

โครงสร้างกายภาพของหนังสือพิมพ์

Polonius: What do you read, my lord?

Hamlet: Words, word, word.

โพลีนีเยส: พระองค์ทรงอ่านอะไรอยู่พะยะค่ะ

แฮมเล็ต: คำ คำ คำ

*Shakspere, Hamlet*¹

ในหนังสือเรื่อง "อ่าน(ไม่)เอาเรื่อง" ของชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช กล่าวถึงการอ่านวรรณกรรมโดยเน้นมากไปกว่าการอ่านเพื่อเอาเรื่องราวสาระของเนื้อหาหนังสืออย่างที่เราคุ้นชินกัน หากแต่เป็นการอ่านเพื่อไม่เอาเรื่อง (ราวสาระ) ก็เพื่อดู "โครงสร้างทางความคิด" ที่ซ่อนอยู่ในตัวบทของวรรณกรรมเหล่านั้น (โปรดสังเกต: โครงสร้างทางความคิดที่ซ่อนในตัวบท-text ไม่ใช่ซ่อนอยู่ในตัวผู้ประพันธ์/ผู้แต่ง-author) หรือการพิจารณาคุณมายาคติ/อุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง และการตีความของผู้อ่านที่นอกเหนือตัวบท ขณะที่ในบทนี้ก็จะเป็นการอ่าน(ไม่)เอาเรื่อง ไม่เอาสาระใจความของเนื้อหาต่างๆ ที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ แต่เป็นการอ่านเพื่อเอาโครงสร้างบางอย่างที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ (หรือจะพูดได้ว่าเนื้อหาสาระของนักโครงสร้างนิยมก็คือรูปแบบ/รหัส/กฎเกณฑ์) โครงสร้างที่เกิดจากการเปิดหน้าหนังสือพิมพ์ทุกๆ หน้าตั้งแต่หน้าแรกจนหน้าสุดท้าย เพื่อดูว่ามีโครงสร้างอะไรซ่อนหรือแสดงตัวตนอย่างเปิดเผยแต่เรามักมองไม่เห็น

อย่างที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว เพียงแค่เอ่ยคำว่าหนังสือพิมพ์มองหาหนังสือพิมพ์หรือคิดถึงหนังสือพิมพ์ก็มีโครงสร้างทางความคิดมากมายที่ควบคุมหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบหนังสือพิมพ์อยู่ โครงสร้างที่ผู้ศึกษาค้นพบหรือถูกค้นพบในบทที่ 4 (ทั้งๆ ที่จริงก็มีอยู่แล้ว) นั้นเป็นโครงสร้างขั้นพื้นฐาน (primary structure) คือโครงสร้างที่อยู่ในความคิด (concept structure) ที่มีลักษณะนามธรรม (abstract) เกี่ยวกับตัวของหนังสือพิมพ์จริงๆ และ"ตำแหน่งแห่งที่ของหนังสือพิมพ์" ที่เราค้นพบในบทที่ 4 คือตำแหน่ง

¹ ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช, *อ่าน(ไม่)เอาเรื่อง*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คบไฟ, พฤษภาคม พ.ศ. 2545), หน้า (1)

แห่งที่ของหนังสือพิมพ์ทั้งในโลกวัตถุทางความคิด วัตถุทางภาษา วัตถุสัมผัส วัตถุ(สถาบัน)สังคม และเป็นวัตถุทางเวลา ที่แสดงออกผ่านของระบบความคิด ระบบภาษา ระบบผัสสะ ระบบสังคม และระบบเวลา ซึ่งทั้งหมดคือระบบวัฒนธรรม

โครงสร้างทางความคิดของหนังสือพิมพ์คือ (เนื้อหาสาระ+รูปแบบ)^{การตีพิมพ์}
concept structure of newspapers = (substances + form)^{publishing}

โครงสร้างทางความคิดนี้มีส่วนกำหนดความเป็นหนังสือพิมพ์ในทุกๆ มิติ เพราะสิ่งที่หนังสือพิมพ์จะขาดไปไม่ได้เลยคือ "สาร/ตัวบท" (messages/texts) เพื่อสื่อเรื่องราว/เหตุการณ์สาระต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ สารหรือตัวบทนี้ถือเป็นหัวใจหลักของหนังสือพิมพ์และเมื่อมันเป็นสาร/ตัวบทก็จำเป็นต้องมีเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อความหมายโดยอยู่ภายใต้รูปแบบต่างๆ (รูปเล่ม ขนาดหน้า รูปแบบข้อเขียน รูป(แบบ)ภาพ รูปแบบข้อมูล รูปแบบการสื่อความ รูปแบบการให้ความสำคัญการเรียงลำดับ ฯลฯ

โครงสร้างทางความคิดของหนังสือพิมพ์ "(เนื้อหาสาระ+รูปแบบ) ยกกำลังด้วย การตีพิมพ์" นี้ถือว่าเป็นโครงสร้างภายในตัว(บท)หนังสือพิมพ์ (หากพิจารณาหนังสือพิมพ์ในระดับตัวบท) ส่วนโครงสร้างที่นอกเหนือจากนี้คือโครงสร้างภายนอกตัวบท เราต้องระมัดระวังความเข้าใจเรื่องโครงสร้างภายนอกและโครงสร้างภายในว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร อธิบายง่ายๆ แบบโครงสร้างนิยม คือ ข้อแรก-การตัดมิติมนุษย์ออกไป (ในฐานะองค์ประธาน-subject) ข้อสองคือการตัดมิติเชิงเวลาออกไปเพราะเน้นพิจารณาโครงสร้าง ณ จุดตัดช่วงเวลานึงและข้อสามการตัดปัจจัยระบบภายนอก เช่นมิติทางสังคม เศรษฐกิจ ระบบองค์กร สถาบัน ฯลฯ ซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์อื่นๆ ออกไป

อันที่จริงแล้วโครงสร้างทางความคิดนี้ถือเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางความคิดทั้งหมด เพราะยังมีโครงสร้างทางความคิดอย่างโครงสร้างทางอุดมการณ์ โครงสร้างทางสังคม-วัฒนธรรมที่ถือว่าเป็นโครงสร้างที่อยู่ภายนอกตัวเล่ม/ตัวบท/ตัวสัญลักษณ์หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นโครงสร้างขนาดใหญ่ที่ครอบโครงสร้างหนังสือพิมพ์อีกระดับหนึ่งอย่างระบบวัฒนธรรม สังคม การเมือง ประวัติศาสตร์ ฯลฯ เราไม่ปฏิเสธว่าโครงสร้างเหล่านี้มีอิทธิพลต่อตัวหนังสือพิมพ์อย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามในแง่การศึกษาแบบโครงสร้างนิยม โครงสร้างทางความคิดที่อยู่นอกเหนือตัวบทนี้เป็นสิ่งที่เราจะไม่ให้ความสนใจ(เท่าที่ควร) ซึ่งก็สอดคล้องกันกับ "สิ่ง" ที่นักภาษาศาสตร์สนใจจริงๆ นั่นคือ "ระบบสัญลักษณ์ของหนังสือพิมพ์" (newspaper-semiology system) ไม่ใช่ "ปรากฏการณ์เหนือสัญลักษณ์" (extra-newspapers semiology phenomena) ซึ่งเป็นเรื่องที่จะไกลออกไป และในทางภาษาศาสตร์แม้สัญลักษณ์จะมีหลากหลายรูปแบบแต่นักภาษาศาสตร์แนวโครงสร้างนิยมก็เลือกที่จะสนใจเฉพาะภาษา (language) เท่านั้นไม่ใช่ระบบสัญลักษณ์อื่นๆ (other systems) และเพราะโครงสร้างของหนังสือพิมพ์คือส่วนที่เป็นเนื้อหา (content/message/substance) และส่วนที่เป็นรูปแบบ (form/format) รวมกัน สองส่วนนี้ต่างก็เป็นเหรียญคนละด้าน เนื้อหาอยู่ได้เพราะรูปแบบและรูปแบบอยู่ได้เพราะเนื้อหา แยกจากกันไม่ได้ เช่นนั้นแล้วเราจะตั้งฐานคิดในการศึกษาว่า "วัตถุ" ในการศึกษาของ

โครงสร้างของหนังสือพิมพ์คือ "ตัวบท" (text) หรือตัวเล่มของหนังสือพิมพ์ได้ เพราะแนวคิดโครงสร้างนิยมดูตัวบทเพื่อค้นหารูปแบบ/กฎเกณฑ์บางอย่าง ไม่ใช่เนื้อหาสาระเป็นสำคัญ เช่นนี้แล้วโครงสร้างนิยมจึงแบ่งตัวบท ออกเป็น รูปแบบ/แก่นสาร (form/essence) และ เนื้อหา/สาระ (content/substance) ออกจากกัน ฉะนั้นสิ่งที่เรากำลังศึกษาอยู่ก็คือ "ภาษาของหนังสือพิมพ์" (newspaper language) คือ ระบบความสัมพันธ์ของหนังสือพิมพ์ ภาษาของมัน คล้ายกับภาษาคณิตศาสตร์, ภาษาคอมพิวเตอร์ ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ ภาษาอื่นๆ ที่มีระบบ/ไวยากรณ์ของตัวเอง

เช่นนี้แล้วเราจะได้ ระบบการปิด (close system) ที่มีหนังสือพิมพ์ เป็นตัวบทในการศึกษา

นักภาษาศาสตร์แนวโครงสร้างจะพูดว่า "แน่นอนว่าหนังสือพิมพ์มีภาษาของตัวเอง" เมื่อมันมีภาษาของมันเองมันจึงมีระบบเพราะ "ภาษาเป็นระบบซึ่งองค์ประกอบทุกตัวต่างยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น คำสื่อความหมายขององค์ประกอบแต่ละตัวเป็นผลจากการดำรงอยู่อย่างร่วมกับองค์ประกอบตัวอื่นๆ แต่เพียงประการเดียว"² "แนวคิดดังกล่าวย้ำในจุดสำคัญที่ว่า "บทบาทหน้าที่ขององค์ประกอบในระบบหนึ่งๆ (เช่นภาษา) นั้นถูกกำหนดด้วยความสัมพันธ์โดยองค์รวมที่องค์ประกอบนั้นๆ ขึ้นอยู่"³

1. "โครงสร้างทางกายภาพหนังสือพิมพ์" (newspaper's physical structure)

เพราะวิธีการหาโครงสร้างทั่วไปของหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องใช้วิธีการแบบโครงสร้างนิยม ซึ่งค่อนข้างสวนกระแสความคิดและความเคยชินของเรามาก เราใช้วิธีการ "ผ่า/แบ่ง" ตัววัตถุ/หน่วยศึกษา ซึ่งก็คือตัวบทของหนังสือพิมพ์ (หรือตัวเล่มหนังสือพิมพ์) ด้วยเทคนิคในการผ่า/แบ่งสรรพสิ่งที่ศึกษาออกเป็นหน่วยย่อยที่สุดนี้ภาษาของสำนักโครงสร้างนิยมเรียกว่า "reduction" เพื่อดูความสัมพันธ์ภายในหน่วยย่อยเหล่านี้กับส่วนใหญ่

ในบทแรกเราผ่า/แบ่ง/ตัดโครงสร้างทางความคิดไปแล้ว ในบทนี้เราจะผ่า/แบ่งตัดโครงสร้างทางกายภาพของหนังสือพิมพ์กันบ้าง ที่กล่าวว่าเป็นโครงสร้างทางกายภาพก็เพราะตัววัตถุที่เราจะผ่าแบ่งนี้เป็นตัวเล่มหนังสือพิมพ์จริงๆ ไม่ใช่ตัวเล่มหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในสมอง/ในความคิดของเราอย่างในบทก่อน

ลองดูว่าหนังสือพิมพ์แต่ละเล่มมีอะไรกันบ้าง

² นพพร ประชากุล, "ภาคผนวก ภาษาศาสตร์โครงสร้าง: แม่บทของสัญศาสตร์" จาก วรรณพินิต อังคศิริสรรพ, มายาคติ (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์คบไฟ, 2544), หน้า 163

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 163

1) หนังสือพิมพ์มติชน

ตารางที่ 18 แสดงองค์ประกอบทั่วไปของหนังสือพิมพ์มติชน					
สัญลักษณ์	บริบท	วัน	จำนวนหน้า	• เนื้อหา	▪ รูปแบบ
	วันปกติ-วันทำงาน	พุธ 21 มิถุนายน 2549	36	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวก ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า
	วันปกติ-วันหยุด	อาทิตย์ 18 มิถุนายน 2549	32	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวก ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า
	วันไม่ปกติ	ศุกร์ 9 มิถุนายน 2549	36	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวก ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า

หนังสือพิมพ์มติชนเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ เน้นเนื้อหาข่าวสารประเภทข่าวหนัก (hard news) คือข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฉบับวันปกติ (จันทร์-ศุกร์) มี 36 หน้า หากเป็นวันหยุด (เสาร์ อาทิตย์) เหลือ 36 หน้า เช่นเดียวกับกับวันไม่ปกติ มี 36 หน้า

ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรมวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมวรรณกรรม ศาสนาเทคโนโลยีสาธารณสุข กีฬา บันเทิง ราชวงศ์ และอื่นๆ

2) หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ตารางที่ 19 แสดงองค์ประกอบทั่วไปของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ					
สัญลักษณ์	บริบท	วัน	จำนวนหน้า	• เนื้อหา	▪ รูปแบบ
	วันปกติ-วันทำงาน	พุธ 21 มิถุนายน 2549	40	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง นวนิยาย ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวก ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า
	วันปกติ-วันหยุด	อาทิตย์ 18 มิถุนายน 2549	40	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง นวนิยาย ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวก ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า
	วันไม่ปกติ	ศุกร์ 9 มิถุนายน 2549	40	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง นวนิยาย ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวก ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า ▪ ภาพยนตร์

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ เน้นเนื้อหาข่าวสารประเภทข่าวเบา (soft news) คือข่าวสังคม อาชญากรรม บันเทิง อุบัติเหตุ ฉบับวันปกติ (จันทร์-ศุกร์) มี 40 หน้า วันหยุด (เสาร์ อาทิตย์) เหลือ 40 หน้า เช่นเดียวกับกับวันไม่ปกติที่มี 40 หน้า

ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรมวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม นวนิยาย ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ราชวงศ์ ฯลฯ

3) หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

ตารางที่ 20 แสดงองค์ประกอบทั่วไปของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์					
สัญลักษณ์	บริบท	วัน	จำนวนหน้า	• เนื้อหา	• รูปแบบ
	วันปกติ-วันทำงาน	พธ 21 มิถุนายน 2549	64	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวด่วน ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า
	วันปกติ-วันหยุด	อาทิตย์ 18 มิถุนายน 2549	52	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวด่วน ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า
	วันไม่ปกติ	ศุกร์ 9 มิถุนายน 2549	86	<ul style="list-style-type: none"> • การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ชื่อหัว ▪ ข่าวด่วน ▪ คอลัมน์ ▪ บทความ ▪ โฆษณา ▪ สารคดี ▪ ประกาศ ▪ สารบัญหน้า

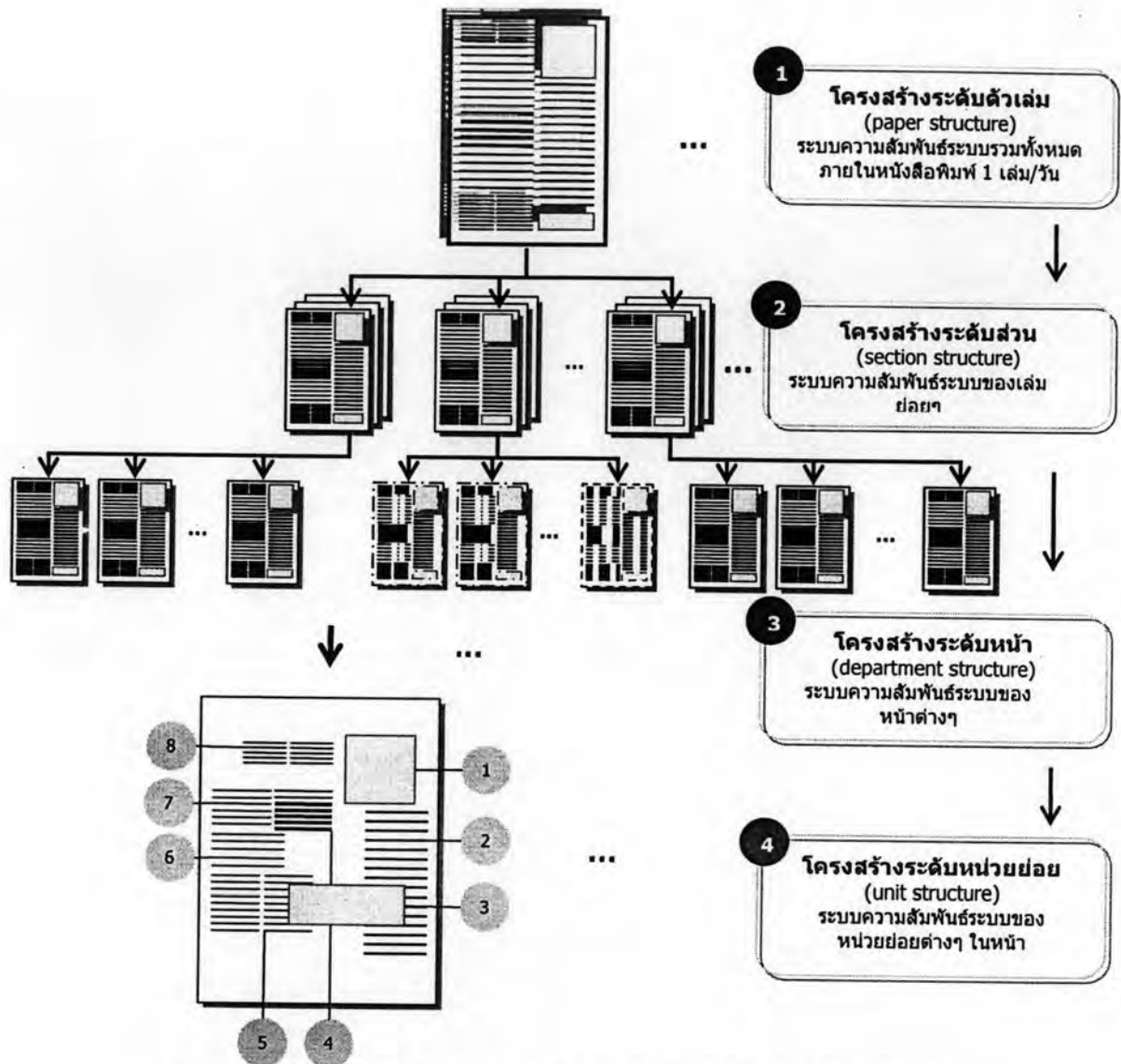
หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ เน้นเนื้อหาข่าวสารประเภทข่าวหนัก (hard news) คือข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฉบับวันปกติ (จันทร์-ศุกร์) มี 64 หน้า วันหยุด (เสาร์อาทิตย์) เหลือ 52 หน้าขณะที่วันไม่ปกติมี 86 หน้า

ประเภทเนื้อหาของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์มีเนื้อหาด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรมวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมวรรณกรรม ศาสนาเทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ราชวงศ์ ฯลฯ

ตารางที่ 18-20 สรุปองค์ประกอบทั่วไปของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับ แสดงให้เห็นว่าโครงสร้าง/ไวยากรณ์ของตัวเล่มหนังสือพิมพ์นั้นแม้จะประกอบด้วยเนื้อหาและรูปแบบที่แลดูคล้ายๆ กัน แต่ทว่ายังมี

โครงสร้างทางกายภาพของตัวเล่มหนังสือพิมพ์ที่ยังเหมือนกันอีก ด้วยการผ่า/ตัด/แบ่งและถอดหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนย่อยๆ ต่อไปข้างหน้าจะแสดงให้เห็นลักษณะเป็นโครงสร้างเป็นระดับชั้น (hierarchy structure) ที่ซ้อนกันดังนี้

1. โครงสร้างระดับตัวเล่ม (paper structure) คือ โครงสร้างของตัวเล่มหนังสือพิมพ์ที่ประกอบกันเป็น 1 เล่ม 1 วัน คือหนังสือพิมพ์ทั้งเล่มของวันนั้นๆ
2. โครงสร้างระดับส่วน (section structure) คือ โครงสร้างในระดับ "ส่วนแยก" (section) คือ ส่วน/ฉบับย่อยที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีได้ เช่นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็อาจจะมี 2-3 ส่วนคือ ส่วนแรก (ที่มีหน้าหนึ่ง) ส่วนที่สอง เป็นข่าวต่างประเทศหรือบางครั้งก็เป็นส่วนข่าวเศรษฐกิจ และส่วนที่สามคือ ส่วนประชาชน(ศิลปวัฒนธรรมบันเทิง) เป็นต้น
3. โครงสร้างระดับหน้า (department structure) คือโครงสร้างในระดับหน้าย่อย ต่างๆ เช่น หน้าข่าวสังคม หน้าข่าวบันเทิง หน้าข่าวกีฬา ฯลฯ
4. โครงสร้างระดับหน่วยย่อย (unit structure) คือโครงสร้างในระดับหน่วยย่อยต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยตัวบทในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าว บทความ คอลัมน์ โฆษณา หรือแม้กระทั่งองค์ประกอบเชิงศิลป์อย่างเส้น รูปทรงเรขาคณิต ที่ว่าง หรือองค์ประกอบของหน้าอย่างเลขหน้า สารบัญ ตัวอักษร ภาพกราฟิก ซึ่งถือเป็นหน่วยย่อยที่สุดของหนังสือพิมพ์

รูปที่ 40 แสดงโครงสร้างทางกายภาพของหนังสือพิมพ์ที่แบ่งหนังสือพิมพ์ในระดับต่างๆ

จากรูปที่ 40 แสดงโครงสร้างทางกายภาพของหนังสือพิมพ์ที่แบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็นระดับต่างๆ ณ จุดเริ่มต้นตอนที่เรายืมหนังสือพิมพ์ขึ้นมาถือในมือ ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ/มติชน/บางกอกโพสต์ หรือหนังสือพิมพ์ฉบับใดวันไหนก็ได้ เล่มทั้งเล่มก็จะอยู่ในหน่วยเดียวกัน ณ จุดนี้เรียกว่า “โครงสร้างระดับตัวเล่ม” เมื่อเราจับหนังสือพิมพ์แยกออกดู จะเห็นว่าตัวเล่มนี้ได้แบ่งออกเป็นส่วนเล่มย่อยๆ อีก 2-3 เล่มหรือมากกว่าอาจจะแบ่งเป็นส่วนการเมือง กีฬา บันเทิง วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ณ จุดนี้เรียกว่า “โครงสร้างระดับส่วน” หากหยิบมาสักเล่มย่อยหนึ่งก็จะพบว่าภายในเล่มย่อยนั้นๆ แบ่งออกเป็นหน้าต่างๆ เช่น หน้าสังคม การเมือง บันเทิง อาชญากรรม ฯลฯ ณ จุดนี้เรียกว่า “โครงสร้างระดับหน้า” และท้ายที่สุดเราก็จะเลือกอ่านข่าว บทความ คอลัมน์ หรือโฆษณาใดสักชิ้น สองชิ้น หรือมากกว่านั้นจนพอใจ ข้อเขียนแต่ละชิ้นที่เราอ่านหรือดูนี้ เรียกว่า “โครงสร้างระดับหน่วย” จนเราเลิกอ่านมันและพับเก็บรวมกันไว้ รอคนต่อไปจะมาอ่านมันอีก

1.1 โครงสร้างระดับตัวเล่ม (paper structure)

มาพิจารณาดูว่า เล่มหนังสือพิมพ์ที่มองเห็นและมีอยู่ในมือเราทุก ๆ วันมีหน้าตาเป็นอย่างไร

รูปที่ 41 แสดงลักษณะรูปเล่มหนังสือพิมพ์หนังสือพิมพ์มติชน

หนังสือพิมพ์มติชน
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนบน
ที่มองเห็นบนแผงหนังสือ

หนังสือพิมพ์มติชน
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนล่าง
ที่มองไม่เห็นบนแผงหนังสือ

หนังสือพิมพ์มติชน
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็น
ตัวเล่ม (section)

หนังสือพิมพ์มติชนเป็นหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ (broadsheet size) มีเล่มย่อยๆ รวม 3 เล่ม คือส่วนแรก (หน้าหนึ่ง) ส่วนที่ 2 คือ ส่วนเศรษฐกิจ และส่วนที่ 3 คือส่วนประชาชน

รูปที่ 42 แสดงลักษณะรูปเล่มหนังสือพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนบน
ที่มองเห็นบนแผงหนังสือ

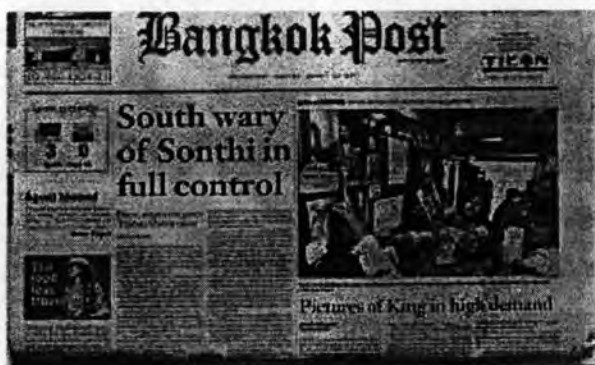
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนล่าง
ที่มองไม่เห็นบนแผงหนังสือ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็น
ตัวเล่ม (section)

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ (broadsheet) มีเล่มย่อยๆ รวม 2 เล่ม คือส่วนแรก (หน้าหนึ่ง) ส่วนที่ 2 คือ ส่วนกีฬา

รูปที่ 43 แสดงลักษณะรูปเล่มหนังสือพิมพ์หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนบน
ที่มองเห็นบนแผงหนังสือ

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนล่าง
ที่มองไม่เห็นบนแผงหนังสือ

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็น
ตัวเล่ม (section)

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เป็นหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ (broadsheet Size) มีเล่มย่อยๆ หลายเล่ม
อย่างวันที่เลือกมาศึกษานี้ มี 5 ส่วน คือ ส่วนแรก (หน้าหนึ่ง) ส่วนที่ 2 "Database" ส่วนที่ 3 "Business" ส่วน
ที่ 4 "Outlook" และส่วนที่ 5 "AD Classified"

เพราะโครงสร้างระดับแรกของหนังสือพิมพ์คือ "โครงสร้างระดับตัวเล่ม" (paper structure)
เป็นโครงสร้างที่มองหนังสือพิมพ์เป็นหนึ่งหน่วย หรือสัณฐานหนึ่งตัวและเป็นหน่วยที่ใหญ่ที่สุดในระดับตัวบท

(big text) ของตัวหนังสือพิมพ์ วิธีการศึกษาแบบสัญวิทยาด้วยการมองทุกอย่างเป็นสัญญาณเริ่มอีกครั้งตรงนี้ เพราะหากหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มคือ 1 ตัวบทแล้ว เรารู้อะไรว่านี่คือหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง? เพราะว่ามันมีปกหน้า-หลังหรือเพราะว่ามันมีอยู่เท่านั้น จำนวนหน้าเท่านั้น เพราะตอนที่ซื้อมาก็มีอยู่เท่านั้น พับ/ม้วน/รัดหนังสืออยู่เท่านั้นคือ 1 เล่ม

หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มคืออะไร?

หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่ม คือ ตัวแทนข่าวสาร/บทความ/โฆษณา เนื้อหาสาระต่างๆ ที่ถูกรายงาน/ตีพิมพ์/นำเสนอในวันนั้นๆ ความสำคัญของโครงสร้างระดับนี้คือ หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มแม้มันจะรวบรวมเอา ข้อเขียน(ของความคิด/ข้อเท็จ-จริง/อารมณ์/ความรู้สึก)ที่เกิดขึ้นในอดีตอันไกล่ ต่างสถานที่ ต่างเวลา แต่เมื่อนำมารวมกันอยู่ในฉบับเดียวกัน เนื้อหาหรือตัวบท (texts) ทั้งหมดก็จะถูกนำเข้าระบบ "ตีตราทางเวลา" ว่านี่คือ "เนื้อหาของหนังสือพิมพ์วันนี้" (today's newspaper) โดยไม่ต้องสนใจเลยว่า ชาวบางชาวจะเกิดขึ้นมาแล้วกี่ชั่วโมง กี่วัน บทความบางชิ้นจะเขียนเสร็จนานแล้วก็สัปดาห์ บางคอลัมน์อาจเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตเหตุการณ์ในอดีตหรือปัจจุบันก็ได้ โฆษณาอาจบ่งบอกเวลาในอนาคต อดีตอันไกล่หรือปัจจุบันมันก็ได้ ระบบของโครงสร้างในระดับตัวเล่ม 1 หน่วยนี้จะทำให้ทุกๆ ข้อเขียน ทุกๆ ข้อความ ทุกๆ ความต่างของเวลาของตัวบท (many texts) ถูกทำให้มีมิติทางเวลา ณ จุดร่วมเดียวกัน "กลายเป็นในวันเดียวกัน" ซึ่งก็คือ "วันนี้" (present day) เสมอ

นอกจากจะถูกตีตราทางเวลาแล้วตัวบทย่อยๆ เหล่านี้ก็ยิ่งถูก "ตีตราทางพื้นที่" ด้วยโดยผ่านสัญลักษณ์ หรือชื่อของหนังสือพิมพ์นั้นๆ เองว่า เนื้อหาข่าว บทความ คอลัมน์ โฆษณา ฯลฯ ทั้งหมดที่อยู่ในหนังสือพิมพ์เล่มนี้เป็นของหนังสือพิมพ์ "X" ฉะนั้นแล้วตัวบทย่อยเหล่านี้จึงถูกทำให้มีมิติทางพื้นที่เดียวกันด้วย "กลายเป็นเล่ม(ชื่อ)เดียวกัน" ซึ่งก็คือเล่มนี้เสมอ

หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มคือโครงสร้าง/สัญญาณที่หมายความว่า...

"ข่าวสาร(และความคิดเห็น/อารมณ์/ความรู้สึก/ข้อเท็จ-จริง)ของวันนี้ มีอะไรบ้าง" นั่นเอง

อย่างที่ไซซูร์พยายามอธิบายว่า สัญญะตัวหนึ่งๆ นั้นจะมีความหมายขึ้นมาได้อย่างไร คำอธิบายคือ หากสัญญะตัวหนึ่งยืนอยู่โดยลำพัง สัญญะนั้นๆ จะยังไม่มี ความหมายอันใดขึ้นมาจนกว่าจะนำไปเปรียบเทียบกับสัญญะตัวอื่นๆ⁴ ตัวอย่างการอธิบายนี้ของไซซูร์ที่โด่งดังคือ "ขบวนรถไฟเจนีวา-ปารีส เวลา 2 หุ่ม 25 นาที" (8.25 p.m. Geneva-to-Paris) ไม่ว่าจะที่สถานีจะมีรถไฟกี่ขบวนก็ตาม เราก็รู้สึกว่ามันคือรถไฟขบวนนี้ แม้ว่าหัวรถจักร ตู้โดยสาร หรือผู้คนจะเปลี่ยนไปอย่างไร มันก็ยังคงเป็น "ขบวนรถไฟเจนีวา-ปารีส เวลา 2 หุ่ม 25 นาที" เหมือนเดิมทุกๆ วัน ซึ่งแตกต่างจากขบวนรถไฟขบวนอื่นๆ เช่นเดียวกันกับความเป็น

⁴ กาญจนา แก้วเทพ, มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่: ความเรียงว่าด้วยสัญวิทยาเกี่ยวกับสื่อมวลชน, (กรุงเทพมหานคร: เติสันเพรส 2543), หน้า 24

“หนังสือพิมพ์วันนี้” แม้เราจะพูดว่า นี่คือนหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 21 มิถุนายน 2549 ความหมายของมันก็คือหนังสือพิมพ์มติชนวันที่ 21 มิถุนายน 2549 ไม่ใช่หนังสือพิมพ์มติชนวันที่ 20-22-23 มิถุนายน 2549 หรือฉบับวันอื่นๆ ดังนั้น ทุกๆ อย่างในเล่มหนังสือพิมพ์วันที่ 21 มิถุนายน 2549 จึงเป็นสิ่งที่สร้างให้หนังสือพิมพ์วันนั้นๆ แตกต่างจากวันอื่นๆ เช่นเดียวกับกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หรือบางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ 21 มิถุนายน 2549 ก็เป็นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ บางกอกโพสต์ฉบับวันนั้น ๆ และก็แตกต่าง

การถูกประทับตรามิติทาง(วัน)เวลาหรือพื้นที่นี้ ก็เปรียบเสมือนการ “กำหนดให้เป็น” (arbitrary) อย่างหนึ่งในแนวคิดโครงสร้างนิยม ที่กล่าวว่าสัญญาทุกอย่างนั้น ล้วนถูกกำหนดให้เป็นทั้งสิ้น ทั้งรูปสัญญา (ตัวพิมพ์-เขียน) หรือความหมายของตัวมัน

และเช่นเดียวกันที่หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มเกิดจากการเรียงซ้อนกันของกระดาษหลายๆ แผ่นเข้าด้วยกันกลายเป็นสมุดบันทึกเหตุการณ์ ความคิด ความรู้สึก ของผู้คนในสังคมเอาไว้ เป็นบันทึกฉบับหนึ่งเล่มที่สรุปย่อสิ่งต่างๆ มากมายในสังคมอย่างย่อๆ เปิดกว้างให้ผู้อ่านทุกๆ คนเข้ามาซื้ออ่านกัน เป็นสมุดบันทึกประจำวันของสังคมที่มีไว้สำหรับรับรู้ รับทราบ เป็นจดหมายเหตุชนิดขนาดใหญ่ แต่ทว่าหลากหลายวัตถุประสงค์และความต้องการ มีพื้นที่กว้างอันจำกัดแต่ก็เพียงพอสำหรับทุกๆ คนที่จะได้เข้ามาอ่าน และทุกๆ วัน ทุกๆ คนจะได้อ่านเนื้อความในสมุดบันทึกเรื่องราวนี้เหมือนๆ กัน หากเขา(ผู้อ่าน) เลือกที่จะอ่านจากเล่มใดหนึ่งเล่ม เหมือนกันในเวลาเดียวแต่ต่างสถานที่กัน

เราอาจกล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มคือ “ตัวบทย่อยหลายๆ อันที่รวมกันในตัวบทหนึ่ง” และหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มคือ “กระดาษหลายๆ แผ่นที่เรียงซ้อนกันเพื่อเป็นสมุดบันทึกเปิดฉีกให้ผู้คนในสังคมได้อ่านกันในหนึ่งวัน”

เรารู้อย่างไรว่านี่คือนหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่ม ไม่ขาด-ไม่เกินไปกว่านี้ “อะไรบางอย่าง” ที่ทำให้เราจ่ายเงินไปแล้ว 8-10-25 บาทจะได้หนังสือพิมพ์ที่ถูกต้องถูกวัน ครบถ้วนสมบูรณ์ดี ใน “ตัวบท” หนังสือพิมพ์ระดับเล่มนี้ มีปัจจัยอยู่ 4 สิ่งที่จะช่วยให้เราทราบว่านี่คือนหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มคือ

“ชื่อหนังสือพิมพ์-วันที่หนังสือพิมพ์-ราคาหนังสือพิมพ์-คติพจน์หนังสือพิมพ์”

องค์ประกอบของหนังสือพิมพ์เหล่านี้ คือ “เครื่องหมายตรา” ความเป็น “หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่ม” ให้กับหนังสือพิมพ์

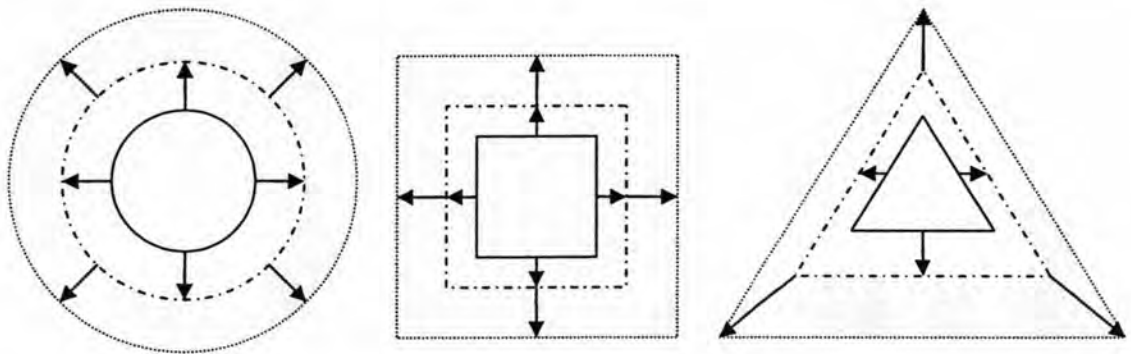
เห็นหนังสือพิมพ์แล้วสงสัยไหมว่าทำไมมันถึงมีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า? (๑)

1.1.1 รูปทรงและขนาดหนังสือพิมพ์ (size and shape)

เพราะสิ่งแรกที่ค้นพบคือได้ด้วยตาเปล่าของเราทุกคนคือ หนังสือพิมพ์มีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่ว่าหนังสือพิมพ์อะไร ฉบับไหนก็ตาม ก็จะต้องไว้ซึ่งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเช่นเดียวกันทุกเล่ม หรืออาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ทุกเล่มทุกฉบับในโลกปัจจุบันนี้มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำไมมันไม่มีรูปทรงวงกลม สามเหลี่ยม หรือแม้แต่ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส?

คำถามไม่ได้แปลก แต่แปลกตรงที่ทำไมเราไม่ถาม?

ในอดีตหนังสือมีลักษณะเป็นม้วนกระดาษปาปิรุส ซึ่งคลี่ออกมาเป็นแผ่นยาว เมื่ออ่านเสร็จก็ม้วนคืนกลับไป หรือแม้แต่กระดาษข่าวแรกของโลก ก็มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นคนจีน โรมัน อียิปต์ หรือชนชาติใดๆ ต่างก็มีกระดาษที่เป็นม้วนและตัดออกเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมทั้งสิ้น เพราะอะไร? กระดาษมาจากแผ่นหนังสัตว์ ที่ไม่ได้มีรูปร่างชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับลักษณะของ "ตัว" หรือ "การแล" มันออกมาเมื่อกำเนิดเครื่องทอผ้า จึงเกิดหนังสือที่ทำจากผ้า เช่นนี้ลักษณะของเครื่องทอผ้าจึงเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดรูปทรงกระดาษแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าขึ้นมาทันที เพราะด้วยลักษณะของการถักทอสานด้วยเครื่องจักรกล แผ่นผืนผ้าไม่สามารถถักทอเป็นวงกลมได้เพราะ "ข้อจำกัดของพื้นที่" ลองคิดว่าหากเครื่องทอผ้าเริ่มต้นจากวงกลม เช่นนี้แล้ว "พื้นที่" ของผ้าที่ต้องการมากขึ้นนั้นจำเป็นจะต้องขยายออกไปเรื่อยๆ ไซ้ใหม่ ยาวออกไปเป็นรัศมีวงกลมเรื่อยๆ ซึ่งจะทำให้ "การทอผ้าให้ยาวเป็นไปได้ยาก"

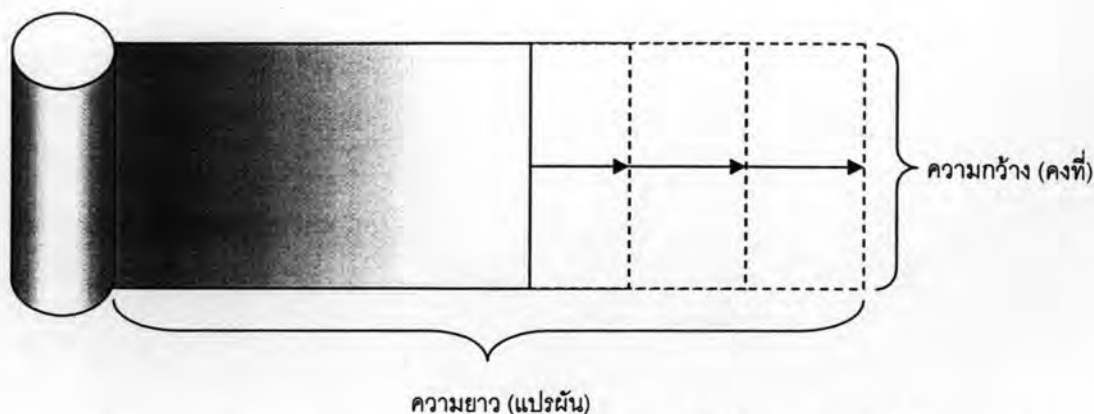

รูปที่ 44 การขยายพื้นที่รูปเรขาคณิตวงกลม สี่เหลี่ยมจัตุรัส และรูปสามเหลี่ยม

ข้อจำกัดเช่นนี้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับรูปเรขาคณิตอื่นๆ ด้วย รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ยกเว้นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ข้อจำกัดที่เกิดจากลักษณะรูปทรงของมันเองที่ "ต้องคงสัดส่วนรัศมี" ของตนเองเอาไว้เพื่อคงรูปทรงของตัวเอง หากรัศมีด้านใดผิดเพี้ยนไป ก็จะไม่สามารถคงรูปร่างของตัวเองได้

เช่นนี้แล้วเครื่องทอผ้า จึงทอผ้าที่มีรูปทรงสี่เหลี่ยมที่มีความยาวคงที่ด้านหนึ่งเอาไว้ ซึ่งมีค่าเท่ากับหน้ากว้างของเครื่องทอผ้า (ตามลักษณะช่องกว้างที่สุดระหว่างมือมนุษย์ทั้งสองเมื่อยึดออกจากกัน) เมื่อความยาวด้านหนึ่ง "คงที่" ความยาวรูปอีกด้านจึงสามารถ "แปรผัน" ได้เรื่อยๆ จนพอใจ กลายเป็นม้วนผ้ายาว

คนสมัยก่อนจึงใช้ผืนผ้าแทนผืนหนังสัตว์เป็นต้นมา เมื่อจะใช้งาน ก็ตัดตามขวางเท่ากับหน้ากว้างที่คงที่ ที่เหลือคือความยาวที่ใช้งาน คลี่ออกมาจึงได้รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า แล้วนำไปเขียนตัวหนังสือแต่นั้นเป็นต้นมา จะม้วนหรือไม่ก็ตาม อย่างไรก็ตาม อยากรู้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าอยู่

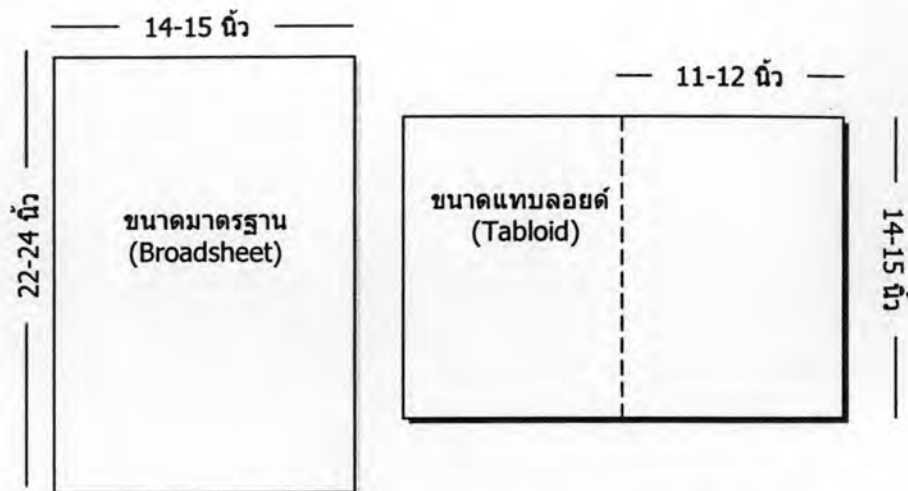

รูปที่ 45 แสดงสัดส่วนรูปแบบของ "ม้วนผ้า" กับรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีด้านกว้างคงที่, ด้านยาวแปรผัน

"สี่เหลี่ยมผืนผ้า" จึงเป็นรูปทรงเรขาคณิตที่ดีที่สุดสำหรับเครื่องทอผ้า และเป็นรูปทรงที่ดีที่สุดที่เป็นกระดาษหนังสือเพราะมันสะดวกและใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ การตัดทำได้ง่ายเนื่องจากตัดแบ่งเป็นเส้นตรง (คงไม่มีใครคิดที่จะตัดแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นรูปวงกลมอีก สมัยนั้นอาจยังไม่มีกรรไกรมีดและไม้บรรทัด - อาจจะใช้เข็มหรือไม้ก็เป็นวิธีที่ฉลาดน้อยเต็มทีที่มนุษย์จะตัดแบบวงกลม แล้วเศษที่เหลือจะเอาไปทำอะไร) ฉะนั้นแล้ว "หนังสือ" จากสมัยนั้นจนสมัยนี้ก็พับก็ตามจึงถูกกำหนดด้วยเครื่องทอผ้า และข้อจำกัดของรูปทรงเรขาคณิตอื่นๆ (วงกลม สี่เหลี่ยมจัตุรัส และสามเหลี่ยม) ที่ยังมีขนาดใหญ่ ก็ยังลำบากในการผลิต

ที่เราเรียกว่าสี่เหลี่ยม "ผืนผ้า" คงมาจากเครื่อง "ทอผ้า" ที่ทอผ้าออกมาเป็น "แผ่นผ้า" ละกระมัง สี่เหลี่ยมผืนผ้าจึงแทนลักษณะทั้งสองด้านคือ "ส่วนที่คงที่" (constant) และ "ส่วนที่แปรผัน" (variable) เช่นเดียวกับในหนังสือพิมพ์ที่มีส่วนที่คงที่และส่วนที่แปรผัน ขนาดหนังสือพิมพ์ (paper size) เป็นส่วนที่คงที่ ขณะที่จำนวนหน้าของหนังสือพิมพ์ (number of pages) เป็นส่วนที่แปรผัน ซึ่งส่วนที่คงที่ (ขนาดหน้าหนังสือพิมพ์) นี้เป็นส่วนที่ส่งผลและมีอิทธิพลที่มีต่อการออกแบบหน้า⁵ หรือมีผลกระทบต่อออกแบบหน้าหนังสือพิมพ์เพราะ ขนาดของหนังสือพิมพ์ (size) ซึ่งขนาดหนังสือพิมพ์ทั่วไปทั้งที่ตีพิมพ์ในไทยและทั่วโลกมีอยู่ 2 ขนาดคือ "ขนาดมาตรฐาน" (broadsheet) กว้าง 14-15 นิ้ว ยาว 22-24 นิ้ว และ "ขนาดแท็บลอยด์" (tabloid) ที่มีขนาดเท่ากับครึ่งหนึ่งของขนาดมาตรฐานคือ กว้าง 11-12 นิ้ว ยาว 14-15 นิ้ว ขนาดของหน้าหนังสือพิมพ์มีผลต่อการแบ่งขนาดคอลัมน์ คือ หนังสือพิมพ์ขนาดแท็บลอยด์มี 4-5 คอลัมน์ หนังสือพิมพ์ขนาดบอร์ดชีทมี 8-12 คอลัมน์ และมีผลต่อการเลือกขนาดตัวอักษร จำนวนภาพ จำนวนเรื่อง ความยาวของเรื่อง กราฟฟิก พื้นที่โฆษณา

⁵ สดศรี เผ่าอินจันทร์, การออกแบบหน้าหนังสือพิมพ์, (นครราชสีมา:โคราชพริ้นติ้ง, 2537) หน้า 35

รูปที่ 46 แสดงขนาดหนังสือพิมพ์ปัจจุบันที่ผลิต-ขนาดมาตรฐานและขนาดแท็บลอยด์

พูดถึงขนาดของหนังสือพิมพ์แล้วน่าจะสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ทั่วโลกจึงมีเพียงสองขนาดที่เป็นมาตรฐานเท่านั้นไม่มีมากกว่านี้ ขนาดตัวเล่มเป็นสิ่งคงที่นี้ หากแต่สิ่งทีหนังสือพิมพ์อื่นๆ สามารถสร้างความแตกต่างเชิงกายภาพได้คือปริมาณความยาวของเนื้อหาสาระ (หรือจำนวนหน้า) ที่ยอมแตกต่างกันไปและโดยอาจขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิต ปริมาณเนื้อหา-โฆษณาหรืออาจกล่าวได้ว่า "ปริมาณเนื้อหาที่มีอิทธิพลต่อจำนวนหน้าของหนังสือพิมพ์"

จากการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง เริ่มที่รูปทรงและขนาดของหนังสือพิมพ์ ตามด้วยเรื่องชื่อหนังสือพิมพ์ ณ ตรงนี้ต่อไป

1.1.2 ชื่อหนังสือพิมพ์ (name)

"ชื่อหนังสือพิมพ์" เป็นสิ่งแรกที่เรานึกถึงหลังจากที่เราเกิดความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ขึ้นในสมอง ปราศจากประสาทสัมผัสการมองเห็น เราก็ไม่อาจบอกความแตกต่างทางกายภาพระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับหนังสือพิมพ์มติชนหรือหนังสือพิมพ์อื่นๆ ได้ ไม่ใช่เพราะว่าหนังสือพิมพ์ทั้งสองใช้ผิวกระดาษคนละชนิด ไม่ใช่เพราะหนังสือพิมพ์ทั้งสองมีขนาดแตกต่างกัน และไม่ใช่เพราะหนังสือพิมพ์ทั้งสองมีตำแหน่งที่วางบนหน้าแผงหนังสือแตกต่างกัน แต่เป็นเพราะหนังสือพิมพ์ทั้งสอง (หรือฉบับอื่นๆ) มีชื่อเรียกและรูปหน้าตาที่แตกต่างกัน เช่นนี้แล้วคนตาไม่บอดจึงรู้ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับใดคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน บางกอกโพสต์หรือหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ เพราะเราจำเป็นต้องอ่านชื่อหนังสือพิมพ์ออกมา "ไทยรัฐ" เช่นเดียวกันที่คล้ายๆ เราจะจำได้ว่า ไทยรัฐคืออะไรที่มัน(มีสี)เขียวๆ หรือ "รูปแบบหน้าตา" ของหน้าแรกของมันที่ทำให้เราค้นเคยเช่นเดียวที่เรารู้ว่านี่คือหนังสือพิมพ์มติชนเพราะเราอ่านชื่อหนังสือพิมพ์ออกมา "มติชน" "ข่าวสด" "คมชัดลึก" "สยามรัฐ" "แนวหน้า" "ไทยโพสต์" "กรุงเทพธุรกิจ" "เดลินิวส์" และหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษอย่าง "The Nation" หรือ "Bangkok Post"

หากโลกนี้มีหนังสือพิมพ์ฉบับเดียว คงไม่จำเป็นที่จะต้องมีชื่อเรียกมันเฉพาะ แต่ในความเป็นจริง เราไม่ได้มีหนังสือพิมพ์เพียงเล่มเดียวในโลก หนังสือพิมพ์มีมากมายหลาย "ยี่ห้อ" หากเราจะตั้งระบบการเรียกชื่อให้กับหนังสือพิมพ์แล้ว เหตุใดเราจึงไม่ตั้งชื่อว่า "หนังสือพิมพ์ ก" "หนังสือพิมพ์ ข" หรือ ค ง จ ฯลฯ ในภาษาไทย หรือทำไมไม่ตั้งชื่อหนังสือพิมพ์ว่า หนังสือพิมพ์ 1-2-3 ฯลฯ ทั้งๆ ที่เราต้องการเพียงแต่การเรียกชื่อที่ไม่ซ้ำกันไม่ใช่หรือ? ชื่อหนังสือพิมพ์จึงน่าจะมิอะไรมากกว่าการเป็นเพียงการแบ่งแยกความแตกต่าง แต่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะหรือความเชื่ออะไรบางอย่างของผู้ผลิตนั่นเอง

"มติชน" ?

"ไทยรัฐ" ?

"บางกอกโพสต์" ?

หรือ "เดลินิวส์" "ข่าวสด" "คมชัดลึก" "แนวหน้า" "ไทยโพสต์" "โพสต์ทูเดย์" ?

ชื่อหนังสือพิมพ์มีความหมายบางอย่างที่มันต้องการสื่อ เพราะภายใต้คำสองสามคำพยางค์สองสามพยางค์ที่ปรากฏเป็นชื่อนั้นมีไว้เพื่อบอกความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์เล่มนี้กับเล่มอื่นๆ

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับต้องมีชื่อ-name (หรือเราจะเรียกว่ายี่ห้อ-brand ก็ไม่ผิด) ไม่มีหนังสือพิมพ์เล่มใดในโลกที่เกิดมาแล้วไม่มีชื่อ⁶ ที่มันจำเป็นต้องมีชื่อก็เพราะว่ามันมีหนังสือพิมพ์หลายเล่มหลายหัวในพื้นที่-ปริมาตรที่มันอยู่ ("มติชน" อาจมีชื่อซ้ำกันในโลกใบนี้ แต่อีกฉบับอาจอยู่ในประเทศอินเดีย ลาวหรือกัมพูชา) ไม่ว่าหนังสือพิมพ์นั้นๆ จะเปลี่ยนแปลงหน้าตาไปเช่นไร การจัดหน้า การใช้สี องค์ประกอบศิลป์ เนื้อหาข่าว เนื้อหาบทความ ข่าวสาร ผลการแข่งขันกีฬา ฯลฯ เนื้อหาทั้งหมดเหล่านี้ต่างก็ถูกทำให้เข้ามาอยู่ในหน่วยๆ เดียว นั่นคือ "หนังสือพิมพ์ x" ซึ่ง x จะเป็นหนังสือพิมพ์อะไรก็ได้ ถ้าเราลองหลับตา แล้วให้เด็กหรือใครในบ้านเราอ่านข่าวสักข่าวให้ฟัง จากหน้าใดหน้าหนึ่ง (แน่นอน ไม่อ่านชื่อคอลัมน์-บทความ ผู้เขียนหรืออะไรก็ตาม--อ่านเฉพาะเนื้อหาข่าวอย่างเดียว) ถามว่าเราสามารถแยกความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อจากเนื้อหาที่ได้ยินไหม? คำตอบคือไม่มีทาง เพราะเราไม่สามารถบอกได้ว่าเนื้อหาข่าวใดมาจากหนังสือพิมพ์อะไร หากแต่ "ชื่อ" ของมันต่างหาก ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ตัวบ่งชี้ (ข่าว บทความ โฆษณา) ได้

ชื่อหนังสือพิมพ์ยังแสดงถึงอัตลักษณ์ (identity) ที่บ่งบอกถึงความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์นั้นๆ กับหนังสือพิมพ์อื่นๆ ข้อดีแรกของมันก็คือทำให้ผู้ซื้ออย่างเราไม่ต้องสาธยายอย่างยืดเยื้อกับเด็กชายหนังสือพิมพ์ว่าจะชื่อหนังสือพิมพ์อะไร เพราะหนังสือพิมพ์ไม่ใช่สินค้าที่ผู้ชายต้องหยิบให้เราไม่จำเป็นต้องบอกเขาว่าต้องการหนังสือพิมพ์อะไร เราสามารถหยิบมันขึ้นมาจากแผงได้เลย (คล้ายกับสินค้าทุกประเภทที่สามารถเลือกหยิบได้ตามความต้องการในตลาดซูเปอร์มาร์เก็ตข้างบ้าน-เช่นนั้นแล้ว

⁶ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มาตรา 24 ข้อ 5

"ผู้ใดจะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณาบรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ต้องแจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ ซึ่งมีรายการในข้อ (ง) ชื่อหนังสือพิมพ์"

แวนหนึ่งเราอาจรู้สึกว่หนังสือพิมพ์ก็เป็นสินค้าเหมือนๆ กัน)

เราอาจสรุปได้ว่าไม่ว่าจะเป็น ข่าว บทความ คอลัมน์ และโฆษณาใด ตัวบทเหล่านี้ไม่ได้มีอัตลักษณ์ (identity) ในตัวมันเองเพราะเราไม่สามารถบอกได้ว่าตัวบทเหล่านี้มาจากไหน? สิ่งที่เราจำเป็นต้องรู้และอยากรู้คือมันมาจากหนังสือพิมพ์อะไรด้วยการไปดูตัวบทในระดับที่ใหญ่กว่าคือ "ชื่อหนังสือพิมพ์" พูดย่างๆ ว่าเราอาจสนใจว่าเราอ่านข่าว (อะไร) และมันมีเนื้อหาใจความ(อย่างไร) แต่เราควรอยากรู้ว่าต่อไปว่า ข่าวเหล่านี้อยู่ภายใต้ตัวบทอะไรอีกที หรือมาจากหนังสือพิมพ์อะไรอีกที

ถ้าเรารู้ตัวว่าเรากำลังอ่านข่าวๆ หนึ่งอยู่ แต่เราไม่รู้ว่หนังสือพิมพ์ที่เราถ้อมันอยู่ในมือเป็นหนังสือพิมพ์อะไร ถาม-เราจะติดัดใจไหม?

ยกตัวอย่างเช่นการเก็บ "กฤตภาคข่าว" (clipping news) ของบรรณารักษ์ พวกเขาตัดข่าว/บทความที่สำคัญจากหนังสือพิมพ์แล้วนำไปเก็บไว้ด้วยวิธีการใดก็ตาม อาจจะนำไปแปะติดเอาไว้บนกระดาษเปล่าอีกที แล้วจัดหมวดหมู่เหตุการณ์ข่าวที่มีเนื้อหาเดียวกัน รวมเข้าแฟ้มเอาไว้ด้วยกัน แต่สิ่งที่บรรณารักษ์คนนั้นจะต้องทำเพิ่มมากกว่าการตัดข่าวขึ้นนั้นแล้วแปะลงกระดาษเปล่าคือ หล่อน/เขาจะต้องจดลงไปด้วยว่า ข่าว/บทความชิ้นนี้ (ในฐานะตัวบทหนึ่ง) ถูกตัดมาจากหนังสือพิมพ์อะไร วันที่ หน้าที่เท่าใดที่ต้องจดชื่อหนังสือพิมพ์ วันที่ หรือเลขหน้าของกระดาษข่าว/บทความนั้นๆ ก็เพราะว่าตัวบทที่ตัดมานี้ล้วนไม่มีอัตลักษณ์บางอย่างในตัวมันเองเลย อัตลักษณ์ที่ว่าคือมันไม่มีตำแหน่งแห่งที่ (position) ที่อ้างอิงได้ พูดย่างๆ ว่ามันไม่มีที่อยู่ (address) เราจึงจำเป็นต้องจดที่อยู่ของมันเอาไว้ แต่เพื่ออะไร? ถ้าไม่ใช่เพื่อการอ้างอิงในมิติเวลา (จากวันที่-date) และมิติพื้นที่ (จากชื่อหนังสือพิมพ์หรือเลขหน้า-name and page number) ซึ่งเป็นการอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ (History Reference)

ข่าว บทความ คอลัมน์ โฆษณา นวนิยาย ฯลฯ เป็นเพียง "ตัวบทย่อยๆ" (sub-text) ของตัวบทใหญ่คือ หนังสือพิมพ์หนึ่งเล่ม โดยมี "ชื่อหนังสือพิมพ์" เป็นตัวแสดงอัตลักษณ์ที่อยู่เหนือสุดของตัวบททั้งหมดที่อยู่ในเล่มหนังสือพิมพ์

ในแง่หนึ่งชื่อหนังสือพิมพ์ก็เป็น "ตราประทับ" หรือ "สลาก" (label) ที่บ่งบอกถึงกลุ่มคน/องค์กร/หน่วยงาน/สถาบัน ฯลฯ อะไรก็ตามที่มีความหมายเพื่อสร้างความแตกต่างในความเป็นหนังสือพิมพ์เหมือนกันซึ่งส่งผลต่อไปถึง ความจริงที่ว่าเรากำลังอ่านหนังสือพิมพ์ไม่สำคัญเท่ากับว่าเราอ่านหนังสือพิมพ์อะไรต่างหาก เปรียบคำอธิบายนี้ในทางสัญวิทยา ลำดับชั้นของความหมาย หากสิ่งที่เราอ่านคือหนังสือพิมพ์ เป็นความหมายชั้นที่ 1 แล้ว การอ่านหนังสือพิมพ์อะไรจึงควรเป็นความหมายชั้นที่ 2 ที่มีความหมายมากกว่าในขั้นแรก เช่นนี้แล้วการอ่านหนังสือพิมพ์อะไร (ไทยรัฐ-มติชน-บางกอกโพสต์-ข่าวสด-เดลินิวส์-คมชัดลึก ฯลฯ) จึงสร้างความแตกต่างในความหมายชั้นที่สองที่มีต่อผู้อ่าน หรือผู้ที่มองเห็นผู้อ่านมากกว่า เพราะอะไร? ในแง่นี้ ชื่อจึงเสมือนเครื่องมือที่สร้าง "ความแตกต่างทางอุดมการณ์หรือมายาคติ" ซึ่งเป็นความหมายในระดับวัฒนธรรมด้วย พุดถึงความแตกต่างในระดับวัฒนธรรม ความหมายในชั้นที่สองนี้เป็นความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างอัตวิสัย (subjective) คือความหมายที่ถูกสร้างขึ้น

ด้วยตัวบุคคล กลุ่มคน องค์กร ชนชั้นทางสังคมหนึ่งๆ ที่สร้างความหมายนี้ขึ้นมาเอง ไข่มั่น รัปรัฐ และเข้าไข่มั่น ขณะที่ความหมายในระดับที่ 1 เป็นความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างภววิสัย (objective) คือ สังคมส่วนรวมต่างก็มีส่วนร่วมในการสร้างมันขึ้นมา ผ่านการขัดเกลาทางระบบภาษาและการใช้งานจนสามารถกลั่นกรองความลึกลับทางความหมายไม่ให้มีความผิดเพี้ยนไปอีก (ซึ่งก็คือความหมายที่อยู่ในพจนานุกรมในแต่ละสังคม) เราจึงสามารถค้นหาคำว่า "หนังสือพิมพ์" ในพจนานุกรมเล่มไหนก็ได้ แต่เราไม่สามารถค้นพบคำว่า "หนังสือพิมพ์มติชน" "หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ" หรือ "หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์" หรือหนังสือพิมพ์อื่นๆ ได้ (เว้นเสียแต่สารานุกรม ซึ่งอาจจะ)

หากมองในแง่ของโครงสร้างนิยม ชื่อหนังสือพิมพ์ก็เปรียบเสมือนการพยายามแบ่งแยกให้เห็นความแตกต่าง (difference) คล้ายกับแนวความคิดเรื่องโทเทมิซึม (totemism) ของเลวี-สโตรสเรื่อง "ลัทธิโทเทมิซึมในปัจจุบัน" ("Totemism Today") โทเทมิซึมเป็นลัทธิความเชื่อที่นำเอาสิ่งของจากธรรมชาติ โดยเฉพาะสัตว์ มาใช้เป็นสัญลักษณ์ประจำเผ่าหรือตระกูล ซึ่งไม่ใช่เรื่องของความเชื่อที่มุ่งหมายที่นำหัวเราะเยาะ แต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจำแนกประเภท (system of classification) การตั้งชื่อหนังสือพิมพ์ ก็มีส่วนคล้ายๆ กับการตั้งชื่อให้กับสิ่งต่างๆ คล้ายกับฉายาของบุคคล สโมสรฟุตบอลที่มักนำเอาสัตว์ สิ่งของที่มีความหมายสะท้อนความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมของกลุ่มนั่นเอง เราอาจกล่าวว่า โทเทมิซึมนั้น อาจอธิบายไว้เพียงสำหรับแนวคิดที่เอาสัตว์มาแทนสัญลักษณ์ของเผ่าต่างๆ ก็เพราะพวกเขาคิดว่าเหมาะสมและแตกต่างดี ขณะที่การตั้งชื่อให้กับสิ่งต่างๆ ในทุกๆ วันนี่ เรากลับใช้ภาษา (หรือ คำบางคำ) ที่มีความหมายบางอย่างมาตั้งชื่อ ตามที่เราคิดเหมาะสมดี และสามารถแยกความแตกต่างได้ด้วย

ชื่อ "มติชน-ไทยรัฐ-บางกอกโพสต์- ฯลฯ" จึงมีทั้งความแตกต่างและความหมายที่สะท้อนตัวตนของ (คนทำ)หนังสือพิมพ์ ชื่อเมือง ชื่อประเทศหรือความคิด ความเชื่อบางอย่าง ที่อยู่ในหนังสือพิมพ์นั้นๆ ด้วยความหมายของชื่อหนังสือพิมพ์มติชนจึงไม่เหมือนกันความหมายของชื่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ไม่เหมือนกับชื่อหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และไม่เหมือนกับความหมายของชื่อหนังสือพิมพ์อื่นๆ เพราะว่า ความหมายในชั้นที่ 2 ที่เกิดจากรูปสัญลักษณ์ <ชื่อหนังสือพิมพ์> ที่แตกต่างกันนั่นเองหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องมีชื่อ ก็เพราะมันช่วยสร้างความแตกต่างที่ก้าวข้ามไปสู่ในระดับวัฒนธรรม (cultural different) ระหว่างความเหมือนกันในความเป็นหนังสือพิมพ์หลายๆ ฉบับ

อาจมีข้อถกเถียงเล็กๆ ในกรณีนี้ "ผู้อ่านสามารถจดจำได้ว่า/หรือรู้ว่าชาวที่กำลังได้ยิน(จากเด็กที่อ่านให้ฟัง)โดยผู้ฟังนอนหลับตาและฟังอย่างเดียว" ในแง่นี้อาจมีผู้อ่านบางส่วนบอกได้ว่าชาวที่กำลังได้ยินอยู่นั้นมาจากหนังสือพิมพ์ใด ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้ฟัง(เสียงอ่าน)หนังสือพิมพ์นั้นสามารถ "คุ้นเคย/เคยชิน" กับ "สไตส์/ลีลา" ของการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ เป็นอย่างดี หาใช่เพราะความคุ้นเคยที่มีต่อ "โครงสร้างหนังสือพิมพ์" แต่อย่างใด

เราอ่านชื่อหนังสือพิมพ์ได้ เราจำหน้าตาของมันและเราคุ้นชินคุ้นเคยกับมันมากพอที่เราจะรู้ว่า เราจะชื่อหนังสือพิมพ์ฉบับไหน ทั้งๆ ที่มันก็คือหนังสือพิมพ์ที่ประกอบด้วยระบบเนื้อหาคล้ายคลึงกัน ฉะนั้นแล้วทุกๆ ครั้งที่เรารับหนังสือพิมพ์ เราไม่เพียงแค่อ่านมันเนื้อหาข่าวสารของมันเท่านั้น แต่เรากำลังอ่านความหมายซ่อนเร้นมันด้วยโดยไม่รู้ตัว เช่นนี้แล้วชื่อก็มีความหมายที่

สำคัญมากพอที่จะทำให้เราตัดสินใจเลือกซื้ออ่านมันได้ โดยแตกต่างกัน

1.1.3 คติพจน์ (slogan)

หากชื่อหนังสือพิมพ์คือชื่อนำหน้า ชื่อตัวของคนแล้วละก็ คติพจน์ก็เปรียบเสมือนเรื่องเล่าของคนๆ นี้ว่าเขาเป็นคนเช่นไร ไม่ว่าจะเขาจะแกตัวลงไปเท่าไร เขาก็ยังคง(ควร)ที่จะเป็นเช่นนี้เสมอ - บุคลิกท่าทาง ความเชื่อ สิ่งที่ยึดถือ หรืออุดมการณ์ เหล่านี้คือสิ่งที่หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งต้องมี

มติชน=หนังสือพิมพ์คุณภาพ เพื่อคุณภาพของประเทศ

ไทยรัฐ=นสพ.จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ

Bangkok Post=The newspaper you can trust.

ตารางที่ 21 ตำแหน่งของ วันที่ (date) ชื่อ (nameplate) คำขวัญ (slogan) และ ราคา (price)	
 <p>หน้าหนังสือพิมพ์คุณภาพ เพื่อคุณภาพของประเทศ http://www.maitichon.co.th มติชน วันพุธที่ 21 มิถุนายน พุทธศักราช 2549 ปีที่ 29 ฉบับที่ 10329 ราคา 8 บาท</p>	<p>ชื่อหนังสือพิมพ์=มติชน คำขวัญ=หนังสือพิมพ์คุณภาพ เพื่อคุณภาพของประเทศ วันที่=วันพุธที่ 21 มิถุนายน พุทธศักราช 2549 ปีที่ 29 ฉบับที่ 10329 ราคา=8 บาท</p>
 <p>นสพ.จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ ไทยรัฐ ปีที่ 57 ฉบับที่ 17663 วันพุธที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ราคา 8.00 บาท http://www.thairath.co.th</p>	<p>ชื่อหนังสือพิมพ์=ไทยรัฐ คำขวัญ=นสพ.จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ วันที่=วันพุธที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ปีที่ 29 ฉบับที่ 10329 ราคา=8 บาท</p>
 <p>THE NEWSPAPER YOU CAN TRUST Bangkok Post WEDNESDAY, JUNE 21, 2006 • 25 BAHT</p>	<p>ชื่อหนังสือพิมพ์=Bangkok Post คำขวัญ=The newspaper you can trust. วันที่=Wednesday, June 21, 2006 ราคา=25 baht</p>

หากเราพิจารณาแนวคิดเรื่องลำดับชั้นของความหมาย หรือความหมายตรง/อรรถ-นัย/แฝงตามแนวทางสัญวิทยา โดยนำมาวิเคราะห์โครงสร้างของหนังสือพิมพ์ในระดับตัวเล่ม (paper structure) สามารถทำให้เรามองเห็น “โครงสร้างความหมาย” (structure of meaning) ของหนังสือพิมพ์จากเพียงแค่ชื่อของมัน

ตารางที่ 22 แสดงโครงสร้างความหมายหนังสือพิมพ์ในระดับตัวเล่ม					
ความหมายเชิงภาษา			ความหมายเชิงวัฒนธรรม		
ชื่อเรียกสิ่งของ	ชื่อหนังสือพิมพ์	ความหมายชื่อหนังสือพิมพ์	คติพจน์หนังสือพิมพ์	ประเภท(เนื้อหา)หนังสือพิมพ์	ประเภท(ผู้อ่าน)หนังสือพิมพ์
รูปสัญลักษณ์ 1	ความหมายขั้นที่ 1				
<หนังสือพิมพ์>	ข่าว ความคิดเห็น โฆษณา	รูปสัญลักษณ์ 3	รูปสัญลักษณ์ 4	รูปสัญลักษณ์ 5	รูปสัญลักษณ์ 6?
	รูปสัญลักษณ์ 2	ความหมายขั้นที่ 2	ความหมายขั้นที่ 3	ความหมายขั้นที่ 4	ความหมายขั้นที่ 5
	<ไทยรัฐ>	หนังสือพิมพ์ ของรัฐ-ไทย	นสพ.จำหน่ายมาก ที่สุดของประเทศ	หนังสือพิมพ์ปริมาณ	ชนชั้นกลาง-ล่าง?
	<มติชน>	หนังสือพิมพ์ที่เป็น มติของประชาชน	หนังสือพิมพ์ คุณภาพ เพื่อ คุณภาพของประเทศ	หนังสือพิมพ์ คุณภาพ	ชนชั้นกลาง?
	<บางกอกโพสต์>	ไปรษณีย์ของ กรุงเทพฯ	The newspaper you can trust.	หนังสือพิมพ์ คุณภาพ	ชนชั้นกลาง-บน?

จากตาราง รูปสัญลักษณ์แรก 1 คือ <หนังสือพิมพ์> คือ ตัวเล่มที่เราเห็น สัมผัสจับถือมัน ณ จุดนี้ เรายังไม่อ่านมัน เราอาจสนใจว่ามันจำนวนหน้าเท่าใด หน้า-เบา กระดาษหยาบ-ละเอียด สีจัดจ้าน-อึมทึมอย่างไร เมื่อพิจารณาสิ่งนี้ ความแตกต่างที่เกิดขึ้น ก็เป็นเพียงความแตกต่างทางกายภาพ (physical different) ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ไม่ใช่ “ความแตกต่างหลัก” ที่ทำเราใช้ในการเลือกซื้อมัน ไม่มีใครซื้อหนังสือพิมพ์เพราะคุณสมบัติเหล่านี้ แต่เป็นเพราะความหมายขั้นที่ 1 ที่เป็นเหตุผลที่พวกเขาเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ เพราะมันมีหน้าที่บอกข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น โฆษณา (หรือละคร) นั่นอาจจะเพียงพอที่จะทำให้เราควักเงินจากกระเป๋าตังค์เพื่อซื้อหนังสือพิมพ์สักเล่มหนึ่ง แต่เล่มไหนล่ะ? นี่ต่างหากที่เป็นปัญหา รูปสัญลักษณ์ที่ 2 จึงจำเป็นที่ต้องเข้ามาในขั้นตอนนี้

รูปสัญลักษณ์ที่ 2 <ชื่อหนังสือพิมพ์> มติชน-ไทยรัฐ-บางกอกโพสต์ ฯลฯ จึงเป็นคุณสมบัติที่บอกถึง “ความแตกต่างที่มีความหมาย” (meaning different) เพราะชื่อหนังสือพิมพ์สะท้อนถึงบุคลิก ลักษณะคุณสมบัติ ฯลฯ ที่เป็นความหมายที่มากกว่าเพียงแค่หนังสือพิมพ์ เพราะหากพิจารณาจากเพียงแต่ความหมายของชื่อหนังสือพิมพ์ เราก็อาจแปลตามตัวตรงๆ ได้เพราะมันเกิดจากคำประสม

มติชน=หนังสือพิมพ์ที่เป็นมติของประชาชน

ไทยรัฐ=หนังสือพิมพ์ของรัฐ-ไทย

บางกอกโพสต์=หนังสือพิมพ์วันหลัง(วันนี้)ของกรุงเทพฯ

(ความหมายขั้นที่ 2 การแปลความหมายนี้ ใช้สิทธิเต็มที่แบบการถอดความหมายโดยไม่สนใจความหมายต้นแบบที่ผู้ตั้งอยากจะให้แปลตาม)

สิ่งที่น่าสังเกตคือ หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษหรือการจัดหน้าแบบต่างประเทศ ชื่อของมันอาจแฝง

ภาษาต่างประเทศในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือทั้งหมด เช่น บางกอกโพสต์ (post=mail), the nation=รัฐชาติ, ไทยโพสต์ (post=after), โพสต์ทูเดย์ (post today) ชื่อหนังสือพิมพ์ มักถูกตั้งให้เกี่ยวเนื่องกับ 1) มิติ "วันเวลา" (time) (เพื่อแสดงออกถึงนัยยะของความสด-ทันสมัย) 2) มิติเรื่องสถานที่ (place) (เพื่อแสดงออกถึงนัยยะของตำแหน่งของเรื่องราว-เหตุการณ์) 3) มิติอุดมการณ์ (ideology) บางอย่างที่มีอยู่ และ 4) ประเภทเนื้อหาสาระที่อยู่ในหนังสือพิมพ์นั้นๆ

เช่นชื่อเมือง ประเทศ ชื่อสถานที่ อย่าง "Bangkok Post", "Newyork's Time" "Bangkok Recorder" "ไทยรัฐ" หรือชื่อ "เดลินิวส์" "ข่าวสด" "post today" ที่สะท้อนมิติเรื่องเวลา ชื่อที่สะท้อนมิติอุดมการณ์บางอย่างเช่น "แนวหน้า" "มติชน" "เสรีรายวัน" "Independence" "Freedom", หรือชื่อที่บ่งบอกประเภทเนื้อหาสาระอย่าง "สตาร์ช็อคเกอร์", "ดาราเดลลี", "กรุงเทพธุรกิจ" เป็นต้น

ไม่มีหนังสือพิมพ์ฉบับไหนที่ไม่มีชื่อ เพราะมันจำเป็นสำหรับการสร้างความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์อื่นๆ ชื่อนั้นมีเพื่อจดจำ-ระลึกได้ เพื่อบ่งบอกถึงความคิด-อุดมการณ์บางอย่าง เพื่อสะท้อนเหตุการณ์ สังคม ชนชั้น ภูมิปัญญา ความเป็นเจ้าของหรือความเป็นทาสรับใช้ ชื่อหนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นเพียงแคชื่อก่อนค้นพบที่น่าสังเกตคือในการพิจารณาชื่อหนังสือพิมพ์ในฐานะสัญลักษณ์ตัวหนึ่งนั้น เราอาจพบว่าความแตกต่างทางภาษาที่เป็นรูปสัญลักษณ์ (signifier) ที่แสดงออกผ่านแบบตัวเขียน (letters) การออกเสียง (sound) หรือแบบประดิษฐ์ตัวอักษร (image) นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการความแตกต่างทางด้านรูปลักษณ์ เพื่อสร้าง "ความจดจำได้" เป็นความหมายทั่วไปที่ต้องการให้คนในสังคม-ผู้ซื้อ-ผู้อ่านสามารถจำได้กันถ้วนหน้า ตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงผู้ใหญ่ ชาย-หญิง คนรวย-จน ฯลฯ

ขณะที่ความแตกต่างที่เกิดจากความหมายสัญลักษณ์ (signified) ชื่อหนังสือพิมพ์นั้น กลับจำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้และเข้าใจในภาษามากขึ้น ในระดับการแปลความหมาย เพื่อสร้างความรู้สำนึกและตระหนักในความหมาย ต้องอาศัยทักษะทางสมองมากกว่า นัยคือ "ความเข้าใจในความหมายของชื่อนี้ ก็เพื่อต้องการสะท้อนไปถึงแนวคิด ความเชื่อ หรืออุดมการณ์บางอย่างที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้ชื่อ"

ตารางที่ 23 แสดงองค์ประกอบของสัญลักษณ์จากชื่อหนังสือพิมพ์				
สัญลักษณ์ (sign)	ตัวเขียน (signifier 1)	เสียงอ่าน (signifier 2)	รูปภาพ (signifier 3)	ความหมาย (signified)
มติชน	<มติชน>	"มะ-ติ-ชน"		มติของประชาชน
ไทยรัฐ	<ไทยรัฐ>	"ไท-รัต"		รัฐ(ของ)ไทย
Bangkok Post	< Bangkok Post ⁷ >	"บาง-กอก-โพสต์"		ไปรษณีย์ของกรุงเทพ

⁷ คำว่า "post" แปลว่า ไปรษณีย์, ในอีกแง่หนึ่ง post ก็อาจแปลว่า "หลัง" ซึ่งเป็นความหมายทางเวลาได้ด้วย

name	<letters>	"sound"	(image)	meaning
สัญญะ	ความแตกต่างทางรูปสัญญะ			ความแตกต่างทาง ความหมายสัญญะ

ชื่อหนังสือพิมพ์ (หรือแท่งจริงแล้วชื่ออื่นๆ ในโลก) ก็จำเป็นที่จะต้องอาศัยกฎของความแตกต่างจากชื่ออื่นๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือบุคลิกของตนเองด้วยอาศัยความแตกต่างเชิงรูปสัญญะจากตัวเขียน และเสียงอ่านตลอดจนความหมายของคำของชื่อหนังสือพิมพ์เพื่อสร้างความจดจำเป็นหลัก เราอาจกล่าวได้ว่าความหมายสัญญะของชื่อหนังสือพิมพ์ช่วยสร้างความเข้าใจ ความรู้ในด้านความคิดความเชื่อตลอดจนอุดมการณ์บางอย่างของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ ได้

จากตารางที่ 23 เราพบว่าคำแปลชื่อหนังสือพิมพ์ (signified) อย่างไทยรัฐ มติชน บางกอกโพสต์ (แน่นอน หรืออาจรวมชื่อหนังสือพิมพ์อื่นๆ) นั้นกลายเป็นรูปสัญญะ (signifier) อีกที กล่าวคือความหมายในขั้นที่ 2 กลายเป็นรูปสัญญะ 3 ที่สะท้อนไปถึงคติพจน์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่ออีกทอด

ตารางที่ 24 แสดงการแปรเปลี่ยนจากรูปสัญญะไปเป็นความหมายสัญญะ	
ความหมายขั้นที่ 2 > รูปสัญญะ 3 (signified 2>signifier 3)	ความหมายขั้นที่ 3 (signifier 3)
หนังสือพิมพ์ของรัฐ-ไทย	นสพ.จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ
หนังสือพิมพ์ที่เป็นมติของประชาชน	หนังสือพิมพ์คุณภาพ เพื่อคุณภาพของประเทศ
หนังสือพิมพ์ของกรุงเทพฯ	The newspaper you can trust.

ตารางที่ 24 แสดงการแปรเปลี่ยนจากรูปสัญญะไปเป็นความหมายสัญญะ สังเกตความหมายขั้นที่ 2 ที่แปลจากชื่อหนังสือพิมพ์นี้ "ไม่เคย" มีเอกสารหลักฐานใดๆ อ้างอิงเอาไว้ว่าหนังสือพิมพ์นั้นๆ จะแปลความออกมาได้ดังที่ผู้ศึกษาแปลออกมา คำว่า <ไทยรัฐ> นั้น แปลตรงๆ ว่า 'รัฐไทย' ซึ่งก็คงเป็นเรื่องราวการรายงานข่าวของรัฐไทย ขณะที่คำว่า <มติชน> นั้น แปลตรงๆ ที่อ้อๆ หมายความว่า 'มติ(ของ)ประชาชน' ซึ่งก็คงจะหมายถึงความคิดเห็นและความรู้สึกของประชาชนไทยกระมัง ขณะที่คำว่า 'บางกอกโพสต์' แปลตรงๆ ก็คือ 'ไปรษณีย์ของกรุงเทพฯ' ซึ่งหมายถึง จุดหมายที่บอกเล่าเรื่องราวของกรุงเทพฯ คำแปลเหล่านี้เรามักไม่แปลออกมาเป็นภาษาเขียน หากแต่ "มีความรู้สึกเลาะๆ ว่าประมาณนั้น" คือไทยรัฐก็น่าจะประมาณว่าเป็นเรื่องราวของประเทศไทย ใกล้เคียงประมาณนั้น คือเอาความรู้สึกของความหมายเป็นสำคัญ ไม่จำเป็นจะต้องเขียนออกมา หากกล่าวในทางสัญวิทยาแล้ว ชื่อหนังสือพิมพ์นั้นแม้จะเป็นสัญญะ (sign) แต่ก็มิได้มีลักษณะเป็นสัญญะที่เน้นให้ความสำคัญกับ "ภาพความคิดในใจ-mental image" และ "ความสวยงามของรูป(คำ)สัญญะ-sound" ที่ฟังแลไพเราะ จดจำได้ง่ายและ "ความคมลึกซึ่งของความหมายสัญญะ" ที่สร้างความคิด ความเชื่อให้กับผู้อ่าน

"คติพจน์" หรือสโลแกน (slogan) ของหนังสือพิมพ์เป็นคำขวัญ แนวคิด แนวทาง ปณิธาน หรืออุดมการณ์ในการทำหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งที่คนทำหนังสือพิมพ์นั้นๆ ยึดถือ เราสามารถสังเกตเห็นว่า

สโลแกนเป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์ใช้สะท้อนตัวตนของตัวเองอีกครั้งในระดับความหมายที่สูงขึ้น ในภาษาที่ยาวขึ้น และมีลักษณะอรรถาธิบายหรือขยายความให้มากกว่า(ชื่อ)เดิม แตกต่างจากชื่อของหนังสือพิมพ์ที่สั้น กระชับและได้ใจความ ตัวคตินี้ในแง่หนึ่งกลับเป็นปัจจัยสำคัญที่ควบคุมความเป็นไปของเนื้อหา คุณภาพ เรื่องราว แนวทางของสาระใจความทั้งหมดทั้งปวงของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ (อย่างน้อย มันก็ควรจะเป็นหรือเข้าใกล้สิ่งที่มันควรจะเป็นมากที่สุด) "คตินี้" นี้เปรียบเสมือนกับ "บรรทัดฐาน" (normative) ที่นักหนังสือพิมพ์แต่ละคนในองค์กรนั้นๆ จะต้องทำหนังสือพิมพ์ให้เข้าใกล้เส้นบรรทัดฐานนี้ ทับลิ้น หรือเจียดทับลิ้นนี้ให้มากที่สุด เปรียบเสมือน นโยบายของหนังสือพิมพ์ หรือ "เครื่องมือควบคุมคุณภาพ" ได้ทีเดียว

การมีคตินี้เปรียบเสมือนแสงนำทางให้นักหนังสือพิมพ์รู้เส้นทางที่พวกเขาจะเดินไป

และเช่นกันที่การมีคตินี้ก็เปรียบเสมือน "ระบบควบคุมเนื้อหา" (substance control system) ให้เป็นไปในทางที่วางเอาไว้

เราอาจกล่าวว่า "คตินี้" ก็คือคำขวัญที่นักหนังสือพิมพ์ยึดถือ แต่หากในทางสัญวิทยาแล้ว คตินี้ก็อาจเป็นความหมายชั้นที่ 3 ซึ่งกลายเป็นรูปสัญลักษณ์ที่ 4 สร้างความหมายชั้นที่ 4 ซึ่งในระดับนี้เป็นความหมายโดยนัย (connotative meaning) ที่รับรู้ผ่านกระบวนการทางสังคม เป็นความหมายที่สังคมยอมรับ เป็นความหมายหลวมๆ ที่ไม่แน่นอน แต่คงที่เพียงพอแก่การแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างกันได้

"ไทยรัฐ" - หนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูงสุดในประเทศ คำว่า "ยอดจำหน่าย" ย่อมเน้นถึง ความนิยม ความเป็นที่ยอมรับของมวลชน และช่วยไม่ได้ที่จะหมายถึงการเน้นปริมาณ (ซึ่งมักถูกต่อท้ายด้วยคำว่า ไม่ใช่คุณภาพ) ใครบางคนในแวดวงหนังสือพิมพ์หรือแม้แต่ผู้ผลิตหนังสือพิมพ์นั้นๆ เองอาจไม่ยอมรับความหมายในระดับนี้ การที่จะบอกว่าหนังสือพิมพ์ใดเป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพ เป็นหนังสือพิมพ์ปริมาณ หรือเป็นหนังสือพิมพ์ลูกครึ่ง คือ กึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณ ล้วนเป็นสิ่งที่ "ยังไม่เป็นที่แน่ชัด 100%" แม้ผู้ศึกษาจะบอกว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ปริมาณก็เพราะเหตุผลหลายประการคือ เป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวเบาและอาชญากรรม ข่าวเศร้า ข่าวดารา ซึ่งเป็นข่าวเบา (soft news) นั้นอาจเป็นความจริงตามคำอธิบายทางวารสารศาสตร์ส่วนหนึ่ง จริงอยู่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็ได้ข่าวหนักอย่าง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างไรก็ตาม ข่าวคนถูกหนวกก็สามารถขึ้นหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้เป็นปกติ เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์มติชน แต่อาจไม่บ่อยและเหมือนกัน

งานวิจัยหลายชิ้นต่างก็จัดประเภทให้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ปริมาณ (quantity newspaper) ราวกับว่าทุกคนในสังคมยอมรับกันว่า นั่นเป็นเรื่องธรรมดา แต่ก็ยังไม่ใช้ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือเท่ากับ "คตินี้" ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเองที่บอกว่าเป็น "นสพ.จำหน่ายมากที่สุดของประเทศ" เช่นนั้นแล้ว "ระบบควบคุมเนื้อหาของไทยรัฐจึงมุ่งไปที่ปริมาณการขายที่มากที่สุดของประเทศ" (ใช่หรือไม่?)

อันที่จริงแล้ว เมื่อเรากล่าวว่าหนังสือพิมพ์เพ่งปริมาณ มักให้ความสำคัญกับข่าวประเภท

อาชญากรรม อุบัติเหตุ มิได้หมายความว่าหนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะไม่รายงานข่าวเกี่ยวกับการเมือง สังคม เศรษฐกิจเลยทีเดียว แต่ว่าข่าวประเภทนี้จะถูกลำดับความสำคัญน้อยกว่าข่าวประเภทแรก กล่าวคือ ในขณะที่ข่าวอาชญากรรม ข่าวตื่นเต้น ถูกนำไปพาดหัวใหญ่โตในหน้าแรก ข่าวเศรษฐกิจและสังคมอาจได้รับการตีพิมพ์ในหน้าใน หรือลำดับรองๆ ลงไป เช่นเดียวกันหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งคุณภาพ จะให้ความสำคัญต่อข่าวที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจการเมืองเป็นข่าวหน้าหนึ่ง ในขณะที่ข่าวอุบัติเหตุ อาชญากรรม อาจปรากฏเพียงย่อๆ สั้นๆ หรือไปปรากฏอยู่หน้าในก็ได้⁸

"มติชน" วางตำแหน่งของตัวเองที่การเป็น "หนังสือพิมพ์คุณภาพ" (quality newspaper) ส่วนหนึ่งมาจากลักษณะเนื้อหาโดยรวมที่เน้นข่าวการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นข่าวนัก (hard news) เช่นเดียวกับความคิดเห็นที่ว่า "หนังสือพิมพ์คุณภาพ เพื่อคุณภาพของประเทศ" ก็สามารถสร้างความรู้สึกเชื่อได้ว่า "ระบบควบคุมเนื้อหาของมติชนจึงมุ่งไปที่คุณภาพของประเทศ" เป็นเช่นเดียวกันสำหรับหนังสือพิมพ์ "บางกอกโพสต์" ที่ "ระบบควบคุมเนื้อหาของบางกอกโพสต์มุ่งไปที่ความไว้วางใจ(ในเนื้อหา)"

ครั้งหนึ่ง สุภา ศิริमानนท์⁹ นักหนังสือพิมพ์อาวุโสได้กล่าวถึงความแตกต่างของคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภทอย่างน่าฟังว่า

"คำว่า 'เพ่งปริมาณ' หมายถึง quantity ถือการจำหน่ายได้มากเป็นสำคัญ ระดับทางความคิดจิตใจของผู้อ่านจะต่ำลงเสื่อมทรามลงอย่างไรไม่คำนึงถึง หรือแม้จะคำนึงถึงอยู่บ้างก็อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อย

ส่วนคำว่า 'เพ่งคุณภาพ' หมายถึง quality คือถือว่าจำหน่ายได้พอสมควรเท่าที่คำนวณหรือกำหนดตามหมายเอาไว้แล้ว ต้องการจะยกระดับความคิดจิตใจของผู้อ่านให้เขยิบสูงขึ้น เพื่อจะได้วินิจฉัยชะตากรรมของชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเอง"

ขณะที่ พีระ จิรโสภณ¹⁰ กล่าวว่า คุณภาพในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพดีเสมอไป แต่หมายถึงลักษณะการเสนอเนื้อหา เน้นเนื้อหาข่าวประเภทหนักๆ เช่นข่าวเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา ข่าวประเภทนี้มุ่งสนองเนื้อหาสาระความรู้ความคิดเห็นเป็นสำคัญ ให้ผลตอบแทนกับผู้อ่านในระยะยาว (delayed rewards) กล่าวคือช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจและเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้ เช่น เป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจ วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นในโอกาสต่างๆ

และยังกล่าวต่อไปว่า หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีจำนวนจำหน่ายไม่สูงนัก ผู้อ่านมักเป็นผู้บริหารหรือผู้ที่มีการศึกษาพอสมควร เช่น ข้าราชการ ครู อาจารย์ นักศึกษา นิสิต นักธุรกิจ เป็นต้น ตัวอย่างหนังสือพิมพ์

⁸ มาลี บุญศิริพันธ์ "หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น", มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2529 หน้า 3

⁹ สุภา ศิริमानนท์, "องค์กรหนังสือพิมพ์" เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ หน้า 25

¹⁰ พีระ จิรโสภณ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2546) หน้า 63

ประเภทคุณภาพได้แก่หนังสือพิมพ์ มติชน หรือ กรุงเทพธุรกิจรายวัน เป็นต้น¹¹

ตัวอย่างงานวิจัยของในปี พ.ศ. 2535 (อ้างใน พิระ จิรโสภณ 2546) ที่พิจารณาการจัดประเภทหนังสือพิมพ์โดยการศึกษา "รูปลักษณ์" และ "เนื้อหา" ในหน้าหนึ่งมาพิจารณาประกอบด้วย ให้ผลที่น่าสนใจดังนี้

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบปริมาณเนื้อหาหนังสือพิมพ์และการพาดหัวข่าวและภาพข่าวใกล้เคียง			
รูปลักษณ์ (form) เนื้อหา (substance)	เน้นพาดหัวข่าวและภาพ ข่าว มากกว่า (>) เนื้อข่าว	เน้นพาดหัวข่าวและภาพ ข่าวใกล้เคียง (=) เนื้อข่าว	เน้นพาดหัวข่าวและภาพ ข่าวน้อยกว่า (<) เนื้อข่าว
	เน้นข่าวเบามากกว่า (>) ข่าวหนัก	ไทยรัฐ	
เน้นข่าวเบาใกล้เคียงกว่า (>) ข่าวหนัก	ข่าวสด บ้านเมือง		
เน้นข่าวเบาน้อยกว่า (<) ข่าวหนัก	มติชน	แนวหน้า สยามรัฐ	บางกอกโพสต์ เดอะเนชั่น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ดีแล้วการแบ่งหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภท ผู้จัดแบ่งมิได้มุ่งจัดประเภท "คุณภาพ" ของหนังสือพิมพ์ แต่พยายามจัดตามวัตถุประสงค์และรสนิยมของกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ หนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งปริมาณ จัดตามความนิยมอ่านของผู้อ่านหนังสือพิมพ์โดยพิจารณาจากยอดจำหน่ายที่สามารถเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งนักวิชาการบางคนเรียกหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ว่า "หนังสือพิมพ์ประชานิยม" (popular newspaper) ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งคุณภาพนั้นแบ่งตามเนื้อหาที่นำเสนอในลีลาค่อนข้างหนัก จัดหน้าแบบเป็นทางการ และกลุ่มผู้อ่านที่ส่วนใหญ่จะมีโอกาสและบทบาทในการนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจในระดับนโยบายที่อาจมีผลต่อสังคมได้ ซึ่งทั้งหมดนี้มิได้หมายความว่าหนังสือพิมพ์ประเภทหนึ่งประเภทใดจะไม่มีคุณภาพ เพราะหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพต้องประเมินกันที่คุณภาพทางวิชาชีพทั้งผู้ปฏิบัติและความเที่ยงตรงในการรายงานข่าวสารข้อมูล

12

คติพจน์หนังสือพิมพ์เป็นระบบควบคุมลักษณะของเนื้อหาและบุคลิกของหนังสือพิมพ์

¹¹ พิระ จิรโสภณ. ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์. ให้ตัวเลขเพิ่มเติมในงานวิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2535 ว่าสรุปข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะเนื้อหาของกลุ่มหนังสือพิมพ์ต่างๆ ดังนี้ สัดส่วนข่าวเบา-ข่าวหนัก (%) หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 41.77:58.22, มติชน 30.06:69.94 และ Bangkok Post 24.28:75.18

¹² ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 130-132

หากเราจะมองต่อไปในโครงสร้างของความหมายที่เกิดขึ้นมากไปกว่านั้น ประเภท(เนื้อหา) หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นความหมายขั้นที่ 4 ได้เป็นรูปสัญลักษณ์ 5 และส่งผลให้เกิดความหมายขั้นที่ 5 ที่สะท้อนถึงประเภท(ผู้อ่าน)หนังสือพิมพ์ว่าเป็นกลุ่มประเภทใด องค์ความรู้ทางหนังสือพิมพ์ที่เชื่อกันว่าระดับการศึกษาของผู้อ่าน รายได้ ชนชั้น รสนิยม มีผลต่อความสนใจในข่าว และส่งผลอย่างมีนัยยะสำคัญต่อการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์อ่าน (มีงานวิจัย-ข้อสรุปมากเท่าไรที่ยืนยันว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีความแตกต่างทางด้านลักษณะประชากรแตกต่างกับหนังสือพิมพ์มติชน และหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์) มันเป็นข้อเท็จจริงในงานวิจัย งานศึกษา หรือความเชื่อทางวิชาการฝังหัว หรือเป็นความรู้ที่ตกผลึกจนเป็นสิ่งที่สังคมรับรู้ เหล่านี้เป็นความหมายโดยนัย ซึ่งผ่านกระบวนการขัดเกลาความหมายทางสังคม (meaning socialization) เช่นเดียวกันกับความหมายก่อนหน้านี้ เฉพาะความหมายนัยประหวัดเท่านั้นที่เป็นความหมายในระดับวัฒนธรรม หรืออย่างที่บาร์ธส์เรียกว่าเป็น “มายาคติ”

เราแบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามประเภทเนื้อหา-ผู้อ่าน ก็เพราะมันมีความแตกต่างระหว่างคู่ตรงกันข้าม ในโลกของคุณภาพและปริมาณ ในโลกของชนชั้นสูง-กลาง-ล่าง เหล่านี้อาจเป็นองค์ความรู้ในการหนังสือพิมพ์ (journalist) จริง แต่วิธีการแบบโครงสร้างนิยมชี้ให้เห็นว่าองค์ความรู้เหล่านี้อาจซ่อนข้อเท็จจริงบางอย่างเอาไว้ในตัวมันเองเช่นสัดส่วนเนื้อหาข่าวหนัก ข่าวเบา สไตลภาษาที่ใช้เขียน (การใช้คำง่ายๆ กับคำศัพท์เฉพาะทาง) โครงสร้างการเขียนข่าว (แบบปิระมิดกลับหัว-หัวตั้ง) ทั้งนี้เป็นเพราะ “โครงสร้างไวยากรณ์ที่ตั้งค่าขึ้นมาให้เลือกใช้งานให้เหมาะสมกับระดับผู้อ่านที่สามารถอ่านเข้าใจได้ง่ายๆ” การเผยให้เห็นโครงสร้างของหนังสือพิมพ์โดยใช้วิธีการแบบโครงสร้างนิยมในระดับตัวเล่มนี้ แม้จะต้องการเพื่อเห็นระบบติตราที่ซ่อนอยู่ในระดับตัวเล่ม (กระบวนการติตราที่ว่าคือ “ชื่อหนังสือพิมพ์-วันที่-ราคา-คติพจน์”) แต่ระหว่างทางของการวิเคราะห์เราก็สามารถค้นพบโครงสร้างของความหมายผ่านวิธีการแบบสัญวิทยาด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ชื่อหนังสือพิมพ์ช่วยให้เรา “รู้หน้า” แต่คติพจน์หนังสือพิมพ์ช่วยให้เรา “รู้ใจ” ของหนังสือพิมพ์

1.1.4 วันที่ (date)

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับต้องมีวันที่ระบุบอกเอาไว้ การระบุวันที่บนหน้าหนังสือพิมพ์นี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ และมีตำแหน่งที่แน่นอน สามารถรู้ได้โดยง่าย ปรากฏอย่างแน่นอนบนหน้าหนึ่งและทุกๆ หน้าของหนังสือพิมพ์

วันที่คือ “ตราประทับ” ทางมิติเวลา (time label) ให้กับหนังสือพิมพ์ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากพอกับชื่อหนังสือพิมพ์ ไม่มีหนังสือพิมพ์เซ่นไหนที่ไม่มีการระบุวันที่ลงไปในตัวเล่ม ทำไม? ถามง่าย ตอบง่ายว่าเพราะมันต้องบอกแก่ผู้อ่านว่าตัวข่าวสาร เนื้อหาคอลัมน์ บทความ โฆษณา ฯลฯ ที่อยู่ในเล่มนี้ คือตัวสาร/ตัวสื่อความหมายของวันนี้ (present day) ไม่ใช่เมื่อวาน ไม่ใช่พรุ่งนี้ เนื้อหาสาระ (substance

and substance) ที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้อยู่ภายใต้กฎของ "เวลา" คือวันนี้เท่านั้น หนังสือพิมพ์ที่ท่าน(ควร) อ่านคือหนังสือพิมพ์ฉบับวันนี้

"เวลา" เป็นระบบตีตราอย่างทีกล่าวไปข้างต้น มันคือกฎเกณฑ์ที่ใช้ควบคุมอัตลักษณ์ของเนื้อหาทั้งหมดภายในหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่ม ไม่ว่าจะมิชวาก็เรื่อง คอลัมน์ก็หน้า บทความก็ขึ้น หรือโฆษณาเท่าไร เหล่านี้จะต้องถูกทำให้เป็นหน่วยเดียวกันคือ "วันนี้-present today" เท่านั้น

กฎเกณฑ์เรื่องเวลานี้เป็นสิ่งสำคัญในงานหนังสือพิมพ์ ไม่ใช่เฉพาะว่าหนังสือพิมพ์จะต้องทำงานแข่งกับเวลา แต่กฎเกณฑ์เรื่องเวลานี้ผูกพันกับเวลาในทุกแง่มุมของการคิดและทำหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่กระบวนการหาข่าวหรือบทความ การจัดเรียงพิมพ์ การเผยแพร่ ไปจนกระทั่งการหมดอายุใช้งาน นักหนังสือพิมพ์จะต้องคำนึงถึงมิติของเวลาอยู่เสมอ เวลาเป็นปัจจัยสำคัญของความรู้สึกของอัตลักษณ์ คนเราจะวางตำแหน่งแห่งที่ของเราในมิติเวลาชนิดหนึ่งชนิดใดเสมอ ปัจจุบัน อดีต หรืออนาคต มิติเวลาเป็นตัวหลอมและบูรณาการการกระทำต่างๆ (หรือเหตุการณ์ต่าง-ผู้วิจัย) ของคนให้เชื่อมต่อกันอย่างมีความหมาย คนจัดการกับชีวิตตนเองอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กันในลำดับเวลา ทำให้เรารู้สึกถึงความต่อเนื่องของความเป็นเรา¹³

เราอาจมองเห็นว่าการระบุวันที่ลงไปนั้นมีความสำคัญมากเพียงใด ลองจินตนาการว่าหากหนังสือพิมพ์ที่เราอ่านไม่มีการระบุวันที่ลงไปจะเกิดอะไรขึ้น แน่ชัดว่าจะเกิดความวุ่นวายขึ้นมา จับปล้นตั้งแต่กองบรรณาธิการ โรงพิมพ์ ฝ่ายจัดส่งสินค้า เจ้าของร้าน จนถึงมือผู้ซื้อ ทุกๆ กระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์จะกระทบกันได้อย่างแน่นอน ก็ในเมื่อเรามีหนังสือพิมพ์ให้อ่านทุกๆ วัน เราเจอมันบนแผงหนังสือหน้าปากซอยทุกๆ วันไหนเราต้องระบุวันที่ลงไปอีก ทั้งที่มันเหมือนกับว่าเราสามารถมองเห็นการมีตัวตนอยู่ของหนังสือพิมพ์ได้ตลอดเวลารอบตัวเราไม่ว่าจะไปที่ไหนๆ หนังสือพิมพ์เป็นหนังสือชนิด/ประเภทเดียวในโลกที่มีการพิมพ์ขึ้นทุกวัน (daily printing)

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เป็นหนังสือพิมพ์ที่ระบุวันที่ในหนังสือพิมพ์ตรงกับวันที่ขายจริง เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นขายในกรุงเทพฯ การขนส่งไปยังภูมิภาคส่วนอื่นของประเทศจึงไม่จำเป็น หากซื้อหนังสือพิมพ์ในเช้าวันที่ 1 มกราคม ก็จะได้หนังสือพิมพ์ที่มีวันที่ระบุบนตัวเล่มว่าวันที่ 1 มกราคมตรงกัน การนับวันนี้ นับช่วงเวลาที่มีโอกาสที่จะซื้ออ่านได้ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วมักเริ่มซื้อขายกันในตอนเวลาเช้า หลังจากนั้นจึงใช้เวลาทั้งวันจนเกือบเย็น ก็จะค่อนข้างถือว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นกำลังจะหมดอายุการใช้งาน (เพราะมักไม่มีใครอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับวันนั้นๆ ในตอนเย็นกันแล้ว)

ขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนและหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้นเป็นหนังสือพิมพ์ที่ระบุวันที่ในหนังสือพิมพ์ไม่ตรงกับวันที่ขายจริง เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่จำหน่ายทั่วประเทศ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาชั่วหนึ่งในการขนส่งระยะเวลาตรงนี้อาจทำให้หนังสือพิมพ์ "ดูไม่สดใหม่" การระบุวันที่จึงต้องระบุล่วงหน้าไป 1 วันเพื่อทดแทนระยะเวลาที่เสียไปกับการขนส่ง ช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกว่าได้อ่านข่าวที่รวดเร็วตรงวันเวลา นอกจากนี้การปิดเล่มหรือปิดหน้าของหนังสือพิมพ์ทั้งสอง (หรือหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ที่วางขายทั่วประเทศ) จะมี "รอบการปิด

¹³ อภิญา เพ็ญพิสุกุล, "อัตลักษณ์-Identity" (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, เมษายน 2546), หน้า 27

เล่ม" หลายรอบในแต่ละวัน หรือที่เรียกว่า "กรอเข้า-กรอบ่าย" โดยกรอเข้าจะเป็นฉบับที่ปิดตอนเที่ยงวันนี้ และนำไปส่งขายต่างจังหวัด ซึ่งจะใช้เวลาประมาณหนึ่งคืน และขายในตอนเช้า ดังนั้นจึงต้องระบุวันที่เป็นวันที่จะขาย ขณะที่กรอบ่ายมักปิดเล่มตอนบ่าย พิมพ์เสร็จจึงส่งขายในพื้นที่กรุงเทพฯ หรือเมืองหลวงนั้นๆ แต่ก็จะมีลงวันที่เป็นวันพรุ่งนี้เหมือนกัน แต่กรอเข้ากับกรอบ่ายจะมีหน้าหนึ่งที่ไม่เหมือนกันทั้งหมด เพราะมีข่าวใหม่ๆ แทรกมาเสมอ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐหรือมติชนนั้นอาจมี "กรอ" ได้มากกว่าหนึ่ง ขึ้นอยู่กับภูมิภาคที่จะส่งไปขายด้วย

เหตุผลของการตั้งวันที่ให้เร็วกว่า 1 วันเสมอๆ นั้นก็เพื่อ ประการแรก สร้างความรู้สึกให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านว่า หนังสือพิมพ์ใหม่ สด ทันสมัย ทันเวลา และดูล้ำหน้ากว่าหนังสือพิมพ์อื่นๆ ช่วยให้รู้สึกว่า ข่าวที่ปรากฏอยู่บนหน้าหนังสือพิมพ์นั้นมีความรวดเร็ว สร้างความรู้สึกในเรื่องของเวลาสะท้อนการแข่งขัน ความรวดเร็วในข่าวสารที่ไม่เคยรอใคร

เหมือนกับที่เราได้อ่านข่าวเร็วกว่าคนอื่น ๆ เพราะเราอ่านข่าวของฉบับวันพรุ่งนี้ในวันนี้ (reading tomorrow in today)

ประการที่สองคือ เพื่อยืดอายุการงานหนังสือพิมพ์ในด้านความรู้สึก เพราะเมื่อถึงวันที่จริงๆ ตามเวลาปฏิทิน เราก็ยังคงรู้สึกว่าหนังสือพิมพ์(ที่ซื้ออ่านมาตั้งแต่เมื่อวาน) ยังดูใหม่อยู่ เพราะตรงกับวันที่วันนี้พอดี สร้างความรู้สึกว่ายังสามารถอ่านได้อยู่

ประการที่สามคือ การส่งหนังสือพิมพ์ในพื้นที่ห่างไกล อาจใช้เวลานาน หากระบุวันที่หนังสือพิมพ์ตรงกับวันที่ขาย เมื่อหนังสือพิมพ์ไปถึงล่าช้า อาจเลยข้ามวันไปแล้ว ซึ่งทำให้หนังสือพิมพ์แลดูเก่า ไม่ทันสมัย ไม่ทันเวลาไปเสียแล้ว ก่อเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้อ่าน

การตั้งเวลาแบบนี้จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่า หนังสือพิมพ์ฉบับนี้มาเร็ว อยู่ยาวนานและยังอ่านได้อีก รู้สึกว่าใหม่ (เป็นระยะเวลาไม่นาน) กว่าการระบุวันที่ตรงกับวันจริงจริงๆ ที่เราก็ใช้เวลาโดยเฉลี่ยอ่านมันเท่าๆ เดิม

(หากพิมพ์ขายตรงวัน) เราซื้อหนังสือพิมพ์วันนี้ เพื่ออ่านข่าวที่เกิดขึ้นเมื่อวาน และทิ้งมันลงถังขยะวันพรุ่งนี้ หรือ (หากพิมพ์ขายวันพรุ่งนี้) เราซื้อหนังสือพิมพ์วันพรุ่งนี้ อ่านเมื่อวานนี้ และทิ้งมันลงถังขยะวันนี้

วันที่บนหนังสือพิมพ์นั้นบอกถึงวันที่ผลิต วันที่ใช้งาน และวันที่หมดอายุไปพร้อมๆ กัน

1.1.5 ราคา (price)

หนังสือพิมพ์(โดยมาก)ไม่ได้แจกฟรี และสำหรับคนที่อ่านฟรีก็ทราบดีว่าไม่มีใครได้หนังสือพิมพ์มาฟรีๆ ก็เพราะหนังสือพิมพ์เป็น "สินค้า" (goods) ที่มีค่าวดราคาเหมือนสินค้าอื่นๆ มันขายเรื่องราวข่าวสารความคิดเห็นเหตุบ้านการณเมืองในปัจจุบัน ราคาหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนั้นแตกต่างกันไปโดย ขึ้นอยู่กับต้นทุนการผลิต รายได้จากการโฆษณาและผลกำไรที่นักหนังสือพิมพ์ต้องการ ยิ่งขายได้มากก็ยิ่งมีกำไรมาก

เท่านั้น นี่อาจเป็นข้อเท็จจริงที่คนทั่วไปภายนอกเชื่อหรือเข้าใจกัน อย่างไรก็ตามเราอาจไม่สนใจว่าแท้จริงแล้วราคาขายหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันเมื่อเทียบกับราคาต้นทุนในการผลิตต่อหนึ่งเล่มนั้น ไม่สะท้อนราคาแท้จริงเหตุเพราะราคาขายจริงนั้นต่ำกว่าต้นทุนการผลิตมาก

อันที่จริงนักหนังสือพิมพ์ หรือองค์กรหนังสือพิมพ์ (ในฐานะผู้ผลิตสินค้า) นั้นได้กำไรมาจากการขายพื้นที่โฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์มากกว่าที่จะได้กำไรจากราคาของหนังสือพิมพ์จริงๆ ความจริงในข้อนี้เราอาจทราบกันดีอยู่แล้ว

แม้ว่าตัวหนังสือพิมพ์นั้นไม่ได้ต้องการกำไร หากแต่คนผลิตหนังสือพิมพ์ (หรือองค์กรหนังสือพิมพ์) ต่างหากที่ต้องการกำไร ทั้งนี้ก็เพราะองค์กรหนังสือพิมพ์นั้นมีลักษณะการดำเนินงานทางธุรกิจ มีคนทำงานจำนวนมาก เป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีระยะเวลาการดำเนินงานยาวนานและต่อเนื่อง (ไม่ใช่แค่ปีสองปี) เป็นสถาบันทางสังคมและธุรกิจไปพร้อมๆ กัน ฉะนั้นแล้วเพื่อที่จะสามารถผลิตหนังสือพิมพ์ออกมาได้ทุกๆ วัน (เป็นระยะเวลายาวนานติดต่อกัน) จึงจำเป็นที่จะต้องทำให้องค์กรสามารถมีชีวิตอยู่ทางธุรกิจให้ได้

หนังสือพิมพ์ไม่สามารถตั้งราคาต่อหนึ่งเล่มให้แพง หรือในระดับที่ได้กำไรจากทุกๆ เล่มพูดให้ง่ายคือ ใ้ช่ว่านักหนังสือพิมพ์จะคิดทำกำไรจากยอดขาย เพราะในธุรกิจหนังสือพิมพ์นั้นจะมีรายได้มาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ (1) รายได้จากการขายเนื้อที่โฆษณาในหนังสือพิมพ์ และ (2) รายได้จากการจัดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ โดยรายได้จากการขายโฆษณาจะเป็นรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ คิดเป็นประมาณร้อยละ 65 ของรายได้รวม ทั้งนี้การแสวงหารายได้จากโฆษณาก็เพื่อทำให้การตั้งราคาขายหนังสือพิมพ์สามารถกำหนดไว้ได้ในระดับที่ต่ำจนสามารถจูงใจและเป็นที่ยอมรับของผู้อ่านอย่างกว้างขวาง¹⁴

ในแง่เศรษฐศาสตร์ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของ "การประหยัดจากขนาด" (economic of scale) ที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของความเป็นสินค้า (products) ในระบบทุนนิยมและการผลิตขนาดใหญ่ (mass production) (ธุรกิจ) หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่มีการประหยัดต่อขนาดในหลายด้าน ทั้งในด้านต้นทุนการผลิตจริง ต้นทุนการกระจายสินค้า ต้นทุนการทำข่าวและการสร้างรายได้จากการโฆษณา รวมทั้งยังมีการประหยัดจากการเรียนรู้ที่สามารถรักษานักข่าวที่มีทักษะมากกว่าเอาไว้ได้¹⁵

¹⁴ นवलน้อย ตริวิรัตน์ และ ธาณี ชัยวัฒน์, "โครงสร้างตลาดและการกำกับดูแลหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย" จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), มกราคม 2547 หน้า 42

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65-67

และอธิบายเพิ่มเติมว่า การประหยัดจากขนาด ที่ค้นพบในหนังสือพิมพ์นั้นมี

- การประหยัดต่อขนาดในต้นทุนการผลิตจริง

การประหยัดต่อขนาดในต้นทุนการผลิตจริงเป็นการประหยัดต่อขนาดที่เกิดขึ้นจากการผลิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของธุรกิจลดต่ำลง เนื่องจากต้นทุนคงที่ต่อหน่วยมีค่าลดลงเมื่อปริมาณการผลิตมากขึ้น และอำนาจการเจรจาต่อรองในการจัดซื้อต้นทุนผันแปรมีมากขึ้นด้วย ในธุรกิจหนังสือพิมพ์ก็หมายความว่า บริษัทผู้ผลิตรายใหญ่จะสามารถลงทุนเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพมากกว่า เพื่อการผลิตเป็นจำนวนมาก ทำให้มีต้นทุนต่ำกว่า ขณะที่ในแง่ของ

"ระบบราคา" ที่จริงแล้วซ่อนอะไรภายใต้มากมาย ทั้งหมด โดยมากเป็นเหตุผลทางธุรกิจ

เราคงไม่สนใจคำอธิบายในเชิงเศรษฐศาสตร์มากเท่าใด เพราะคำอธิบายเรื่องราคาในเชิงโครงสร้างนิยมนั้นเป็นสิ่งที่งานเล่มนี้สนใจค้นหา คำถามง่ายๆ คือทำไมหนังสือพิมพ์ต้องมีราคา? หากหนังสือพิมพ์ไม่มีราคาละ อะไรจะเกิดขึ้น ภาวะขาดทุนของนักหนังสือพิมพ์กระนั้นหรือ (รายได้จากการขายนั้นแท้จริงก็อาจนำไปเป็นต้นทุนชดเชยในการผลิต-เงินเดือน-ค่าน้ำ-ค่าไฟ-ค่าโทรศัพท์-ค่าแรง ฯลฯ ทั้งหมดเพื่อใช้ในการผลิตหนังสือพิมพ์)

ในแง่ของโครงสร้างนิยมนราคาหนังสือพิมพ์คือ "ระบบตีตรามูลค่า" (value system) ระบบนี้อาจหมายถึงมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (economic) ก็ได้ตามที่ได้อธิบายข้างต้น แต่ในแง่ของสัญวิทยาแล้วระบบนี้ยังหมายถึงคุณค่าทางตัวบทด้วย (textual-economic) กล่าวคือ ราคาของตัวบทนั้นอาจต่างกัน เช่น เราอ่านข่าวๆ หนึ่งได้ในหนังสือพิมพ์ฉบับราคา 8 บาท เช่นเดียวกันกับข่าวนั้นๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์

ต้นทุนผันแปรซึ่งร้อยละ 90 เป็นต้นทุนค่ากระดาษนั้น บริษัทขนาดใหญ่จะสามารถลงทุนสร้างโกดังเก็บกระดาษที่มีขนาดใหญ่กว่าได้ ผลที่ตามมาก็คือ บริษัทจะสามารถสั่งซื้อได้คราวละมากๆ อันเป็นอำนาจต่อรองการลดราคาของผู้ขายกระดาษ และยังสามารถเลือกซื้อกระดาษในช่วงเวลาที่กระดาษมีราคาถูกมากที่สุดสำหรับการผลิตในอนาคตได้มากกว่าอีกด้วย

- **การประหยัดต่อขนาดในต้นทุนการทำข่าว**

การประหยัดต่อขนาดประการต่อมาของธุรกิจขนาดใหญ่ในตลาดหนังสือพิมพ์จะเกิดจากต้นทุนการทำข่าว ซึ่งต้นทุนการทำข่าวในที่นี้จะเป็ต้นทุนการทำข่าวที่รวมเฉพาะต้นทุนในแง่ของการผลิตเนื้อหาข่าวนั้น โดยในแง่ของเนื้อหาข่าวนั้น บริษัทขนาดเล็กที่ทำธุรกิจหนังสือพิมพ์จะต้องลงทุนมากกว่า เพราะการเข้าสู่ตลาดหรือดำรงอยู่ได้ของหนังสือพิมพ์ขนาดเล็กนั้นจะต้องมีเนื้อหาของข่าวที่ลึกซึ้งมากกว่า เนื่องจากผู้อ่านมีอยู่ในวงจำกัด ในขณะที่บริษัทขนาดใหญ่ซึ่งมีปริมาณขายจำนวนมากนั้น อาจไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจในด้านนี้เท่ากับบริษัทขนาดเล็ก เพราะกลุ่มผู้อ่านค่อนข้างกว้างและครอบคลุมมาก อีกทั้งบริษัทขนาดใหญ่ที่มียอดขายเป็นจำนวนมากนั้นจะได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของกลุ่มลูกค้าที่มากกว่าด้วย

- **การประหยัดต่อขนาดในต้นทุนการกระจายสินค้า**

การประหยัดต่อขนาดในต้นทุนการกระจายสินค้าได้กล่าวไปบ้างแล้วในหัวข้อลักษณะของผู้ซื้อสินค้า ซึ่งเป็นการพิจารณาการให้ส่วนลดของเอเยนต์ หรือคนกลางในการจัดจำหน่ายสินค้าที่บริษัทขนาดใหญ่จะสามารถให้ส่วนลดเพื่อจูงใจต่อการสนับสนุนของคนกลางให้เกิดการผลักดัน (push strategy) ไปยังผู้ขายรายย่อยได้มากกว่า

- **การประหยัดต่อขนาดในต้นทุนการสร้างรายได้จากการโฆษณา**

เนื่องจากรายได้ที่มาจากโฆษณาเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญมากต่อการทำกำไรและการดำรงอยู่ของธุรกิจหนังสือพิมพ์ ดังนั้น หนังสือพิมพ์ทุกฉบับย่อมให้ความสำคัญกับรายได้ที่มาจากส่วนนี้อย่างมากตามไปด้วย และตามที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วจะเห็นว่าอัตราค่าโฆษณาต่อพื้นที่นั้นจะผันแปรไปตามยอดขายของหนังสือพิมพ์ หมายความว่ารายได้จากการโฆษณาจะเปลี่ยนแปลงไปตามพื้นที่และยอดขายหนังสือพิมพ์ด้วย ต่อมาเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนการผลิตจริง จะพบว่าบริษัทขนาดใหญ่จะมีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยที่ต่ำกว่าในจำนวนกระดาษที่เท่ากัน หรือมีจำนวนหน้ากระดาษในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับที่มากกว่าในต้นทุนการผลิตที่เท่ากัน แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ที่มียอดขายสูงจะสามารถเพิ่มจำนวนหน้าให้มากขึ้นเพื่อการขายพื้นที่โฆษณามากขึ้น เพื่อให้ได้รายได้มากขึ้น ในขณะที่ยังสามารถรักษาต้นทุนต่อหน่วยให้ยังคงต่ำกว่าได้

ฉบับราคา 10 - 25 บาท พุดได้หรือไม่ว่าต้นทุนข่าวในหนังสือพิมพ์ที่มีราคาถูกกว่านั้นทำให้เราประหยัดได้มากกว่า แต่การมองแบบนี้เป็นการมองเพียงแง่มุมเดียว หากที่จริงแล้วเมื่อราคาหนังสือพิมพ์สูงขึ้น ก็แนวปริมาณเนื้อหาหรือตัวบทในหนังสือพิมพ์เล่มนั้นก็ย่อมเพิ่มมากขึ้นด้วย หากลองนับตัวบททั้งหมดที่มีในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับเปรียบเทียบกับกันด้วยหน่วยราคาแล้ว เป็นไปได้อย่างยิ่งว่าราคาเฉลี่ยต่อตัวบท (บาท/บาท) ในหนังสือพิมพ์ที่มีราคาสูงๆ นั้นอาจถูกกว่า

อย่างไรก็ตาม ที่จริงแล้วผู้อ่านคนหนึ่งนั้นหาได้ใช้เวลาที่อ่านหนังสือพิมพ์ได้นานขึ้นเสียเมื่อไหร่ และที่จริงกว่าก็คือไม่มีใครที่จะอ่านข่าวทุกข่าว บทความทุกเรื่อง คูโฆษณาทั้งหมดในหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มได้ เป็นเพราะหน่วยเวลาที่ผู้อ่านแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ขณะที่หนังสือพิมพ์มีเวลาเพียงพออันจำกัดสำหรับผู้อ่านทุกๆ คนภายในเวลาเพียง 1 วันเท่านั้น (จะอ่านหลังจากวันนั้นก็ได้ในกรณีที่ผู้อ่านรู้สึกข่าว/บทความนั้นๆ มีค่าและตรงความต้องการบางอย่างของตัวเอง)

แท้จริงแล้วราคาของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นระบบตีตรามูลค่าตัวบทแบบ "เหมาจ่าย" คือจ่ายไปแล้ว \times บาท ผู้อ่านมีสิทธิเต็มที่ที่จะใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์เล่มนั้น ราคา \times บาทนั้น (จะเอาไปห่อผลไม้ ตัดเก็บไว้ เช็ดกระจก ข่ายซักกิไล - นั่นเป็นมูลค่า "ตกค้าง" จากตัววัสดุกระดาษ) โดยที่ตัวบททั้งหมดนั้นถูกคิดรวมเอาไว้ในราคาเดียว \times บาท มีใครเคยขอแบ่งซื้อบางส่วนของหนังสือพิมพ์ได้บ้าง? ขอซื้อเฉพาะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ หรือขอซื้อเฉพาะหน้าที่มีคอลัมน์ประจำที่ชื่นชอบ ซื้อเฉพาะสวนข่าวบันเทิงหรือเช็คว่าข่าวกีฬา ฯลฯ ทั้งหมดนี้ล้วนทำไม่ได้ในการซื้อหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสินค้า 1 หน่วยที่ไม่สามารถแบ่งขายหรือขายปลีกย่อย(ตัวบท)ได้อีก อยากอ่านหน้าหนึ่งหน้าเดียวก็จ่ายเท่ากับอยากอ่านทั้งเล่ม

เรา "เหมาจ่าย" เพื่อ "เหมาอ่าน" ตัวบททั้งหมดที่อยู่ในหนังสือพิมพ์นั้นๆ เปรียบเสมือนการรับประทานอาหารแบบบุฟเฟต์ที่ผู้จัดได้ให้สิทธิผู้ทานได้เลือกทานตามปริมาณ ความต้องการ ความชอบของคนแต่ละคน ซึ่งมีหลากหลายประเภทอาหารหากแต่จำกัดเฉพาะมือนั้นๆ

"บุฟเฟต์" มีทางเลือกที่จำกัด แต่ปริมาณคนเลือก(ทาน)มีไม่จำกัดเพราะด้วยอาศัยหลักการประหยัดจากขนาด ยิ่งผลิตมากก็ยิ่งมีต้นทุนราคาต่อเล่มถูก แม้เนื้อหาในหนังสือพิมพ์จะมีจำกัดแต่คนที่เลือกอ่านมันมีไม่จำกัด ยังมีมากมายหลากหลายก็ยิ่งดี เช่นนี้แล้ว ภายใต้อ่านที่ไม่จำกัดจำนวนนี้ หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นที่จะต้อง(ทำให้ดูราวกับว่า)มีเนื้อหามากมายหลายๆ หมวดหมู่ให้เลือกอ่านกัน เปรียบเช่นอาหารคาว-หวาน ขนมและผลไม้ สำหรับ 1 มื้อของวันในสังคมสารสนเทศที่บริโภคข้อมูลข่าวสารเป็นอาหารสมองจากหนังสือพิมพ์เล่มหนึ่งๆ ในราคา \times บาท

เช่นนี้แล้วราคาที่จ่ายให้บุฟเฟต์ข่าว บทความ คอลัมน์ ฯลฯ ในแต่ละฉบับนั้นแตกต่างกัน นั่นหมายความว่า "คุณภาพ" ที่แตกต่างกันใช่หรือไม่ หรือเป็นราคาแห่ง "ความพอใจ" ที่ผู้อ่านบริโภคได้ในราคาเท่าๆ กัน

เรามักไม่บ่นว่าอ่านหนังสือพิมพ์คุ้ม ไม่คุ้ม 8 บาทแต่เรามักบ่นว่าอ่านไม่ทัน

ในแง่หนึ่งว่าเวลาเราอยากอ่านหนังสือพิมพ์ เราไปซื้อหนังสือพิมพ์ ผู้ขายได้ “ขายความอยากรู้ ข่าวสาร” แก่เราคิดเป็นมูลค่าราคาเล่มละ 8-10-25 บาทแล้วแต่กันไป ที่สำคัญว่านั่นคือมันบอกว่า “ไม่ว่า ข่าวสารวันนี้ บทความ คอลัมน์ โฆษณา ฯลฯ จะเปลี่ยนไปเช่นไรแต่เราขายสิ่งเหล่านี้ในราคาเท่าเดิม”

ที่น่าสังเกตและต้องถามตัวเราเองคือ เมื่อหนังสือพิมพ์ฉบับที่เราอ่านอยู่นั้นปรับราคาขึ้น ทำไมเราถึงไม่เปลี่ยนไปอ่านหนังสือพิมพ์อื่นๆ ที่ราคาถูกกว่า (เช่นปกตีอ่านมติชน ฉบับละ 6 บาท ขึ้นเป็น 8 บาท ทำไมไม่เปลี่ยนไปอ่านไทยรัฐ ที่ยังราคา 6 บาทเท่าเดิม) ในแง่นี้อาจอธิบายได้ว่า “ราคาเป็นปัจจัยที่ไม่สำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้อ่าน” เนื่องจาก “ความจริงรักภักดีต่อตราสินค้าที่มีบทบาทมากของธุรกิจหนังสือพิมพ์ ส่งผลให้อุปสงค์หนังสือพิมพ์ค่อนข้างมีความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำ ที่สำคัญหนังสือพิมพ์ได้กลายเป็นสินค้าจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนไปแล้ว”¹⁶

นักสัณยวิทยาควรสนใจ “ราคา” ในแง่ที่มันมีความหมายแตกต่างกันไปในแต่ละระดับ กล่าวคือนักหนังสือพิมพ์มองหนังสือพิมพ์ในแง่ “ราคาของสารข่าวที่ต้องการบอก” ขณะที่พ่อค้าขายหนังสือพิมพ์มองเป็น “ราคาของสินค้าที่ต้องการขาย” และเราผู้ซื้อกลับมองว่าเป็น “ราคาของข่าวสารที่ต้องการอ่าน” ความหมายของราคาเปลี่ยนแปลงไปตามผู้ซื้อและผู้ขาย เพียงวันละ 8-10-15-25 บาทเท่านั้นสำหรับ “อาหารสมอง” ที่ตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลข่าวสารในฐานะที่เป็นสัตว์สารสนเทศ ไม่คุ้มค่าตรงไหนกัน?

ทุกคนพอใจในราคาที่ตั้งเอาไว้ใช่ไหม? หรือราคาหนังสือพิมพ์แต่ละเล่ม/หัว/ฉบับนั้นเหมาะสมดีอยู่แล้ว ที่สำคัญคือไม่เคยมีใคร “ต่อ” ราคาหนังสือพิมพ์กันเลยใช่ไหม? (และแน่นอนว่าไม่มีการลดราคา เพราะกำลังจะหมดวัน-ขายไม่ออก ราคาของหนังสือพิมพ์จะ “คงตัว” อยู่ตลอดเวลาตราบใดก็ตามที่ยังไม่หมดค่าคืนเวลาของมันไป)

เมื่อวันเวลาของมันผ่านไป ราคาของมันไม่ใช่ต่อหนึ่งเล่ม แต่เป็นต่อหนึ่งกิโลกรัม เป็นราคาที่ขายเพื่อ “สสาร-กระดาษ” ไม่ใช่ “ตัวสาร-หนังสือพิมพ์” อีกต่อไป

ราคาเป็นระบบที่ควบคุมคุณค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ของหนังสือพิมพ์เอาไว้ อย่างน้อยๆ มันก็มีความหมายว่าหนังสือพิมพ์นี้มีไว้ขาย ไม่ใช่แจกฟรี ส่วนจะขายเท่าไรนั้นก็แล้วแต่ต้นทุนการผลิต กำไรที่ต้องการ และความสามารถในการซื้อได้ของผู้อ่านด้วย นอกจากนี้แล้วในเชิงสัญญาะ มันยังเป็น “ระบบตีตราทางมูลค่า” (value system) ให้แก่ตัวสารทั้งหมดทุก ตัวบทที่อยู่ในตัวเล่มในราคาที่ทุกคนสามารถซื้อได้ ทุกคนจ่าย “ค่าการอ่านหนังสือพิมพ์เท่าๆ กัน ไม่ว่าจะซื้อมาอ่านทั้งเล่ม ทุกหน้า หรือเพียงแคหน้าเดียวคอลัมน์เดียว ข่าวเดียวก็ตาม” และเช่นกันที่ ไม่ว่าจะถูกอ่านซ้ำกี่รอบโดยคนๆ เดียว หรือหลายๆ คน มันก็มีคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่าเดิม

¹⁶ นवलน้อย ตรีรัตน์ และ ธานี ชัยวัฒน์, โครงสร้างตลาดและการกำกับดูแลหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย, หน้า 62

เราอาจเรียกหลักการนี้ว่า “การประหยัดจากการอ่าน (ตัวบท)” (economic of reading (text)) นอกจากนี้ราคายังเป็นระบบวัฒนธรรม มิใช่ธรรมชาติแห่งสัญชาตญาณมนุษย์ เมื่อมันเป็นวัฒนธรรมมันก็คือระบบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งหนึ่งกับสิ่งหนึ่ง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสินค้าของขายกับอุดมการณ์อาหารสมองแก่ผู้คนในสังคม ราคาเป็น “ตัวเชื่อมระหว่าง” โลกทั้งสองคือโลกของสังคมพลเมือง (citizens world) และโลกของสังคมผู้บริโภค (consumer world) เพราะอันที่จริงแล้วแนวคิดเริ่มต้นเกี่ยวกับกำเนิดของหนังสือพิมพ์ (ที่เรียกว่าฐานันดรที่สี่ – the fourth estate, สุนัขเฝ้าบ้าน – watch dog, กระจก – mirror, ตะเกียง – lantern ฯลฯ) ค่อนข้างมีลักษณะที่ผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับความเป็นสังคม ประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพและการมองผู้อ่านเป็นพลเมือง (citizens) มากกว่า เราอาจเรียกมันว่า “ระบบสังคม” (social system) ขณะที่บทบาทอีกด้านหนึ่งนั้น นั่นคือเป็นระบบที่ดำรงอยู่เพื่อกำไรทางการตลาด เป็นส่วนหนึ่งของ “ระบบตลาด” (market system)

ราคาหนังสือพิมพ์ยังบอกถึงระดับชั้นของผู้อ่านด้วย (class of reader) เพราะราคาที่ไม่เท่ากันมีส่วนต่อ “กำลังซื้อ” ของผู้อ่านที่แตกต่างกัน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐอาจมีราคาถูกพอๆ กับหนังสือพิมพ์มติชน และหนังสือพิมพ์อื่นๆ อีกมาก แต่ก็ถูกกว่าหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษอย่างบางกอกโพสต์ (หรือเดอะ เนชั่น) และโดยมากหนังสือพิมพ์ภาษาไทยโดยทั่วไป (คือเน้นนำเสนอข่าวการเมือง สังคม) มักจะมีราคาถูกกว่าหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเน้นไปที่ธุรกิจ

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างของหนังสือพิมพ์ในระดับตัวเล่มนั้นมีโครงสร้างที่เน้น “การตีตราหน่วยรวม” (unified system) ซึ่งทำให้ “ความหลากหลายต่างๆ อยู่ในระบบเดียวกัน” ทั้งในเรื่องของขนาดหนังสือพิมพ์-รูปเล่ม, ประเภทภาษา(ไทย-อังกฤษ) ราคา, ความมุ่งเน้นของเนื้อหา (จากคติพจน์-สโลแกน), วันที่และชื่อหนังสือพิมพ์ องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้เปรียบเสมือนระบบโครงสร้างภายนอก, โดยรวมที่ทุกๆ หนังสือพิมพ์จะต้องมีเพื่อ “แบ่งแยกความแตกต่าง” ทั้งทางด้านเนื้อหา (เนื้อข่าวเบา-ข่าวหนัก), เวลา (วันที่ผลิต ขาย หมดอายุ), อัดลักษณะ (ประวัติศาสตร์, ความคิด, ความเชื่อ, ความมุ่งหมาย), ความจดจำได้ (รูปแบบ สี ลาย เส้น กราฟิก)

ต่อไปจะกล่าวถึงการแบ่ง “ประเภทหน้า” ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งยอมขึ้นอยู่กับว่ามี “เนื้อหาประเภท” ไตบ้าง โดยทั่วไปการแบ่งหน้ามี 2 แบบคือ¹⁷

1. การแบ่งเป็นหน้าประจำ (departmentizing)
2. การแบ่งเป็นส่วนๆ (sectionalizing)

¹⁷ สดศรี เผ่าอินจันทร์, “การออกแบบหน้าหนังสือพิมพ์”, โคราซพรีนติง, 2537, หน้า 113

1.2 โครงสร้างระดับส่วน (section structure)

ภายในหนังสือพิมพ์ 1 เล่มจะมีเล่มย่อยเรียงซ้อนกันใน มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ว่าจำนวนหน้าหรือเนื้อหาจะยาวมากน้อยเพียงใด

รูปที่ 47 แสดงเล่มย่อยของหนังสือพิมพ์มติชน

-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนแรก (หน้าหนึ่ง)

-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนสอง (เศรษฐกิจ)

-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนสาม (ประชาชน)

รูปที่ 48 แสดงเล่มย่อยของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนแรก (หน้าหนึ่ง)

-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนสอง (กีฬาและบันเทิง)

รูปที่ 49 แสดงเล่มย่อยของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนแรก (หน้าหนึ่ง)-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนสอง (วิทยาศาสตร์)-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนสาม (เศรษฐกิจ)-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนสี่ (บันเทิง)-วันธรรมดา (วันทำงาน)
ส่วนสาม (โฆษณา)

หนังสือพิมพ์มติชนมักแบ่งเล่มออกไม่เกิน 3 ส่วน โดยส่วนที่ 2 มักรวมข่าวเศรษฐกิจและข่าวต่างประเทศเข้าด้วยกัน ขณะที่ส่วนที่ 3 (ประชาชน) เป็นส่วนที่มีเรื่องราวปกิณฑกะบันเทิงและข่าวกีฬาต่างๆ ไปตลอดจนวรรณคดี หรือวรรณกรรมทั่วไป ขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมักแบ่งเล่มออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนที่ 2 มักรวมข่าวกีฬาและข่าวบันเทิงเข้าด้วยกัน

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์มักแบ่งเล่มออกเป็น 4-6 ส่วน แล้วแต่ว่าเป็นวันไหน จากตัวอย่างที่ศึกษา มี 5 ส่วนคือ ส่วนแรก (หน้าหนึ่ง) ส่วนที่ 2 เป็นฐานข้อมูล ส่วนที่ 3 เป็นส่วนธุรกิจ ส่วนที่ 4 เป็นส่วนบันเทิง และส่วนที่ 5 เป็นส่วนโฆษณาย่อย

ปัจจุบันหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์จะมีการแบ่งส่วนเล่มหนังสือพิมพ์ออกเป็นดังนี้¹⁸

- **Section 1** – Local, regional and world news, as well as Opinion and Analysis pages. The Sports section starts from the back page of the front section and consists of four to six

¹⁸ www.wikipedia.org/

pages.

- Business – The second section (introduced in 1966) contains local, regional and world business and financial news and stock-market tables.
- Outlook – The features section, includes human-interest stories, entertainment news, a society page, advice columns, comics, puzzles, local television listings and movie ads.
- Horizon – A weekly travel section, inserted on Thursdays.
- Motoring – A weekly automotive section, inserted on Fridays.
- Sunday Perspective - A weekly news analysis and investigative journalism section.
- Real.Time – Launched as a weekly magazine in 1997, then became a broadsheet section in 1998, inserted on Fridays. Includes reviews of movies and music as well as events listings.
- Learning Post – An English-language education section.
- The Magazine – A bimonthly glossy lifestyle magazine.
- Guru – An entertainment tabloid, inserted on Fridays and aimed at young-adult readers.

Classified – Extensive English-language listings for jobs, housing, automobiles, entertainment, dining, travel and other services

การจัดแบ่งเล่มหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนย่อยๆ นี้ มีแนวคิดมาจากการจัดระบบเนื้อหาที่แตกต่างและอยู่ในกลุ่มเดียวกันมาเข้าไว้ด้วยกัน โดยการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับเริ่มต้นที่ การแบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนๆ (sectionalizing) โดยหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ “มักนิยาม” แบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนๆ (section) เพื่อ “ความสะดวกทั้งในการจัดทำและสะดวกแก่ผู้อ่านที่จะเลือกอ่านได้โดยไม่ต้องถือหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ทั้งยังสามารถแบ่งอ่านพร้อมๆ กันได้หลายๆ คนโดยอ่านคนละส่วน” ซึ่งอาจแบ่งเนื้อหาออกเป็น ข่าวกีฬา บันเทิง บทความ ฯลฯ¹⁹

ในอดีตหนังสือพิมพ์ภาษาไทยไม่นิยมแบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนๆ ดังกล่าว ทั้งนี้เพราะมีจำนวนหน้าทีน้อย อยู่ระหว่าง 8-20 หน้าเท่านั้น (ขณะนั้น 2526) ซึ่ง “ไม่หนาพอที่จะแบ่ง” อีกทั้งในการพิมพ์พร้อมกันกับเข้าเล่มเดียวกันได้ และ หนังสือพิมพ์ภาษาไทยมักมี “จำนวนหน้าที่แน่นอน” เช่น มี 16 หน้าก็พิมพ์ 16 หน้าทุกครั้งไป หนังสือพิมพ์ภาษาไทยจึงนิยม “แบ่งแผนกเป็นหน้าประจำหรือคอลัมน์ประจำ”²⁰ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่า หนังสือพิมพ์ภาคภาษาไทยหลายหัวฉบับก็มีการแบ่งเล่มออกเป็นส่วนต่างๆ เพื่อตอบสนองพฤติกรรมของผู้อ่านที่เน้นความสะดวกมากขึ้น

สำหรับหนังสือพิมพ์นั้นจะไม่มีกรเย็บเล่ม แม้บางครั้งจะหนา 30-40 หน้าก็ตาม

¹⁹ สดศรี เผ่าอินจันทร์, “กระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์”, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526 หน้า 100

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 101

ทั้งนี้เพราะเหตุผลเพื่อความรวดเร็ว ลดขั้นตอนการผลิต จัดเก็บเล่ม และจัดส่ง แต่เหตุผลที่สำคัญกว่าคือ หนังสือพิมพ์โดยปกติสามารถอ่านได้จบทั้งข่าวหรือข้อเขียนอื่นๆ ภายในหน้านั้นๆ หรือถ้ามีเนื้อหาต้องอ่านต่อก็มักต่ออยู่ในคู่เดียวกัน (หน้ากระดาษหนังสือพิมพ์จะพับเป็นคู่ๆ ละ 4 หน้า) ไม่เหมือนกับสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่นนิตยสารหรือหนังสือเล่มที่ต้องอ่านต่อๆ กันไปที่ละหน้า ดังนั้นหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวอาจแบ่งกันอ่านได้หลายคน และปัจจุบันหนังสือพิมพ์มีการแบ่งฉบับแยกส่วน (section) ก็แบ่งกันอ่านคนละส่วน เช่น ส่วนกีฬา ส่วนการเมือง ส่วนสารคดี ส่วนข่าวหุ้น ฯลฯ²¹

เราอาจสรุปให้เห็นเหตุผลของการแบ่งเล่มย่อยของหนังสือพิมพ์ได้ดังนี้

ประการแรก คือความสะดวกในกระบวนการผลิต/การพิมพ์ เพื่อแบ่งประเภทเนื้อหาที่แตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกันให้อยู่ในหมวดหมู่ความสนใจที่ใกล้เคียงกัน ในกระบวนการผลิตที่สามารถทำได้โดยที่ไม่ต้องรอส่วนอื่นๆ ให้เสร็จ ซึ่งช่วยให้สามารถร่นระยะเวลาในการพิมพ์เล่มได้ แต่เหตุผลที่น่าพิจารณากว่าคือการแบ่งส่วนนี้กระบวนการแบ่งประเภทเนื้อหาออกจากกัน ซึ่งมีกรรมเอกกลุ่มเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันเอาไว้ในกลุ่มเดียวกัน เช่น กลุ่มเนื้อหากีฬา (sport substance) กลุ่มเนื้อหาบันเทิง (entertainment) กลุ่มเนื้อหาศิลปวัฒนธรรม (arts and cultures) กลุ่มเนื้อหาธุรกิจ/เศรษฐกิจ (business) กลุ่มเนื้อหาวิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี (sciences and technologies) และกลุ่มเนื้อหาโฆษณา/โฆษณา (Ad and Classified) ซึ่งหากพิจารณาในเชิงสัญลักษณ์แล้ว "ส่วน/section" ต่างๆ เหล่านี้ มีลักษณะที่เป็นส่วนเสริมของหนังสือพิมพ์ หรือเป็นส่วนที่ตรงกันข้ามกับส่วนหลักของเล่ม คือ ส่วนแรกๆ ที่มักเป็นส่วนของหน้าหนึ่งและกลุ่มเนื้อหาข่าวการเมือง (political substance)

สิ่งที่เหมือนกันคือ ส่วนเนื้อหาการเมืองไม่เคยเป็นเล่มแยกต่างหาก มันมักอยู่กับส่วนแรกเสมอ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาการเมืองนั้นครอบครองตัวเล่มหลักหนังสือพิมพ์เสมอ ทำไม?

เพราะเนื้อหาการเมืองนั้นเป็นเนื้อหาหลัก-แรก-เริ่มของการมีหนังสือพิมพ์ หากย้อนกลับไปได้ต้นกำเนิดของประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์เราก็จะพบว่า แรกเริ่มหนังสือพิมพ์นั้นเกิดมาจากใบประกาศ คำสั่งจากรัฐ ราชวงศ์ หรือกองทัพ ที่แจ้งให้ประชาชนทราบ นอกจากนี้เรื่องการเมืองยังเป็นเนื้อหาที่ "ทุกคนต้องสนใจ" เพราะส่งผลโดยตรงต่อชีวิตประชาชนพลเมืองทุกคน ซึ่งมีความแตกต่างจากเนื้อหาประเภทอื่นๆ เช่น ข่าวกีฬา บันเทิง การศึกษา หรือแม้กระทั่งเรื่องเศรษฐกิจก็อาจจะยังไม่มี "แรงดึงดูดเท่าเรื่องการเมือง" ได้

อย่างไรก็ดี กระบวนการแบ่งเล่ม (sectionalization) นี้ขึ้นอยู่กับว่าบรรณาธิการจะจัดเอาเนื้อหาส่วนใดแยกออกไปเป็นเล่มแยกต่างหาก ซึ่งขึ้นอยู่กับว่า มีปริมาณเนื้อหาที่มากพอที่จะแบ่งเล่มหรือไม่ และโครงสร้างการจัดองค์กรภายในฝ่ายข่าวเป็นเช่นไร ซึ่งโดยปกติแล้วการจัดแบ่งกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้น มีลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่จะมีลักษณะเป็นระบบการแบ่งงานกันทำ (Function) ออกเป็นแผนกต่างๆ แบ่งตามสายข่าว เช่น แผนกข่าวเศรษฐกิจ แผนกข่าวสังคม แผนกข่าวกีฬา แผนกข่าวการศึกษา

²¹ พีระ จิวโสภณ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์, หน้า 8-9

แผนกข่าวบันเทิง ฯลฯ ซึ่งกระบวนการแยกส่วนหนังสือพิมพ์ออกเป็นเล่มย่อยๆ นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดเล่ม/หน้าของหนังสือพิมพ์

ประการที่สองคือ ความสะดวกในการ(ถือ-หรือแบ่งกัน)อ่าน เพราะด้วยขนาด(จำนวนหน้า) ที่มาก การถือหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับอ่านพร้อมๆ กันนั้นเป็นเรื่องที่ดูจะทุลักทุเลมากพอสมควร หรือเพราะหนังสือพิมพ์มีความหนามากขึ้น (จากจำนวนหน้า) หรือหนังสือพิมพ์มีขนาดใหญ่ (ข้อสังเกตเรื่องขนาด-เฉพาะหนังสือพิมพ์ขนาดแท็บลอยด์เท่านั้นที่ไม่มีมีการแบ่งเล่มออกเป็นส่วนๆ คงมีเฉพาะหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่เท่านั้น) เราจึงไม่จำเป็นต้องถือหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ที่สำคัญคือ เราไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้คนคนแรกอ่านข่าว/บทความที่มีความสนใจต่างจากเราจนเสร็จ เช่น หากสามี-ผู้ชายสนใจอ่านข่าวการเมือง ก็สามารถดึงอีกส่วนที่เป็นข่าวบันเทิงหรือนวนิยายให้กับภรรยาได้ และอ่านพร้อมๆ กัน (และเช่นเดียวกันในทางกลับกัน)

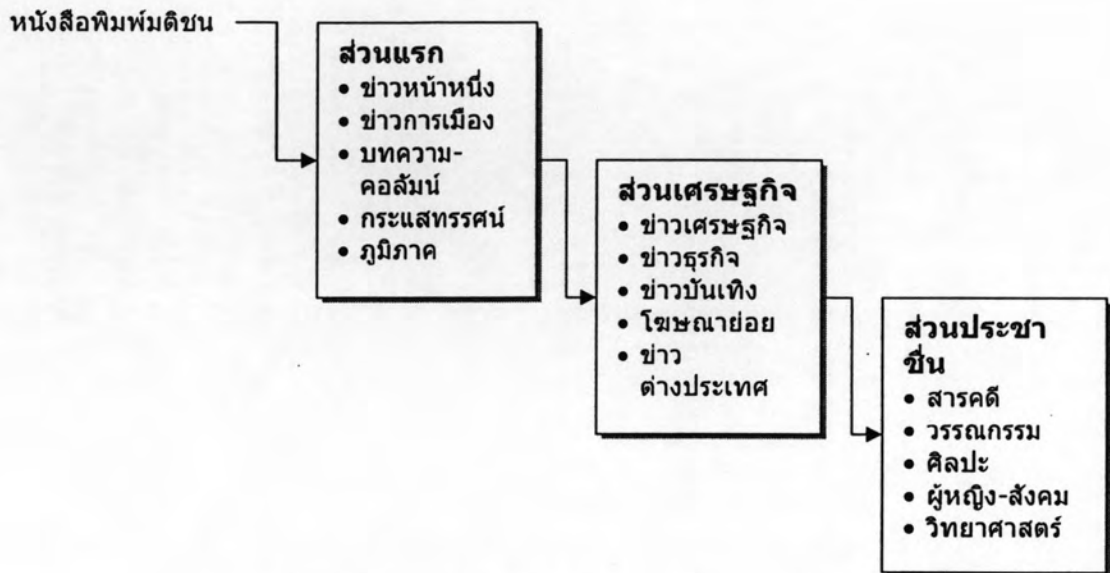
ประการที่สามคือ เพื่อจัดลำดับการอ่าน เพราะคำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้อ่านที่สามารถค้นหาเนื้อหาที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วว่าเนื้อหาที่ตนเองต้องการอ่านนั้นอยู่ส่วนใดในเล่ม ด้วยปริมาณเนื้อหาที่มีมาก ผู้อ่านอาจมีเวลาน้อยในการอ่าน เปรียบเสมือนการทานอาหารอาหารบุฟเฟต์ การแบ่งส่วนหนังสือพิมพ์ก็คือ "การแบ่งอาหารประเภทเรียกน้ำย่อย-ซूप-สลัด-คาว-หวาน-ผลไม้-เครื่องดื่ม"

ในกระบวนการอ่านนั้น มักมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดใจผู้อ่านให้มีความสนใจอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย (หากผู้อ่านใช้เวลาไปกับหนังสือพิมพ์ในทุกๆ หน้า และใช้เวลาในการอ่านยาวนานก็จะส่งผลดีมากยิ่งขึ้น) และเช่นกันที่เราไม่สามารถอ่านทุกอย่าง อย่างไม่พร้อมๆ กัน การจัดลำดับจึงเข้ามามีความสำคัญว่าข่าวใด เนื้อหาใด ควรขึ้นก่อน-หลัง

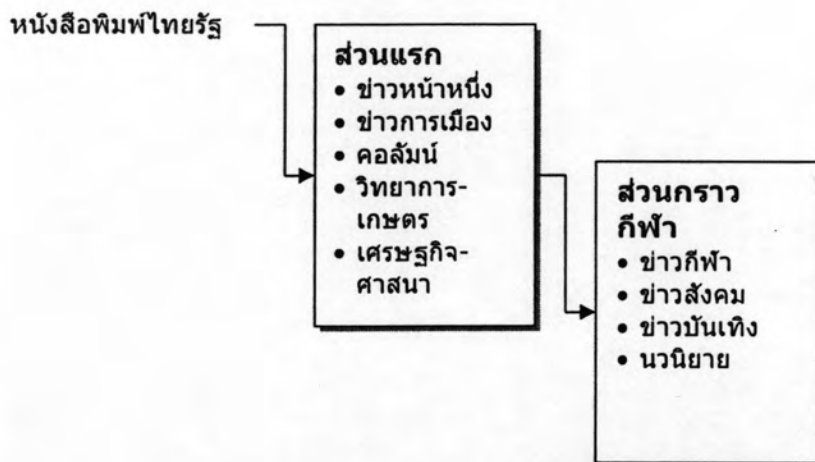
เมื่อเปรียบเช่นนี้ก็จำเป็นต้องเปรียบต่อไปด้วยว่าส่วนไหนเป็นอาหารเรียกน้ำย่อย อาหารคาว-หวานหรือผลไม้ ตลอดจนเครื่องดื่ม ที่น่าสังเกตคือการจัดเรียงอาหารแบบนี้เป็นวัฒนธรรมการกินของคนตะวันตกไม่ใช่แบบตะวันออก ที่มักทานอาหารทุกอย่างพร้อมกันในเวลาเดียว เช่นอาหารไทยหรืออาหารญี่ปุ่น แต่ที่แน่ๆ คืออาหารหวานเช่นขนมและผลไม้ นั้นมักเป็นลำดับท้ายเสมอๆ หากเปรียบเทียบการอ่านหนังสือพิมพ์กับการรับประทานอาหารแล้ว ก็ไม่แตกต่างกันเท่าใดนักเพราะเราจะมี "ลำดับในการอ่าน" เช่นเดียวกันกับ "ลำดับในการกิน" การอ่านหนังสือพิมพ์จึงเปรียบเสมือนชุดอาหารทางสมองที่แต่ละวันเราต้องบริโภคเข้าไปเพื่อความเป็นสัตว์สังคมสารสนเทศ

โดยมากแล้ว ส่วนที่หนึ่ง-มักประกอบด้วยหน้าหนึ่ง ข่าวการเมือง หรือข่าวต่างประเทศ และอาจพ่วงด้วยข่าวเศรษฐกิจ เหล่านี้อาจเปรียบเป็นอาหารจานที่ 1-2 คือเรียกน้ำย่อย (จากหน้าหนึ่ง) ตามด้วยบทบรรณาธิการ รายงานพิเศษ (เช่นในมติชน-หน้า 2-3) หรือบทวิเคราะห์ข่าวการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นอาหารจานหลัก(เรื่องคาวๆ ของการเมือง) ส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญที่สุด เพราะโดยมากข่าวหน้าหนึ่งนั้นหากจะต้องอ่านต่อ ก็จำเป็นที่จะต้องเชื่อมโยงเนื้อหาภายในส่วนนี้เท่านั้น ไม่สามารถ(หรือไม่ควร)เชื่อมโยงไปยังส่วนอื่นๆ เพราะจะทำให้เกิดความไม่สะดวกทั้งแก่ผู้อ่านและผู้จัดเรียงพิมพ์ ซึ่งก่อให้เกิดความยากลำบากในการจัดหน้า

หากมีขมหมหวานก็คงจะเป็นเนื้อหาประเภทศิลปะวัฒนธรรม หรือสารคดีต่างๆ ที่น่าสนใจ ตามด้วยงานผลไม้อย่างข้าวบันเทิง และปิดท้ายเครื่องดื่มสักแก้วอย่างข้าวกีฬา

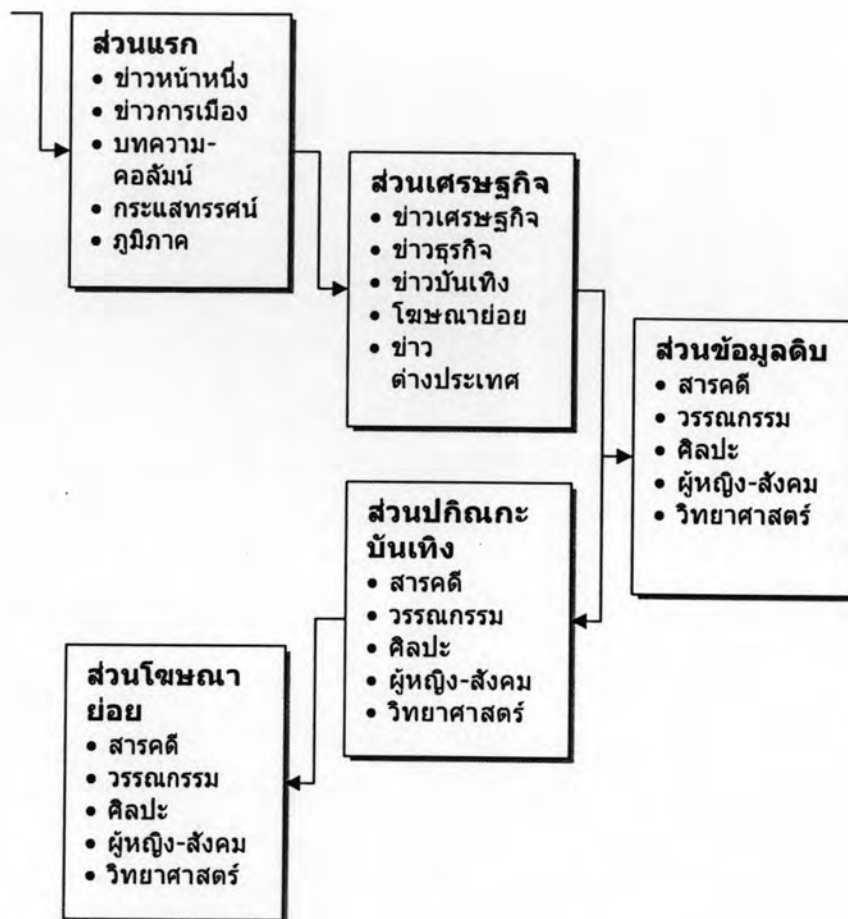

รูปที่ 50 แสดงการแบ่งเล่ม (section) ของหนังสือพิมพ์มติชน

รูปที่ 51 แสดงการแบ่งเล่ม (section) ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

รูปที่ 52 แสดงการแบ่งเล่ม (section) ของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

รูปที่ 50-52 แสดงการแบ่งเล่ม (section) ของ หนังสือพิมพ์ทั้งสามหัวฉบับ (อันที่จริงแล้วไม่ว่าฉบับใดในโลก-หากเป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นขายข่าวทั่วไป ไม่ใช่ข่าวกีฬา ดารา บันเทิง เฉพาะกิจ) จะพบลักษณะที่เหมือนกันคือ หนังสือพิมพ์จะไม่แยกส่วนการเมืองเอาไว้ในเล่มย่อยอื่นๆ หากมีเนื้อหาข่าวการเมืองอยู่ในเล่มส่วนอื่นๆ ก็มักเป็น "ข่าวต่อจากหน้าหนึ่ง" ซึ่งอาจแทรกอยู่ในส่วนอื่นๆ ที่มีพื้นที่เหลือเว้นไว้สำหรับวางเนื้อข่าวต่อจากหน้าหนึ่ง อาจเป็นเพราะข่าวการเมืองคือข่าวที่มีความสำคัญมากที่สุดในบรรดาข่าวทั้งหมด (เพราะมีคุณค่าข่าว มีความน่าสนใจ มีผลกระทบต่อคนทั้งประเทศ ฯลฯ)

กระบวนการแบ่งเล่มย่อยนี้แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาส่วนใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงไร และก็กล่าวได้ว่า ข่าวส่วนการเมืองนั้นมีความสำคัญมากที่สุด

1.3 โครงสร้างระดับหน้า (department structure)

โครงสร้างในระดับนี้ เป็นโครงสร้างที่ผ่านกระบวนการแบ่งหน้า (departmentization) คือกระบวนการ "จัดแบ่งเนื้อหา" ออกเป็นหมวดต่างๆ ตามแต่ละหน้า เพื่อให้เนื้อหาประเภทเดียวกันได้อยู่ด้วยกัน เพราะผู้อ่านสามารถติดตามอ่านได้สะดวก สามารถค้นหาข่าว-บทความ-คอลัมน์ตามลักษณะเนื้อหาที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว

แนวคิดของการแบ่งหน้านั้นมีความคล้ายคลึงกับกระบวนการแบ่งส่วน เพราะเป็นระบบการจัดกลุ่มเนื้อหาที่เหมือน/คล้ายกันเข้าไว้ด้วยกัน ขณะที่ความแตกต่างนั้นอยู่ที่ "หน่วย" ในระดับโครงสร้าง กล่าวคือ หน่วยในระดับหน้านั้นพิจารณาเป็นสัญญาณในระดับ "หน้า" กล่าวคือ 1 หน้านั้นมีเพียง 1 หมวดเรื่องเท่านั้น ไม่มีเนื้อหาประเภทอื่นแทรกเข้ามาด้วย เช่นเฉพาะหน้าข่าวการเมือง ก็จะมีแต่ข่าวการเมือง เช่นเดียวกันกับหน้าข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ข่าวสตรี ข่าวอาชญากรรม ฯลฯ

โดยทั่วไปหนังสือพิมพ์ "มักนิยม" จัดหน้าหรือ "แบ่งแผนกของหน้า" ตามประเภทของข่าวที่จัดเสนอให้ผู้อ่าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณข่าวแต่ละประเภทที่มีอยู่ในสังคม หรือผู้อ่านที่สนใจมากๆ และมีแหล่งที่มาของข่าว "มากพอ" ถ้าเช่นนั้นก็อาจจะ "จัดแยกเป็นอีกส่วนหนึ่ง" (sectionalizing) แทนที่จะแบ่งเป็น "หนังสือแผนก" (departmentalizing) เช่นหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ มักมีฉบับกีฬาประจำวันอาทิตย์ (หรือส่วนอื่นๆ เช่นนิตยสาร สารคดี ปกิณกะบันเทิง ฯลฯ) เป็นพิเศษแถมพกมาให้ (หนังสือพิมพ์ภาษาไทย "ไม่นิยมกระทำ" เพราะค่าใช้จ่ายสูง)²²

ลองพิจารณาการแบ่งหน้าของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับเป็นตัวอย่าง และพิจารณาถึง "ลำดับ" การเรียงหน้า ก่อน-หลัง

หน้า	รูปแบบหน้า	เนื้อหา	หน้าหนังสือพิมพ์	หน้าหนังสือพิมพ์	เนื้อหา	รูปแบบหน้า	หน้า
					<ul style="list-style-type: none"> • ชื่อหัวฉบับ • ข่าวการเมือง • ข่าวสังคม • ข่าวกีฬา • คอลัมน์ กีฬา (นำ) • พระราชดำรัส • โฆษณา • สารบัญเรื่องเด่น • สารบัญสลาก 	▪ หน้าหนึ่ง	1
2	▪ หน้าบรรณาธิการ	<ul style="list-style-type: none"> • บทบรรณาธิการ • คอลัมน์ การเมือง-สังคม-เศรษฐกิจ • คอลัมน์ ต่างประเทศ. • สก๊อปพิเศษ 			<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์การเมือง • คอลัมน์ล้อเลียนภาษาข่าว • โฆษณา 	▪ หน้าคอลัมน์การเมือง	3

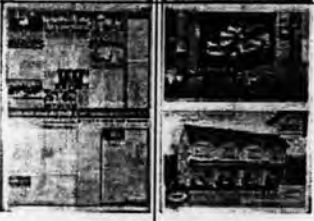

²² สดศรี เผ่าอินจันทร์, "กระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์", มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526 หน้า 101

4	▪ หน้า คอลัมน์ สังคม	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวสังคม • คอลัมน์ตอบ จดหมาย • โฆษณา • คอลัมน์สังคม • คอลัมน์ คำคม 			<ul style="list-style-type: none"> • โฆษณา 	▪ หน้า โฆษณา	5
6	▪ หน้ากระแ สทรรศน์ (คอลัมน์- บทความ- วิพากษ์วิจ ารณ์)	<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์ การเมือง-สังคม- เศรษฐกิจ • บทความ • การ์ตูนล้อ การเมือง 			<ul style="list-style-type: none"> • บทความ • โฆษณา 	▪ หน้ากระแ สทรรศน์ (คอลัมน์- บทความ- วิพากษ์วิจ ารณ์)	7
8	▪ หน้าข่าว สวน ปกครอง ท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวปกครอง ท้องถิ่น • คอลัมน์แนะนำ บุคคลท้องถิ่น • ย่อยข่าวท้องถิ่น • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวภูมิภาค • โฆษณา 	▪ หน้าข่าว สวนภูมิภาค	9
10	▪ หน้าข่าว ชีวิต คุณภาพ	<ul style="list-style-type: none"> • โฆษณา • ข่าวสังคม 			<ul style="list-style-type: none"> • สกูปการเมือง • ข่าวการเมือง • คอลัมน์การเมือง • ข่าวการเมือง • การ์ตูนล้อ การเมือง 	▪ หน้าข่าว การเมือง	11
12	▪ หน้าข่าว กระบวนการ ยุติธรรม	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกฎหมาย • คอลัมน์กฎหมาย • สกูป • ข่าวอาชญากรรม • ข่าวสังคม- ตำรวจ 			<ul style="list-style-type: none"> • โฆษณา • ข่าวต่อจากหน้า 1 	▪ หน้าข่าวต่อ จากหน้า1	13
14	▪ หน้าข่าวต่อ จากหน้า1	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่อจากหน้า 1 • ประกาศ 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่อจากหน้า 1 • ประกาศ • คอลัมน์กีฬา • ท่อยุ่กอง บรรณาธิการ • โฆษณา 	▪ หน้าข่าวต่อ จากหน้า1	15
16	▪ หน้าข่าวต่อ จากหน้า1	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่อจากหน้า 1 • โฆษณา • ข่าวอื่นๆ 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจ • โฆษณา • คอลัมน์ ชุบชีพ • ราคาสินค้าและ ดัชนีหุ้น 	▪ หน้าข่าว เศรษฐกิจ	17
18	▪ หน้าข่าว เศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจ • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจ • โฆษณา 	▪ หน้าข่าว เศรษฐกิจ	19

20	▪ หน้าข่าวเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์เศรษฐกิจ • สกู๊ป • ข่าวเศรษฐกิจ 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่างประเทศ. • คอลัมน์ดลก (ต่างประเทศ) • โฆษณา 	▪ หน้าข่าวต่างประเทศ	21
22	▪ หน้าข่าวกีฬา	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • คอลัมน์กีฬา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • คอลัมน์กีฬา 	▪ หน้าข่าวกีฬา	23
24	▪ หน้าข่าวกีฬา	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวบันเทิง • คอลัมน์บันเทิง • โปรแกรมรายการโทรทัศน์ • สกู๊ป • โฆษณา 			• โฆษณา	▪ หน้าโฆษณา	25
26	▪ หน้าข่าวการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวการศึกษา • คอลัมน์การศึกษา • โฆษณา • ประกาศ 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวการศึกษา • โฆษณา 	▪ หน้าข่าวการศึกษา	27
28	▪ หน้าโฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้าโฆษณา	29
30	▪ หน้าโฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้าโฆษณา	31
32	▪ หน้าโฆษณา	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเทคโนโลยี • คอลัมน์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี • โฆษณา 			• สารคดี-ประวัติศาสตร์-วัฒนธรรม	▪ หน้าสารคดี (ศิลปวัฒนธรรม)	33
34	▪ หน้าสารคดี (ศิลปวัฒนธรรม)	<ul style="list-style-type: none"> • สารคดี-ศิลปะวัฒนธรรม • สารคดี ชีวิต • คอลัมน์ ความรู้ทั่วไป • ข่าวประกาศ 			<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์ผู้หญิง (ขบขิบ) • สารคดี • ข่าวผู้หญิง • ข่าวสุขภาพ • คอลัมน์ เบ็ดเตล็ด • คอลัมน์แต่งงาน 	▪ หน้าข่าวผู้หญิง-คนรุ่นใหม่	35

36	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณา					37
----	-----------------	---------	---	--	--	--	----

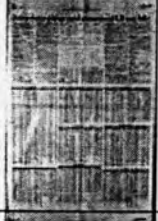

ตารางที่ 27 แสดงโครงสร้างระดับหน้าของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันธรรมดา (weekday)							
หน้า	▪ รูปแบบ หน้า	• เนื้อหา	หน้า หนังสือพิมพ์	หน้า หนังสือพิมพ์	• เนื้อหา	▪ รูปแบบ หน้า	หน้า
					<ul style="list-style-type: none"> • ชื่อหัวฉบับ • ข่าวการเมือง • ข่าวอุบัติเหตุ • ข่าวกีฬา • ข่าวบันเทิง • ข่าวอาชญากรรม • ข่าวสังคม • คอลัมน์ (นำ) • แถบสารบัญเรื่องเด่น 	▪ หน้าหนึ่ง	1
2	▪ หน้าข่าว ต่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> • ประกาศผลสลาก • คอลัมน์ต่างประเทศ • ข่าวต่างประเทศ • ย่อยข่าวต่างประเทศ • คอลัมน์ ดลก • โฆษณา • ประกาศ 			<ul style="list-style-type: none"> • บทบรรณาธิการ • คอลัมน์การเมือง • การ์ตูนล้อการเมือง • โฆษณา • คอลัมน์การเมือง 3 คอลัมน์ • ย่อยข่าวการเมือง 	▪ หน้าบท บรรณาธิการ	3
4	▪ หน้าข่าว สังคม	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวสังคม • คอลัมน์ บุคคลสำคัญ • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์ การเมือง-สังคม • สก๊อปพิเศษ • การ์ตูนล้อการเมือง • โฆษณา 	▪ หน้า คอลัมน์ การเมือง	5
6	▪ หน้า คอลัมน์ สังคม การเมือง	<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์ การเมือง-สังคม-ตำรวจ • ตอบจดหมาย • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าววิทยาการ-เกษตร • รายงาน/สก๊อป • คอลัมน์ เทคโนโลยี • โฆษณา 	▪ หน้า วิทยาการ- เกษตร	7
8	▪ หน้าข่าว เศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจ • โฆษณา • คอลัมน์ เศรษฐกิจ • โฆษณา • ประกาศราคาสินค้า 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจ • คอลัมน์ เศรษฐกิจ • โฆษณา 	▪ หน้าข่าว เศรษฐกิจ	9

10	▪ หน้าข่าวต่อจากหน้า1	• ข่าวต่อจากหน้า 1 • โฆษณา		• ข่าวต่อจากหน้า 1 • โฆษณา	• หน้าข่าวต่อจากหน้า1	11
12	▪ หน้าข่าวกทม.	• ข่าวกิจกรรมสังคม • คอลัมน์ ร้องทุกข์ • ข่าวการเมืองกทม • ดอจดหมาย/ข้อร้องเรียน		• โฆษณา	▪ หน้าโฆษณา	13
14	▪ หน้าโฆษณา	• โฆษณา		• ข่าวการศึกษา • ข่าวศาสนา • ข่าวสาธารณสุข • คอลัมน์จากหน้า 1 • ประกาศ	▪ หน้าการศึกษา-ศาสนา-สาธารณสุข	15
16	▪ หน้าข่าวต่อจากหน้า1	• คอลัมน์ โชคชะตา • ข่าวต่อจากหน้า 1 • โฆษณา		• ข่าวต่อจากหน้า 1 • โฆษณา	▪ หน้าข่าวต่อจากหน้า1	17
18	▪ หน้าโฆษณา	• โฆษณา		• ข่าวต่อจากหน้า 1 • คอลัมน์สังคม	▪ หน้าข่าวต่อจากหน้า1	19
20	▪ หน้าโฆษณา	• โฆษณา		• หน้า 1 กีฬา • ข่าวกีฬา • ชื่อหัว • แถบสารบัญเรื่องเด่น • คอลัมน์กีฬา (นำ)	▪ หน้าข่าวกีฬา ▪ (หน้าหนึ่ง)	21
22	▪ หน้าข่าวกีฬา	• ข่าวกีฬา • โฆษณา • โปรแกรมกีฬา		• ข่าวกีฬา • คอลัมน์กีฬา • โฆษณา • ย่อยข่าวกีฬา	▪ หน้าข่าวกีฬา	23
24	▪ หน้าข่าวสังคม	• คอลัมน์ขบขิบ • สก๊อป • แนะนำคนดังในสังคม • โฆษณา		• ละคร • โฆษณา	▪ หน้าโฆษณา+ละคร	25

26	▪ หน้า โฆษณา+ ละคร	• ละคร • โฆษณา		• โฆษณา	▪ หน้า โฆษณา	27
28	▪ หน้า โฆษณา+ ละคร	• ละคร • โฆษณา		• โฆษณา	▪ หน้า โฆษณา	29
30	▪ หน้า โฆษณา+ ละคร	• ละคร • โฆษณา		• โฆษณา	▪ หน้า โฆษณา	31
32	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณา		• ข่าวดังจากหน้า 1 กีฬา • โฆษณา	▪ หน้าข่าวต่อ จากหน้า1	33
34	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณา		• ข่าวดังบันเทิง • คอลัมน์บันเทิง • โฆษณา • คอลัมน์ตอบ จดหมายบันเทิง	▪ หน้าข่าว บันเทิง	35
36	▪ หน้า โฆษณา+ ละคร	• ละคร • โฆษณา		• ข่าวดังบันเทิง • คอลัมน์บันเทิง • โฆษณา • โปรแกรม รายการโทรทัศน์	▪ หน้าข่าว บันเทิง	37
38	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณา		• โฆษณา	▪ หน้า โฆษณา	39
40	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณา				

ตารางที่ 28 แสดงโครงสร้างระดับหน้าของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ วันธรรมดา (weekday)							
หน้า	▪ รูปแบบหน้า	• เนื้อหา	หน้าหนังสือพิมพ์	หน้าหนังสือพิมพ์	• เนื้อหา	▪ รูปแบบหน้า	หน้า
					<ul style="list-style-type: none"> • ชื่อหัวฉบับ • โฆษณา • สารบัญเรื่องเด่น • ข่าวสังคม • ข่าวอาชญากรรม 	▪ หน้าหนึ่ง	1
2	▪ หน้าข่าวในประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวในประเทศ • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวในประเทศ ▪ โฆษณา 	▪ หน้าข่าวในประเทศ	3
4	• หน้าข่าวในประเทศ	▪ ข่าวในประเทศ • โฆษณา			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่างประเทศ • โฆษณา 	▪ หน้าข่าวต่างประเทศ	5
6	• หน้าข่าวต่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่างประเทศ • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่างประเทศ • โฆษณา 	▪ หน้าข่าวต่างประเทศ	7
8	• หน้าข่าวต่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่างประเทศ • โฆษณา • พยากรณ์อากาศ 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวต่างประเทศ • โฆษณา 	▪ หน้าข่าวต่างประเทศ	9
10	• หน้าคอลัมน์วิพากษ์วิจารณ์	<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์การเมือง • วิพากษ์วิจารณ์ • ที่อยู่ติดต่องานบรรณาธิการ 			<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์การเมือง • วิพากษ์วิจารณ์ • คอลัมน์ตอบจดหมาย 	▪ หน้าคอลัมน์วิพากษ์วิจารณ์	11
12	• หน้าข่าวกีฬา	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • โฆษณา • โปรแกรมกีฬาในรายการโทรทัศน์ 	▪ หน้าข่าวกีฬา	13
14	• หน้าข่าวกีฬา	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • ผลการแข่งขันกีฬา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา 	▪ หน้าข่าวกีฬา	15

16	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าข่าวกีฬา 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • คอลัมน์กีฬา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • โฆษณา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าข่าวกีฬา 	17
18	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าข่าวกีฬา 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวกีฬา • ผลการแข่งขันกีฬา • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี • โฆษณา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าข่าวข้อมูล 	19
20	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าข่าวเทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเทคโนโลยีในประเทศ-ต่างประเทศ 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเทคโนโลยีในประเทศ-ต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าข่าวเทคโนโลยี 	21
22	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าข่าวเทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเทคโนโลยี-นวัตกรรม 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเทคโนโลยี-นวัตกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าข่าวเทคโนโลยี 	23
24	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าคอลัมน์เทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์เทคโนโลยี • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • คอลัมน์เทคโนโลยี • โฆษณา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าคอลัมน์เทคโนโลยี 	25
26	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าคอลัมน์เทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเทคโนโลยี • คอลัมน์เทคโนโลยี 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจ • ดัชนีหุ้น • โฆษณา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าข่าวเศรษฐกิจ 	27
28	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าข่าวเศรษฐกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจภายในประเทศ • คอลัมน์เศรษฐกิจ • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจภายในประเทศ • คอลัมน์เศรษฐกิจ • โฆษณา 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าข่าวเศรษฐกิจ 	29
30	<ul style="list-style-type: none"> • หน้าข่าวเศรษฐกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจต่างประเทศ • คอลัมน์เศรษฐกิจ • โฆษณา 			<ul style="list-style-type: none"> • ข่าวเศรษฐกิจต่างประเทศ • คอลัมน์เศรษฐกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ หน้าข่าวเศรษฐกิจ 	31

32	• หน้าข่าวเศรษฐกิจ	• ดัชนีหุ้น			• ดัชนีหุ้น	▪ หน้าข่าวเศรษฐกิจ	33
34	• หน้าข่าวเศรษฐกิจ	• ดัชนีหุ้น • ข่าวเศรษฐกิจ			• ดัชนีหุ้น • ข่าวเศรษฐกิจ	▪ หน้าข่าวเศรษฐกิจ	35
36	• หน้าข่าวเศรษฐกิจ	• ข่าวธุรกิจ • โฆษณา			• สารคดี/บันเทิง • โฆษณา	▪ หน้าสารคดี/บันเทิง	37
38	• หน้าข่าวสังคม	• ข่าวสังคม • ข่าวบันเทิง • คอลัมน์จดหมาย			• สารคดี • โฆษณา	▪ หน้าข่าวสื่อบันเทิง	39
40	• หน้าการ์ตูน	• การ์ตูน • เกมส์ (crossword-scrabble-sudoku) • คอลัมน์โชคชะตา			• บทความวิเคราะห์ต่างประเทศ	▪ หน้าคอลัมน์วิเคราะห์สถานการณ์โลก	41
42	• หน้าข่าวบันเทิง	• ข่าวบันเทิง • โฆษณา			• โปรแกรมรายการโทรทัศน์ • สื่อบันเทิง	▪ หน้าข่าวบันเทิง	43
44	▪ หน้าข่าวบันเทิง	• สื่อบันเทิง			• โฆษณาย่อย	▪ หน้าโฆษณา	45
46	▪ หน้าโฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้าโฆษณา	47

48	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	49
50	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	51
52	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	53
54	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	55
56	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	57
58	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	59
60	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	61
62	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย			• โฆษณาย่อย	▪ หน้า โฆษณา	63

64	▪ หน้า โฆษณา	• โฆษณาย่อย				
----	-----------------	-------------	---	--	--	--

ประโยชน์ของการแบ่งหน้านั้นมีหลายประการ²³คือเพื่อช่วยให้การอ่านหนังสือพิมพ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้การผลิตง่ายและรวดเร็ว ดังนี้

- (1) ให้ความสะดวกแก่ผู้อ่าน เนื่องจากผู้อ่านสามารถ "เลือกอ่านเนื้อหาที่ตนสนใจได้เป็นพิเศษ" เช่นคนที่สนใจด้านการเมือง ก็จะเปิดอ่านหน้าการเมือง คนที่สนใจด้านกีฬา ก็จะเปิดอ่านหน้ากีฬา ให้ความสะดวกแก่ผู้อ่านหลายๆ คนในเวลาเดียวกัน
- (2) สร้างความเป็นเอกภาพ ทำให้เนื้อหาในหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละหน้ามีลักษณะเฉพาะ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน ไม่นำเนื้อหาหลายประเภทมาปะปนกัน เพราะจะสร้างความสับสนให้ผู้อ่าน
- (3) ช่วยในการออกแบบและจัดหน้า เพราะแต่ละหน้าจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกัน การออกแบบจึงต้องสอดคล้องกับเนื้อหาเช่นหน้าบรรณาธิการ จะต้องมึลักษณะที่ดูเป็นทางการ ส่วนหน้ากีฬาหรือหน้าบันเทิงก็ควรออกแบบให้มีสีสัน มีชีวิตชีวา
- (4) ช่วยในการผลิต ฝ่ายผลิตสามารถผลิตแต่ละส่วนได้โดยทันที ทำให้กระบวนการพิมพ์หนังสือพิมพ์รวดเร็วขึ้น

โดยทั่วไปการแบ่งประเภทหน้าของหนังสือพิมพ์จะแบ่งออกเป็น 2 หน้าคือ

- (1) หน้าหนึ่ง (frontpage) คือหน้าปก-หน้าแรกของเล่มหนังสือพิมพ์เปรียบเสมือนตู้โชว์สินค้าที่บอกว่าวันนี้มีอะไรที่น่าสนใจบ้าง
- (2) หน้าใน (inner page) คือหน้าด้านในของหนังสือพิมพ์ที่สำคัญเช่นข่าว บทความ คอลัมน์หรือเนื้อหาอื่นๆ ที่หน้าแรกกล่าวหรือไม่ได้กล่าวเอาไว้ก็ตาม

ทำไมหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ต้องมีหน้าหนึ่ง? ไม่มีหน้าหนึ่งไม่ได้หรือ? เป็นคำถามง่าย ๆ แต่แฝงไปด้วยความสำคัญยิ่ง โดยปกติแล้วหน้าหนึ่งจะมีลักษณะแตกต่างจากหน้าอื่น ๆ ดังนี้²⁴

- 1) หน้าหนึ่งเสนอข่าวประจำวันมากกว่าหน้าอื่น ๆ ข่าวซึ่งลงในหน้าแรกจะมีทั้งข่าวยาวและข่าวสั้น แต่ส่วนมากหนังสือพิมพ์มักจะเสนอข่าวข่าวยาวและมีรายละเอียดมาก การจัดหน้าจึงยุ่งยาก เพราะจะต้องลงข่าวจำนวนมาก และต่อข่าวส่วนที่เหลือในหน้าอื่นๆ

²³ สดศรี เผ่าอินจันทร์, "การออกแบบหน้าหนังสือพิมพ์", (นครราชสีมา:โคราชพริ้นติ้ง, 2537) หน้า 115-6

²⁴ ขวรัตน์ เติตชัย, การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2520), หน้า 274-5

- 2) หนังสือพิมพ์ส่วนมากพยายามจัดหน้าหนึ่งให้แตกต่างกันไปทุกวัน เพื่อมิให้ผู้อ่าน "ชินชา" ต่อการจัดหน้าเพียงอย่างหนึ่งเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะของหน้าจึงเป็นการเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านนั่นเอง
- 3) หน้าแรกมักจะพาดหัวขนาดใหญ่ เพราะหน้าแรกมีข่าวซึ่งต้องพาดหัวขนาดใหญ่ จำนวนมาก เพื่อเน้นข่าวและเพื่อประโยชน์ในการวางจำหน่าย ปัญหาเกี่ยวกับสาระ เหตุผล และตำแหน่งของเนื้อข่าวในหน้าแรกจึงมีมากกว่าหน้าอื่น

ความแตกต่างระหว่างหน้าหนึ่งกับหน้าอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์นั้นอยู่ที่การ "ย่อสรุปเอาเนื้อหา สาระที่สำคัญๆ จากหน้าอื่นๆ เอามาไว้รวมกัน" และขณะที่หน้าหนึ่งมีความสำคัญในทางการขาย การตลาด และการสื่อสารข้อเท็จจริง หน้าในก็ต้องให้ความสนใจต่อการจัดวางเนื้อหาในตำแหน่งและ สัดส่วนที่สามารถสื่อสารความหมายในแต่ละเรื่องราว ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน โดยต้องคำนึงถึง จิตวิทยาการสื่อสารขณะอ่านหนังสือพิมพ์ของกลุ่มเป้าหมายประกอบการจัดหน้าด้วยเสมอ²⁵

การแบ่งหน้าในหนังสือพิมพ์แบบนี้สะท้อนแนวคิดเรื่องคู่ตรงข้าม (binary opposition) ตาม แนวทางแบบโครงสร้างนิยมมาก กล่าวคือการแบ่งหน้าหนังสือพิมพ์ออกเป็นหน้าแรก/หน้าหนึ่ง กับหน้าใน/ หน้าอื่นๆ นั้นบ่งบอกถึงการให้ความสำคัญอย่างมากกับหน้าแรก

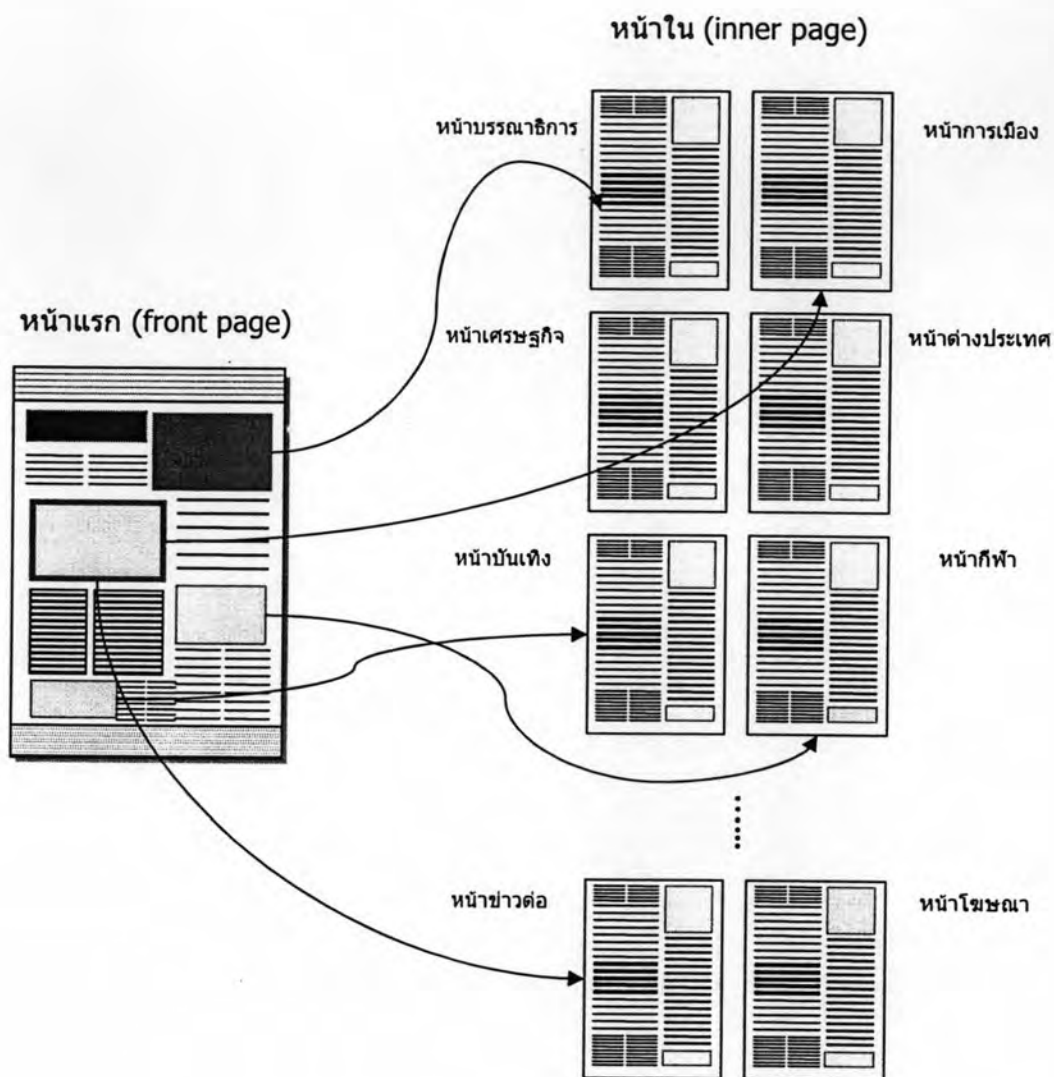
หน้าแรก ตรงกันข้ามกับ หน้าอื่นๆ
หน้าอื่นๆ เท่ากับ ไม่ใช่หน้าแรก

เมื่อหน้าอื่นๆ หมายถึงหน้าการเมือง หน้าสังคม หน้าเศรษฐกิจ หน้าการศึกษา หน้าบันเทิง หน้า กีฬา หน้าสตรี หน้าเด็ก หน้าต่างประเทศ ฯลฯ ซึ่งต่างก็มีค่า/ความหมายที่บ่งบอกว่าภายในหน้านั้นๆ มี เนื้อหาสาระประเภทใดบ้าง และประเภทเนื้อหานั้นๆ ก็มีเฉพาะในหน้านั้นๆ เท่านั้น ดังนั้นเราอาจจะบอกได้ ว่า หน้าแรกคือ "หน้าที่ไม่มีเนื้อหาสาระของตนเอง" พุดให้ถูกคือ เนื้อหาสาระของหน้าหนึ่งนั้นไม่เหมือนกับ หน้าใน เพราะเนื้อหาสาระของหน้าหนึ่งคือการบอกว่า "วันนี้มีข่าวอะไรที่น่าสนใจบ้าง" บอกเพียงเท่านั้น หากอยากอ่านรายละเอียดก็ต้องเปิดเข้าไปอ่านในหน้าใน ข่าวที่ลงบนหน้าหนึ่งจะเป็นข่าวอะไร ประเภทใด ก็ย่อมได้ ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นข่าวการเมือง หรือข่าวอาชญากรรม เท่านั้น แต่ข่าวทุกๆ ข่าวสามารถขึ้นหน้า หนึ่งได้ หน้าแรกทำหน้าที่เป็น "หน้ารวมข่าวเด่น" เปรียบได้เป็น "รูปสัญลักษณ์ที่ล่องลอย" (floating signifier) ที่รอให้เรื่องราว/เหตุการณ์ต่างๆ มาจับจองพื้นที่แห่งความสดใหม่ ความน่าสนใจ ความทันสมัยทัน เหตุการณ์ และความเด่นจนสามารถเรียกสายตาและความสนใจจากผู้อ่านได้

เฉพาะข่าวเท่านั้นที่มีสิทธิ์ขึ้นบนหน้าหนึ่ง ข้อเขียนประเภทอื่นไม่สามารถขึ้นหน้าหนึ่งได้ หากมีก็เป็นเพียง "สารบัญหรือกล่องนำเรื่อง" ที่พยายามชักจูงให้ผู้อ่านพิจารณาในเบื้องต้นว่าเนื้อหาอื่นๆ

²⁵ มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัณวิเชียร, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ ฉบับปรับปรุง หนวยที่ 8-15 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546) หน้า 193

ของหนังสือพิมพ์ฉบับวันนี้มีอะไรบ้าง หรือปัจจุบันอาจมีโฆษณาแทรกบ้างแต่ไม่มากนัก

รูปที่ 53 แสดงการเชื่อมโยงตัวบทจากหน้าหนึ่งไปยังหน้าในอื่นๆ

ทำไมต้องมีหน้าหนึ่ง?

“หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์จะต้องสะดุดตาผู้อ่านในทันทีเพราะเมื่อวางขายบนแผงหนังสือแล้วจำเป็นที่จะต้องแข่งขันกับหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ บนแผงเดียวกัน นอกจากนี้ การจัดหน้าหนึ่งจะต้องสามารถสะท้อนเอกลักษณ์และบุคลิกของหนังสือพิมพ์ให้ผู้อ่านจำได้อีกด้วย”²⁶

²⁶ เรื่องเดียวกัน., หน้า 193

หากเราเปรียบเทียบหน้าหนึ่งเสมือนตู้โชว์สินค้าข่าวสารที่อยู่ในเล่มหนังสือพิมพ์แล้ว หน้าหนึ่งก็ทำหน้าที่ทั้งเปิดเผยและซ่อนเร้นเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ไปพร้อมๆ กัน กล่าวคือเปิดเผยบางส่วนของเนื้อหาที่น่าสนใจในเล่มหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถเห็นได้จากพาดหัวข่าวขนาดใหญ่ที่ใช้ภาษาน่าตื่นเต้น หรือหวา ขวนให้สงสัยและอยากติดตาม ประกอบกับภาพถ่ายที่ชวนมอง กระตุ้นความสนใจ กระหายใคร่รู้ในเรื่องราวเหตุการณ์นั้นๆ แต่หน้าหนึ่งก็ทำหน้าที่ปกปิดรายละเอียดของเนื้อหาเหล่านั้นให้ผู้อ่านต้องอยากรู้เพิ่มเติมว่าเรื่องราว/ข่าวสารที่ถูกล่อตาล่อใจนั้นจะจบลงอย่างไร รายละเอียดเป็นเช่นไร และยังทำหน้าที่ปกปิดเนื้อหาอื่นๆ ที่อยู่ในเล่มไม่ว่าจะเป็นบทความ คอลัมน์ สารคดี ละคร ข่าว กีฬา บทความ โฆษณา บทบรรณาธิการ เหล่านี้เป็นเนื้อหาที่หน้าหนึ่งปกปิดเอาไว้ เพราะไม่สามารถที่จะเปิดเผยโครงเรื่องคร่าวๆ ที่มีอยู่ในตัวเล่มเหล่านั้นได้หมด

หน้าหนึ่งยังเป็น “พื้นที่เปล่าที่พิเศษ” คือเป็นหน้าที่เนื้อหาข่าวทั้งหมดที่มีในเล่ม ถูกคัดเลือกเอา และจัดระดับความสำคัญสูงสุด เฉพาะ “ข่าวที่น่าสนใจมากที่สุดของวัน” เท่านั้นที่อยู่บนหน้าหนึ่ง (the most worthiness news) ทั้งๆ ที่ข่าวในหนังสือพิมพ์มีหลายประเภท หลายเรื่องราวต่อวัน พื้นที่หน้ากระดาษของหน้าหนึ่งจึงมีความหมายในแง่ของ “ลำดับ” (priority) ไม่ใช่ในแง่ “ปริมาณ/ขนาด” (size) หน้าหนึ่งไม่ได้เป็นหน้าหนึ่งเพราะมันมีขนาดใหญ่กว่าหน้าอื่นๆ กระดาษดีกว่า แต่หน้าหนึ่งเป็นหน้าหนึ่งก็เพราะมันเป็นหน้าแรก เป็นเพราะลำดับของหน้าต่างหากที่สำคัญกว่า หน้าหนึ่งคือพื้นที่ว่างสำหรับ “ข่าวที่ควรได้รับความสนใจและต้องอ่านก่อน”

ในแง่สัญวิทยาพื้นที่หน้าหนึ่งก็คือรูปสัญลักษณ์ (signifier) ขณะที่เนื้อหาข่าวบนหน้าหนึ่งนั้นก็คือสารที่จะไต่ลงไป ความหมายของพื้นที่บนหน้าหนึ่งคือความหมายสัญลักษณ์ (signified) หากข่าวเดียวกันนี้ อยู่หน้าใน ข่าวๆ นั้นก็จะเป็นเพียง “ข่าวของวันนี้” (today's news) แต่หากข่าวๆ นั้นปรากฏบนหน้าหนึ่ง ข่าว นั้นก็จะเป็น “ข่าวของวันนี้ที่น่าสนใจที่สุด” (today's news most important) ที่เป็นเช่นนี้เพราะพื้นที่ของหน้าหนึ่งมีความหมายหรือรหัสที่ซ่อน/แสดงตัวอยู่ เราผู้อ่านไม่เคยกำหนดด้วยตัวเราเองได้เลยว่า เราจะอ่านข่าวใดหรือให้ความสนใจกับข่าวใดก่อน เพราะหน้าหนึ่งได้บอกเรามาเสร็จเรียบร้อยแล้วว่าข่าวใดสำคัญที่สุดและคุณควรอ่านมันก่อนข่าวอื่นๆ มีใครหยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นมาอ่านโดยไม่อ่านหน้าแรกบ้าง ? มันเป็นทั้งความเคยชินของเรา เป็นทั้งธรรมชาติของการอ่านหนังสือพิมพ์และเป็น “รหัส” (code) ที่นักหนังสือพิมพ์ได้ “ใส่รหัส” (encoding) มาบนหน้ากระดาษ เป็นรหัสอันดับสุดท้ายในกระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ (หน้าหนึ่งเป็นหน้าสุดท้ายของการทำหนังสือ) ในทางกลับกันข่าวบนหน้าหนึ่ง กลับเป็น “รหัสแรก” ที่ผู้อ่านต้อง “ถอดรหัส” (decoding) เพราะเป็นหน้าแรกที่ผู้อ่านจะมองเห็น และถูกดึงดูดความสนใจ เมื่อเป็นเช่นนี้หน้าหนึ่งจึงมีหน้าที่เป็น “ตัวเชื่อมแรก” (first mediated) ที่เชื่อมโยงระหว่าง “การเขียน/นักหนังสือพิมพ์” และ “การอ่าน/ผู้อ่าน” เช่นเดียวกับข้อสรุปของงานศึกษานิทานปริမ်ปราของเล วิ-สโทรส (The Savage Mild) คือไฟที่ใช้ทำอาหารเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับดวงอาทิตย์ ถ้าหากดวงอาทิตย์อยู่ไกลจากโลกเกินไปโลกก็จะหนาวเยือก ถ้าหากอยู่ใกล้เกินไปโลกก็จะไหม้ การทำอาหารเป็นสื่อกลางระหว่างธรรมชาติกับวัฒนธรรม เช่นเดียวกับที่ดวงอาทิตย์เป็นสื่อกลางระหว่างสวรรค์กับพื้นดิน เช่นนั้นแล้วหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ก็คือการเชื่อมต่อกันระหว่างการเขียนกับการอ่าน เป็นประตูแรกที่เชื่อมต่อระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ระหว่างนักหนังสือพิมพ์กับประชาชน/ลูกค้า โดยใช้ข่าวเป็นตัวเชื่อม

ตัวเรียกร้องความสนใจ

หากหนังสือพิมพ์ทั้งเล่มมีความหมายเพื่อแจ้งข่าวสารสารระดับเท็งของสังคมนั้นๆ แล้วละก็ หน้าหนึ่งก็จะบอกว่า ภายใต้ข่าวสารสารระดับเท็งเหล่านั้นคุณควรจะอ่านอะไรก่อน-หลัง และหน้าหนึ่งก็เหมือนหน้าตาของคนที่เป็นส่วนที่อยู่ภายนอก (outside) หล่อ สวย สูง ต่ำ ดำ ขาว อ้วน ผอม ขณะที่เนื้อหาเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน (inside) คล้ายกับนิสัยคน ดี เลว ใจดี ใจร้าย ฯลฯ ย่อมแตกต่างกันไป

ความหมายอีกอย่างที่เราไม่ค่อยนึกถึงกันจากหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์คือ หน้าหนึ่งนั้นเป็น "รูปสัญลักษณ์ทางเวลา" (time signifier) ที่ชัดเจนมากพอๆ กับนาฬิกาที่เราสวมใส่ หรือปฏิทินที่เราดู เมื่อ "เวลา" นั้นคือมิติความเป็นจริงที่ 4 เราสัมผัสมันได้เพียง "สัมผัสทางจิต" (psycho sensuality) เป็น "abstract referent" เท่านั้น เราไม่สามารถรู้เวลาที่แน่นอน แต่เมื่อมีนาฬิกาทำให้เรารู้ว่าเวลามีตัวตนที่สัมผัสได้ด้วยการมองเห็นเข็มวินาทีเดินไปที่ละชนิด การเคลื่อนไหวของเข็มนาฬิกาทุกๆ วินาทีนั้นก็คือ "รูปสัญลักษณ์ทางกายภาพ" เช่นเดียวกับตัวอักษรหรือภาพ (sound-image) ในทางภาษา หน้าหนึ่งทำหน้าที่เป็นรูปสัญลักษณ์ทางเวลาเช่นเดียวกับเข็มนาฬิกา เพราะทุกๆ เช้าที่เรามองเห็นหน้าหนังสือพิมพ์หน้าแรกที่เปลี่ยนไป ต่างไปจากเมื่อวาน เราก็สามารถรู้แล้วว่าเวลาได้ผ่านไปอีกแล้วจริงๆ อีก 1 วัน การเปลี่ยนแปลงลักษณะรูปแบบหน้าหนึ่งทุกๆ วันนี้ก็เพื่อต้องการที่จะแสดงให้เห็นถึงหน่วยเวลาที่ผ่านไป 1 วัน ของหนังสือพิมพ์ทั้งเล่ม ความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่บนหน้าหนึ่งจึงเป็นความหมายเชิงเวลา 1 วันต่อหนึ่งหน่วยเล่มหนังสือพิมพ์เช่นเดียวกันกับเข็มวินาทีที่เคลื่อนไปทุก 1 วินาที

1 วันผ่านไป หน้าหนึ่งก็เปลี่ยนไป เป็นเช่นนี้ทุก ๆ วัน

นอกจากนี้หน้าหนึ่งยังเป็นหน้าที่สะท้อน "บุคลิก" (character) ของหนังสือพิมพ์ว่าเป็นเช่นไร บุคลิกในที่นี้หมายถึงลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ เช่น ไทยรัฐดูแล้วมีสีสัน ให้ความรู้สึก สด ใหม่ (เพราะใช้สีเขียว) อาจชวนให้เข้าใจว่าข่าวต้องสด น่าอ่าน ขณะที่มติชนดูแล้วทางการ เข้ม รุนแรง ดุดัน เพราะเน้นใช้สีดำแดง น่าเชื่อถือ ขณะที่บางกอกโพสต์เน้นดู "หัวเก่า" การจัดหน้าเต็มไปด้วยตัวอักษร ภาพน้อย ไม่ใช้สีสัน พื้นหลังสีขาวทั้งหน้า ดูเรียบๆ ง่ายๆ ดูน่าเชื่อถือและเป็นผู้ใหญ่ เช่นเดียวกันกับหนังสือพิมพ์อื่นๆ

ขณะที่หน้าในก็เป็นรูปสัญลักษณ์เช่นเดียวกันกับหน้าหนึ่ง แตกต่างก็เพียงแต่ว่าหน้าในจัดประเภทเนื้อหาสาระเดียวกัน (similar content/substance) เข้าไว้ด้วย หน้าในไม่จำเป็นต้องแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงเชิงเวลาที่เห็นได้ชัดเจนเหมือนในหน้าหนึ่ง เพราะการจัดหน้าของหน้าในนั้นมีความคงที่ (static) มากกว่า กล่าวคือเนื้อหาคอลัมน์บทความใดก็มักอยู่ในตำแหน่งเดิม จึงอาจทำให้ผู้อ่านสับสนได้ว่าหน้าข่าวที่อ่านอยู่นี้เป็นของช่วงเวลาวันใด การระบุวันที่บนหน้าหนึ่งจึงทำเพื่อระบุเวลาที่ชัดเจน และหน้าในก็ไม่จำเป็นต้องบอกบุคลิกของหนังสือพิมพ์เหมือนอย่างที่หน้าหนึ่งทำ เพราะบุคลิกเป็นลักษณะของ "ภายนอก" (outside) มากกว่าที่จะเป็นเรื่องภายใน (inside)

1.4 โครงสร้างระดับหน่วยย่อย (unit structure)

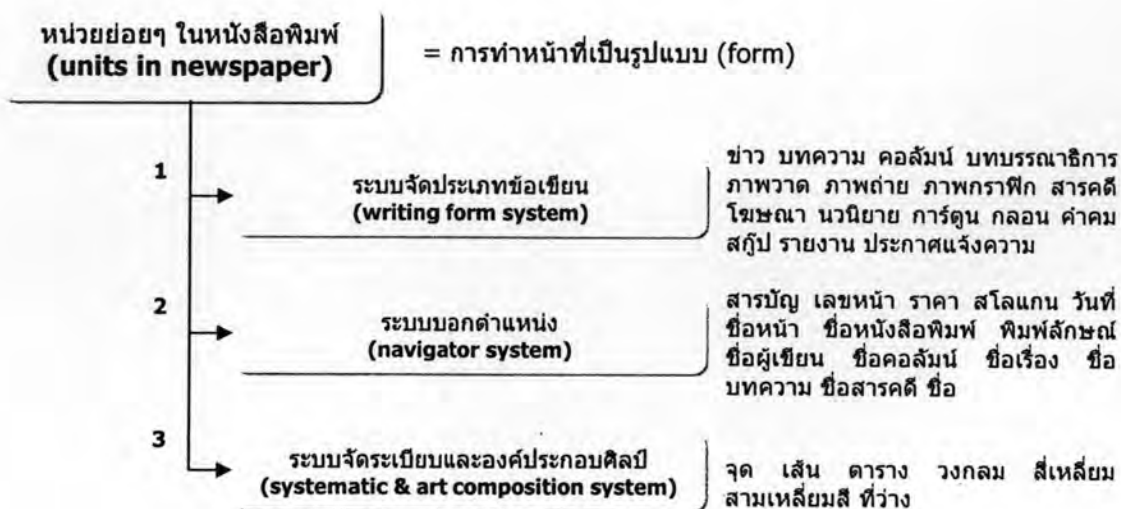
ภายในแต่ละหน้าของหนังสือพิมพ์จะปรากฏเนื้อหา-สาระต่างๆ ที่เราต้องการอ่าน นี่คือนหน่วยย่อยที่สุดที่เราปฏิบัติสัมพันธ์กับมัน เมื่อเราอ่านมันนั้นหมายความว่าเรากำลังอ่านหน่วยย่อยๆ ของมัน สำหรับการดูนั้นมีเฉพาะในโครงสร้างระดับตัวเล่ม/ส่วน/หน้าเท่านั้น คือการเปิดพลิกดูเฉยๆ ยังไม่อ่าน (หรือจริงๆ แล้วควรพูดว่า อ่านเร็วๆ อ่านผ่านๆ มากกว่า) แต่เมื่อเราอ่าน เรากำลังมีปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างในระดับหน่วยย่อยๆ ไม่ว่าจะมันจะเป็นข่าว บทความ คอลัมน์ สารคดี โฆษณา การ์ตูน ภาพถ่าย รูปวาด สี เส้น ที่ว่าง จุด ไม่ว่าจะมันเป็นเรื่องการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ศาสนา บันเทิง กีฬา อาชญากรรม ชำชั้น อาชีพ กินเที่ยว โชคชะตา ประกาศ เรื่องลึกลับ ฯลฯ อะไรก็ตามเหล่านี้คือ "หน่วยย่อยที่สุด" (minimal unit) ที่มีความหมายในหนังสือพิมพ์หากเปรียบเป็นอาหาร หน่วยย่อยนี้ก็คือ อาหารแต่ละจานที่เราทาน ในจานหนึ่งๆ มีอาหารชนิดเดียว/อย่างเดียวกับที่ปรุงเสร็จแล้ว รอเราเลือกและหยิบไปรับประทาน โครงสร้างระดับหน่วยย่อยนี้เป็นโครงสร้างเชิงกายภาพที่สำคัญที่สุด เพราะมันเป็นรูปแบบ (form) เป็นส่วนที่บรรจุเนื้อหาสาระ (substance) ของหนังสือพิมพ์ทั้งหมด

หน่วยย่อยๆ ในหนังสือพิมพ์มีอะไรบ้าง?

หน่วยย่อยๆ ในหนังสือพิมพ์ได้แก่ ข่าว บทความ คอลัมน์ บทบรรณาธิการ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพกราฟิก สารคดี โฆษณา นวนิยาย การ์ตูน กลอน คำคม สก๊อป รายงาน ประกาศแจ้งความ และรวมไปถึงสารบัญ เลขหน้า ราคา สโลแกน วันที่ ชื่อหน้า ชื่อหนังสือพิมพ์ พิมพ์ลักษณ์ รวมทั้ง จุด เส้น วงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยมสี จุด หรือแม้แต่ที่ว่าง เหล่านี้ล้วนเป็นหน่วยย่อยๆ ในหนังสือพิมพ์ หน่วยย่อยเหล่านี้หากเราจะสังเกตและลองจัดระเบียบแบ่งออกตามกลุ่มโดยใช้คุณสมบัติเชิงหน้าที่ของมันเป็นเกณฑ์จะแบ่งดังนี้

ประเภทของหน่วยย่อยๆ ในหนังสือพิมพ์

1. หน่วยย่อยที่จัดประเภทข้อเขียน (unit of writing form) ซึ่งมีหน้าที่บอกว่าข้อเขียนนั้นๆ เป็นข้อเขียนที่มีคุณลักษณะอย่างไรเกี่ยวกับ องค์ประกอบของเนื้อหา (เป็นเพียงข้อเท็จจริง หรือความเห็น) วัตถุประสงค์ ความตั้งใจ กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา-สาระต่างๆ ได้แก่ ข่าว บทความ คอลัมน์ บทบรรณาธิการ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพกราฟิก สารคดี โฆษณา นวนิยาย การ์ตูน กลอน คำคม สก๊อป รายงาน ประกาศแจ้งความ
2. หน่วยย่อยที่บอกตำแหน่ง, เวลา, อัตลักษณ์ (unit of position, time and identity) ได้แก่ สารบัญ เลขหน้า ราคา สโลแกน วันที่ ชื่อหน้า ชื่อหนังสือพิมพ์ พิมพ์ลักษณ์ ชื่อผู้เขียน ชื่อคอลัมน์ ชื่อเรื่อง ชื่อบทความ ชื่อสารคดี
3. หน่วยย่อยที่จัดระเบียบหน่วยย่อยอื่นๆ หรือเพื่อองค์ประกอบศิลป์ (unit of systematic and art composition) ได้แก่ จุด เส้น วงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม สี จุด หรือแม้แต่ที่ว่าง

รูปที่ 54 แสดงหน่วยย่อยและระบบย่อยในหนังสือพิมพ์

ไม่ใช่เฉพาะหนังสือพิมพ์ที่ผู้ศึกษาเลือกนำมาศึกษา แต่หนังสือพิมพ์ทุกฉบับในโลก ทุกๆ ชื่อหัว/ฉบับในโลกนี้จำเป็นต้องมีหน่วยย่อยๆ ทั้ง 3 ระบบนี้เพื่อทำให้หนังสือพิมพ์สามารถอ่านได้อย่างรู้เรื่อง มีประสิทธิภาพ และเข้าใจได้ง่ายในเวลาอันรวดเร็ว หน่วยย่อยต่างๆ แต่ละระบบต่างก็มีหน้าที่ที่ต้องทำงานร่วมกันในหน้าแต่ละหน้าของหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะได้อธิบายถึงหน้าที่และการทำงานของแต่ละระบบดังนี้

ลองคิดว่า หากเราไม่รู้ว่ที่เรากำลังอ่านอยู่นี้เรียกว่า "ข่าว" หรือ "บทความ" หรือ "คอลัมน์" "บทบรรณาธิการ" หรือ "โฆษณา" แล้ว เราจะสามารถรู้ถึงความแตกต่างแต่ละหน่วยเนื้อหาที่เราอ่านได้อย่างไร แต่เนื่องจากแต่ละหน่วยย่อยต่างๆ เหล่านี้ต่างก็มี "ลักษณะความแตกต่างย่อยๆ" ที่ควบคุมข้อเขียน/เนื้อหาสาระนั้นๆ อยู่เช่น ข่าวคือข้อเขียนที่มีเฉพาะข้อเท็จจริง ต่างจากบทความ ที่มีทั้งข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของผู้เขียน ขณะที่คอลัมน์ก็คือบทความแต่มีประจำสม่ำเสมอ ส่วนโฆษณานั้นเหมือนข่าว แต่เพื่อประกาศสินค้าและบริการ คือเน้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่า ขณะที่ข่าวนั้นเน้นผลประโยชน์เพื่อผู้อ่านในฐานะประชาชน ส่วนบทบรรณาธิการนั้น คล้ายกับคอลัมน์แต่แตกต่างกันที่บทบรรณาธิการเป็นความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่อเรื่องราว/เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

หากเราไม่มี "ระบบบอกประเภทข้อเขียน" (system of writing form) เราก็คงไม่สามารถจะเข้าใจถึง "ความแตกต่างระหว่างข้อเขียน" แต่ละชิ้นได้ว่าเป็นเช่นไร

ลองดูตัวอย่างสักสองสามหน้าจากหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ หรือท่านผู้อ่านจะลองหยิบหนังสือพิมพ์ในจินตนาการของท่าน หรือใกล้ๆ มือท่านมาเปิดดูสักหน้าก็ย่อมได้

สารบัญเรื่อง ที่วาง ชื่อหน้า ชื่อหนังสือพิมพ์ วันที่

TOP NEWS Page 14
Aggravated assault and kidnapping in Bangkok

BUYING REPORT Page 15
Ministry will distribute of electronic content for buyers

BASE BENCH Page 16
This is the only page in Thailand sports

Thailand Sports

sports

วันพฤหัสบดี 21 มิถุนายน 2549

คำคม

We score for many
goals but, few many
players complained
for many injuries.

เส้น →

ภาพถ่าย →

คอสมันน์ →

คำคม →

ภาพกราฟิก →

ตัวเลข →

ตาราง →

ข้อมูลดิบ →

โฆษณา →

ขอบหน้า →

Germany in cruise control

GROUP A: Close scores twice as hosts top group with 3-0 win over Ecuador

3 0

WORLD CUP

2 1

3 1

TODAY on TV

Latest STANDINGS

Top SCORERS

คุณคิดว่า...

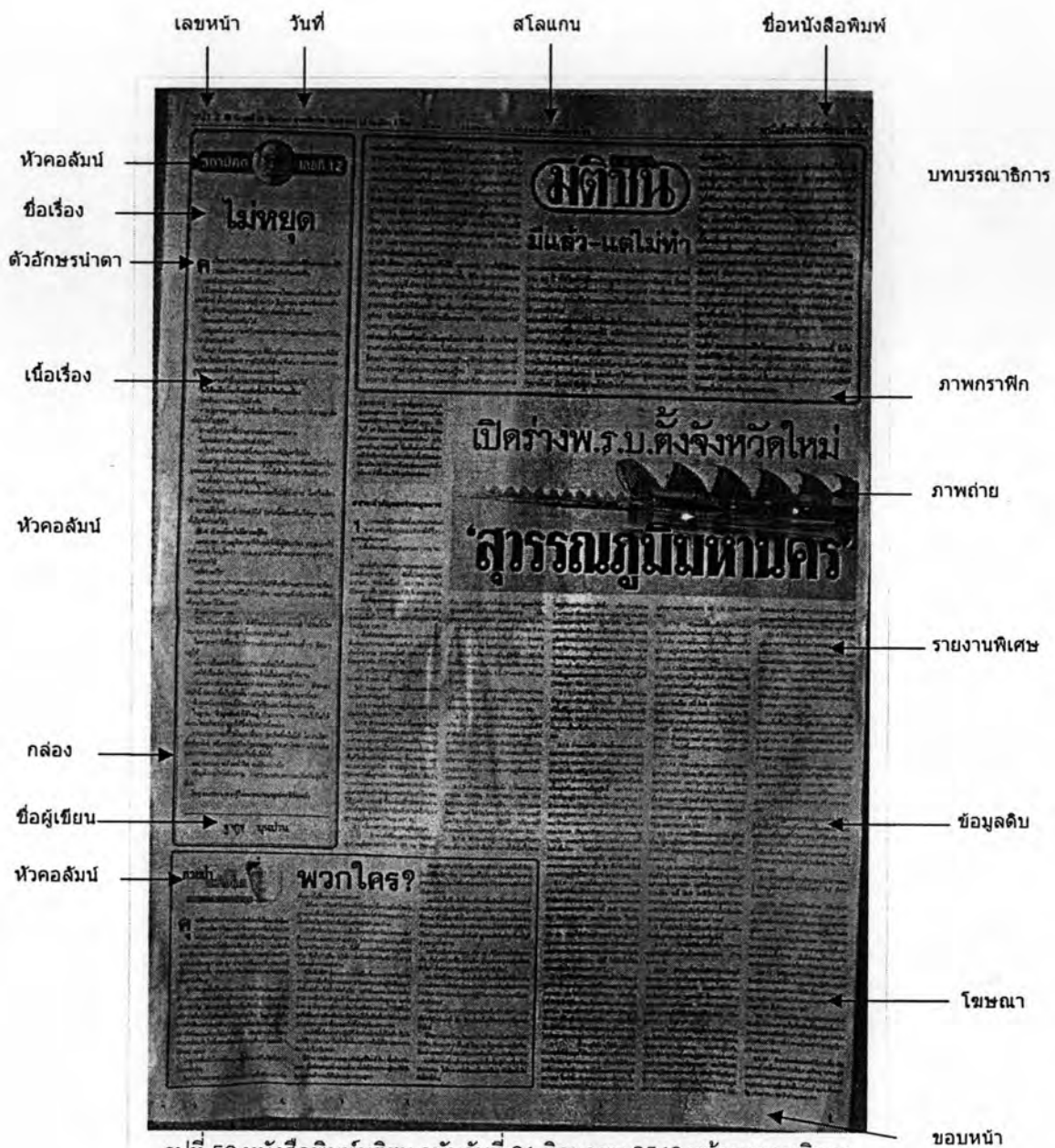
SINGHA Light

เสียงกลองจากปลายสมออีกฤดูเดียว

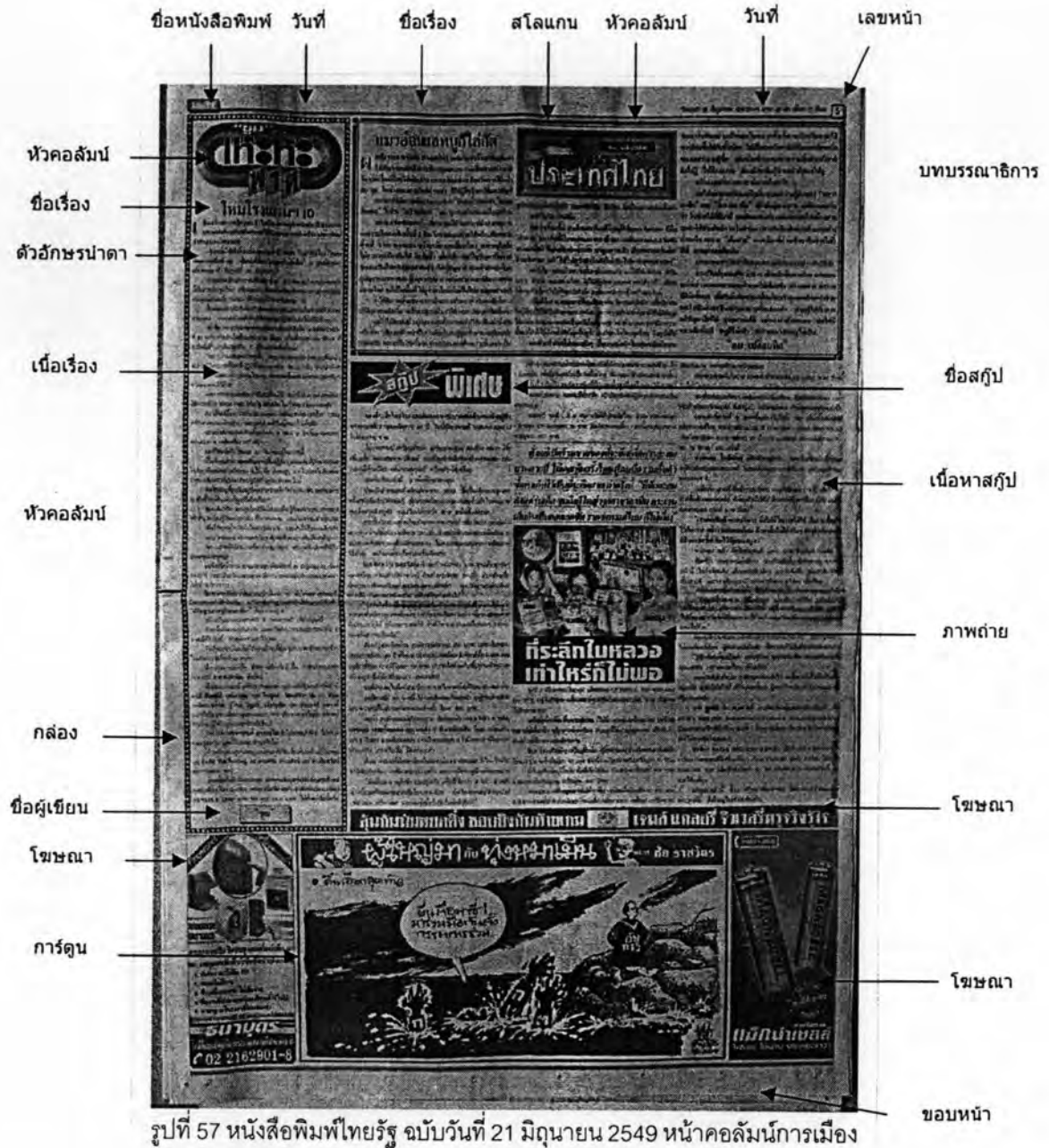
SINGHA LIGHT GOLF CHALLENGE 2006

AT SANTIBURI SAMUI

รูปที่ 55 หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ 21 มิถุนายน 2549 หน้ากีฬา

รูปที่ 56 หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 21 มิถุนายน 2549 หน้าบรรณาธิการ

รูปที่ 57 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 21 มิถุนายน 2549 หน้าคอลัมน์การเมือง

1.4.1 ระบบจัดประเภทข้อเขียน (writing form system)

กล่าวไปแล้วว่าระบบนี้มีหน้าที่บอกว่าข้อเขียนนั้นๆ เป็นข้อเขียนที่มีคุณลักษณะอย่างไรเกี่ยวกับองค์ประกอบของเนื้อหา (เป็นเพียงข้อเท็จจริง หรือความเห็น) วัตถุประสงค์ ความตั้งใจ กลวิธีการนำเสนอ เนื้อหา-สาระต่างๆ ซึ่งจะส่งผ่านรูปแบบข้อเขียน (form of writing) อย่างข่าวดูบทความ คอลัมน์ บทบรรณาธิการ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพกราฟฟิก สารคดี โฆษณา นวนิยาย การ์ตูน กลอน คำคม สก๊ิป รายงาน ประกาศแจ้งความ

1.4.2 ระบบบอกตำแหน่ง (position, time and identity system)

ระบบนี้มีหน้าที่บ่งบอกทิศทาง ตำแหน่งต่างๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์ เปรียบเสมือนระบบนำทาง (navigator system) บอกคือบอกให้ผู้อ่านทราบว่ากำลังอ่านหนังสือพิมพ์อะไร ราคาเท่าไร ใครเป็นเจ้าของ พิมพ์ที่ไหน วันที่เท่าไร หน้าที่เท่าใด หน้าอะไร หนังสือพิมพ์นี้เน้นเนื้อหา/เรื่องราวประเภทใด ข้อความที่เขียนโดยใคร เรื่องที่กำลังอ่านเกี่ยวกับอะไร หรืออุดมการณ์ที่หนังสือพิมพ์ยึดถือคืออะไร ความสงสัยทั้งหมดของเรานี้จะถูกตอบโดยผ่านหน่วยย่อยๆ ในหนังสือพิมพ์คือ สารบัญ เลขหน้า ราคา สโลแกน วันที่ ชื่อหน้า ชื่อหนังสือพิมพ์ พิมพ์ลักษณ์ ชื่อผู้เขียน ชื่อคอลัมน์ ชื่อเรื่อง ชื่อบทความ ชื่อสารคดี

1.4.3 ระบบจัดระเบียบหน่วยย่อยอื่นๆ หรือเพื่อองค์ประกอบศิลป์ (systematic and art composition system)

ระบบนี้มีหน้าที่จัดองค์ประกอบส่วนอื่นๆ ให้ดูเป็นระเบียบเรียบร้อย และสวยงาม ชวนอ่าน ในแง่นี้อาจหมายถึงกระบวนการวางหน้า-จัดหน้า (lay out-page editing) ที่ต้องคำนึงถึงหลักความสวยงามทางศิลปะเช่นความสมดุล ความได้สัดส่วน ความมีเอกภาพ การแบ่งจุดความสนใจ ความสอดคล้องและต่อเนื่อง ฯ ตามแนวทางการจัดองค์ประกอบศิลป์ ซึ่งกระทำผ่านหน่วยย่อยอย่าง จุด เส้น ตาราง วงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม สี หรือแม้แต่ที่ว่าง

ระบบย่อยๆ และหน่วยย่อยๆ ทั้ง 3 ระบบนี้คือ “หน่วยที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย” (smallest significant units) ในแง่สัญวิทยาแล้ว แม้แต่ที่ว่างก็มีความหมายได้ โดยเฉพาะบนหน้าหนังสือพิมพ์ ที่ว่างหมายความว่า “ห้ามเขียน(พิมพ์) หรือ ไม่มีอะไรให้อ่าน” เช่นเดียวกันกับรูปทรงสีเหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม ที่มีความหมายในตัวมันเอง ขณะที่รูปแบบข้อเขียนอย่างข่าว หรือบทความ คอลัมน์หรือโฆษณาต้องก็มี “ข้อกำหนด” หรือ “คุณลักษณะในตัวมันเอง” (ซึ่งในทางโครงสร้างนิยมแล้วต้องอธิบายว่า ไม่มีสิ่งใดมีคุณลักษณะในตัวเอง ทุกอย่างล้วนเป็นเรื่องของความแตกต่าง) ที่จะบอกว่า “เนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบนี้” ควรอ่านมันอย่างไร และควรรับรู้ข้อจำกัดของมัน เช่น ไม่ควรมีความคิดเห็นของผู้รายงานข่าวปรากฏอยู่ในข่าว เพราะนั่นกำลังทำให้ข่าวไม่เป็นข่าว คือ ขาดความเป็นวัตถุวิสัย-objectivity เช่นนั้นแล้วข่าวจึงต้องมีวัตถุวิสัย ขณะที่บทความอาจไม่จำเป็นต้องมีความเป็นกลาง ซึ่งก็เป็นเรื่องของความแตกต่าง “มี/ไม่มี” เป็นต้น

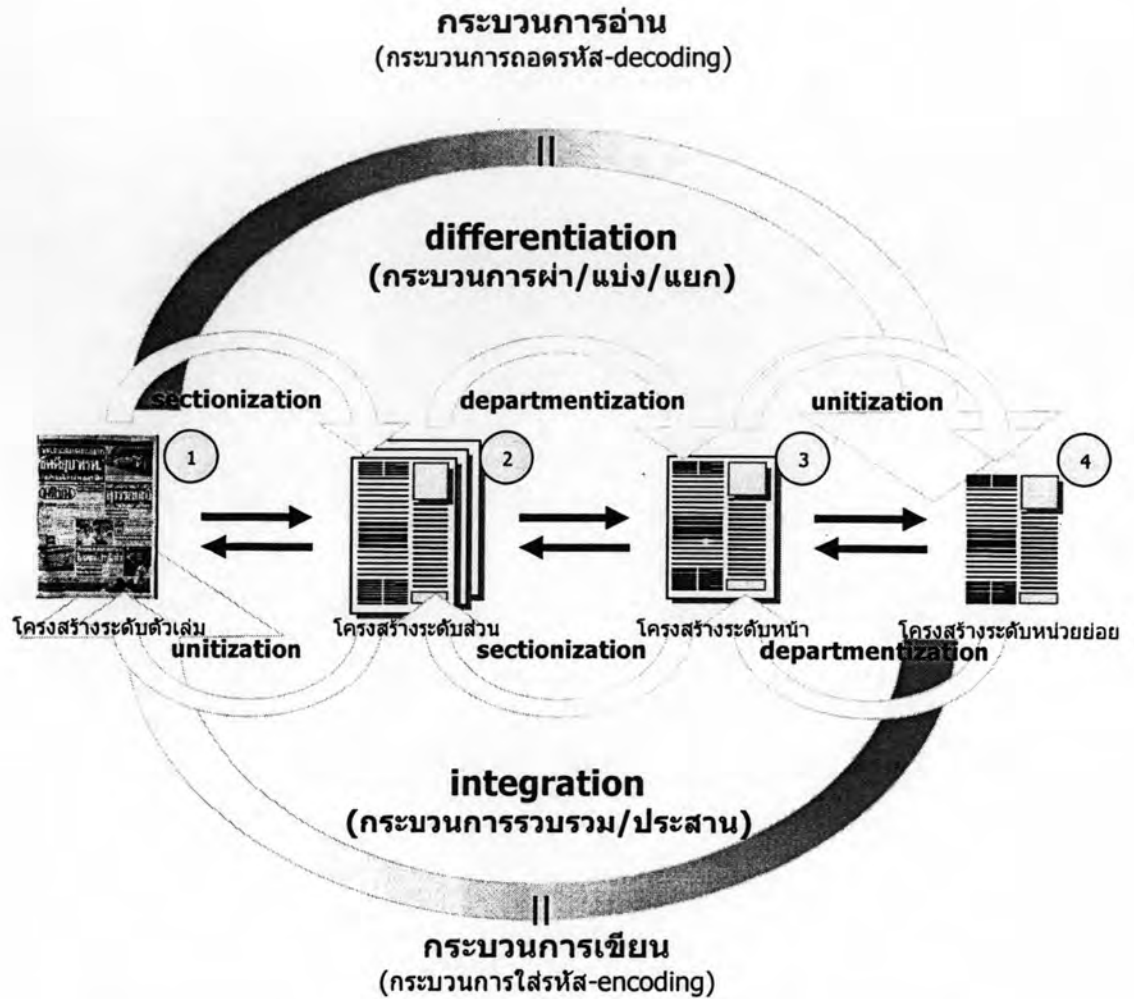
หากเราจะสังเกตทั้ง 3 ระบบย่อยนี้จะพบว่า ระบบแรก (ระบบจักประเภทข้อเขียน) เป็นระบบที่ผู้อ่านให้ความสำคัญมากที่สุด เพราะทำให้เพียงใช้สายตาดูสอดส่องไปยังตัวบทที่ต้องการอ่าน ขณะที่ 2 ระบบหลังนั้นเป็นระบบที่ผู้เขียนผู้ผลิตหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญมาก เพราะเป็นระบบที่ “ช่วยในการอ่าน” เพราะฉะนั้นผู้อ่านจะมักมองไม่ค่อยเห็นระบบย่อย 2 ระบบนี้ ทว่ามันกลับมืออยู่ แต่เราไม่อ่านมัน ผู้อ่านรับรู้ไปโดยปริยายว่ามีระบบนี้อยู่โดยที่ไม่รู้สึกตัว หากปราศจากระบบบอกตำแหน่งนำทางและระบบจัดองค์ประกอบศิลป์แล้วการอ่านหนังสือพิมพ์ให้เข้าใจได้ในระยะเวลาอันสั้นคงเป็นไปได้เลย

2. ความสัมพันธ์ในโครงสร้างทางกายภาพ (relation of physical structure)

ในบทนี้ เรากล่าวถึงโครงสร้างของหนังสือพิมพ์ในระดับที่ลึกลงไปกว่าการค้นพบว่าหนังสือพิมพ์ว่าโครงสร้างของหนังสือพิมพ์คือ 3 โครงสร้างพื้นฐานได้แก่ เนื้อหาสาระ, รูปแบบและการพิมพ์ วิธีการค้นหาโครงสร้างของหนังสือพิมพ์ในตอนนี้มีลักษณะที่เน้นวิธีการถอดหรือตามวิธีการศึกษาทางโครงสร้างนิยม เช่นเดียวกันในบทก่อน แตกต่างกันว่าในบทแรกนั้นผู้ศึกษาใช้วิธีผ่า/แบ่ง/แยกและกวนตะกอนทางความคิดในสมองที่ซึ่งมีความรู้ ความคิด ความทรงจำ ความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ เป็นการ "กวนตะกอนผ่าแบ่งแยกและถอดหรือทางความคิด" เพื่อให้เห็นโครงสร้างพื้นฐานของหนังสือพิมพ์ ขณะที่ในบทนี้ผู้ศึกษา "ผ่าแบ่งแยกและถอดหรือทางกายภาพ-วัตถุ" ซึ่งก็แสดงให้เห็นจากการถอดหรือแบ่งแยกหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนๆ ตั้งแต่เริ่มต้นที่ยังเป็นเล่มจนถึงหน่วยย่อยที่สุดในหนังสือพิมพ์ดังได้กล่าวไปแล้ว

จากต้นจนจบ ผู้ศึกษาเริ่มต้นที่หยิบหนังสือพิมพ์มาพิจารณาในระดับเล่ม พลิกไปมองมาจนพบว่า มีเล่มย่อยๆ สอดใส่แทรกกันอยู่ จึงคัดหยิบมันออกมาแต่ละส่วน ลองหยิบมาสักส่วนแล้วเปิดดูหน้าแรกจนหน้าสุดท้ายก็พบว่ามีการแบ่งออกเป็นหน้าต่างๆ กัน เมื่อพิจารณาอ่านสักหน้าหนึ่งก็พบว่ามันหน่วยและระบบย่อยๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นหนึ่งหน้า หากเราทบทวนวิธีการเช่นนี้และลองนึกภาพถึงระบบ/วิธีการของแนวความคิดในการคัดแยกแบ่งส่วนย่อยๆ และประกอบกันขึ้นเป็นหนึ่งเล่มหนังสือพิมพ์จะเห็นว่ามีลักษณะโครงสร้างที่ทับซ้อนเป็นชั้นๆ กัน และกระบวนการของโครงสร้างที่ทับซ้อนกันนี้ก็ต้องมี "กระบวนการ" (process) ในแต่ละระดับโครงสร้างดังนี้

รูปที่ 58 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับโครงสร้างและกระบวนการเขียน-อ่านหนังสือพิมพ์ การผลิตหนังสือพิมพ์มีทั้งกระบวนการเขียนและการอ่าน วิธีการอ่านรูปภาพนี้ เริ่มต้นที่ด้านซ้ายมือ หนังสือพิมพ์ในระดับตัวเล่ม จะประกอบด้วย เล่มย่อยต่างๆ เราดึงเล่มย่อยนั้นออกจากกัน พลิกอ่านแต่ละหน้าที่เราเลือกจากเล่มย่อยนั้น พิจารณาอ่านตัวบทใดตัวบทหนึ่งที่เป็นโครงสร้างระดับหน่วยย่อย กระบวนการจากซ้ายไปขวานี้คือการอ่านหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับกับกระบวนการในขากลับก็คือการเขียนตัวบทย่อยๆ แล้วนำมารวมกันในหนึ่งหน้า แต่ละหน้านี้จะถูกรวมกันเป็นเล่มย่อย และเล่มย่อยก็ถูกรวมเข้าสู่เล่มเดียวที่เป็นหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับ กระบวนการจากขวามาซ้ายนี้เรียกว่ากระบวนการเขียน

รูปที่ 58 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับโครงสร้างและกระบวนการเขียน-อ่านหนังสือพิมพ์

หากเปรียบเทียบการถอดรหัสในโครงสร้างนิยมกับวิธีการทางสัญวิทยาที่ใช้กับหนังสือพิมพ์แล้ว การศึกษาในบทที่ 4 และบทที่ 5 นี้ก็อาจเปรียบได้ว่าเป็นกระบวนการถอดรหัสทางสัญวิทยาเช่นกัน หากแต่ว่า

“กระบวนการถอดรหัสทางความคิดหนังสือพิมพ์” = “กระบวนการถอดรหัสทางความหมายสัญลักษณ์หนังสือพิมพ์”
 “กระบวนการถอดรหัสทางวัตถุ-กายภาพหนังสือพิมพ์” = “กระบวนการถอดรหัสทางรูปสัญลักษณ์หนังสือพิมพ์”

หรือเขียนเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ได้ว่า

$$\delta_{concept}_{newspaper} = \delta_{signified}_{newspaper}$$

$$\delta_{object}_{newspaper} = \delta_{signifier}_{newspaper}$$

อ่านว่า

$$differentiate\ of\ concept_{newspaper} = differentiate\ of\ signified_{newspaper}$$

$$differentiate\ of\ object_{newspaper} = differentiate\ of\ signifier_{newspaper}$$

(เมื่อ differentiate คือกระบวนการแตกส่วนใหญ่เป็นส่วนย่อยเล็ก –many small parts)

ในทางคณิตศาสตร์คำว่า "differentiate" ²⁷ คือกระบวนการกระบวนการผ่า/แบ่ง/แยก/แตกสิ่งใหญ่ให้เป็นชิ้นส่วนเล็กๆ เพื่อหาค่าหรือความหมาย (small part value/meaning) บางอย่างของชิ้นส่วนเล็กๆ นั้น ณ จุดเวลาหรือมิติใดๆ เช่นนี้แล้วกระบวนการแตกส่วนย่อยๆ ในหนังสือพิมพ์ที่แสดงมาในบทนี้จึงเป็นกระบวนการทางคณิตศาสตร์เช่นเดียวกัน (เช่นเดียวกับคำพูดที่ว่า "เราสามารถอธิบายทุกสิ่งอย่างในรูปแบบสมการทางคณิตศาสตร์ได้" ซึ่งก็คงมาจากนักคณิตศาสตร์) และจากรูปที่ 58 เราจะเห็นว่าทุกๆ ครั้งที่เรามาผ่า/ตัด/แบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็นโครงสร้างแต่ละระดับนั้น จะมีกระบวนการย่อยๆ ระหว่างกระบวนการแบ่งอยู่ ซึ่งก็เป็นกระบวนการแบ่งเล่ม แบ่งหน้า และแบ่งหน่วย

กระบวนการผ่าแบ่งหนังสือพิมพ์ = 1 กระบวนการแบ่งเล่ม + 2 แบ่งหน้า + 3 แบ่งหน่วยย่อย
(differentiation of newspaper = 1 sectionization + 2 deparmentization + 3 unitization)

กระบวนการผ่าแบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนย่อยๆ (differentiation) นี้แท้จริงแล้วเราทุกคนที่อ่านหนังสือพิมพ์ก็กำลังทำอยู่ ทุกคนในโลกไม่ว่าคนใดใครก็ตาม ไม่ว่าเราจะอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดในโลก เราต้องใช้กระบวนการ "แบ่งเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วหาความหมายของชิ้นเล็กนั้นๆ" เสมอ กระบวนการนี้ก็คือ "การอ่าน" (reading) เพราะการอ่านคือ "การย่อย" เพราะหน่วยย่อยที่สุดที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้อีกและมีความหมาย (uncuttable and meaning) ในหนังสือพิมพ์ก็คือหน่วยระดับคำ (ในภาษาเขียน), ภาพ (ในภาพถ่าย), เส้น-จุด (ในภาษาศิลปะ)

การอ่านคือการแบ่งเนื้อหาสาระที่มีขนาดใหญ่ให้แตกสลายไปจนถึงหน่วยย่อยที่สุด ในระดับคำ-ความหมาย กระบวนการนี้เราทำได้เร็วเพราะเราถูกฝึกสอน เรียนรู้ กว่าที่จะอ่านออกเขียนได้ก็ใช้เวลายาวนานหลายปี แต่เมื่ออ่านออกเราก็พลันรู้สึก "มองไม่เห็นกระบวนการนี้ไปโดยปริยาย" ทั้งที่มันมีอยู่ เพราะทุกครั้งที่เราอ่านหนังสือพิมพ์ ทุกครั้งที่เราเปิดหน้า แบ่งเล่ม เลือกอ่านคอลัมน์ บทความ หรือโฆษณา ก็ตาม เรากำลังใช้กระบวนการตัด/แบ่ง/ผ่าชิ้นส่วนต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ อันที่จริงควรกล่าวว่าสิ่งที่เราทำได้จริงๆ ก็คือ "กระบวนการเลือกอ่าน" (select to reading) เท่านั้น เพราะผู้ทำหนังสือพิมพ์นั้นได้ "ผ่า/แบ่ง" เนื้อหาต่างๆ ในหนังสือพิมพ์มาให้เราเรียบร้อยแล้ว เพียงแต่เรารู้สึกมองไม่เห็นมันเท่านั้นเอง ที่ผู้อ่านทำได้คืออ่านอ่านและอ่าน

เมื่อมีกระบวนการผ่า/แบ่ง/ตัด/แยกก็ต้องมีกระบวนการตรงกันข้ามคือการรวม/ควบ/ผสม/ประสาน เป็น "กระบวนการคู่ตรงกันข้ามกัน" (binary opposition process) ตามแนวทางโครงสร้างนิยม ย้อนกลับไปดูรูปที่ 58 ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับโครงสร้าง และกระบวนการ "sectionization - deparmentization - unitization" กระบวนการนี้คือ "กระบวนการขากลับ" (reverse) โดยเริ่มต้นที่หน่วย

²⁷ ในพจนานุกรม คำว่า differentiate แปลว่า บอกว่าต่างกัน, เป็นเครื่องหมายต่างกัน, แสดงให้เห็นความแตกต่าง, มีความหมายต่างกัน, แยกออกจากกัน, แบ่งแยก, เลือก (สอ เสถบุตร พจนานุกรมออนไลน์)

ย่อยๆ ของหนังสือพิมพ์ในระดับหน่วยย่อย 3 หน่วยหลัก คือ หน่วยย่อยประเภทบอกข้อเขียน หน่วยย่อยบอกตำแหน่ง หน่วยย่อยทางองค์ประกอบศิลป์ อย่างข่าว บทความ คอลัมน์ หรือ สารบัญ ชื่อเรื่อง ชื่อหน้า ชื่อหนังสือพิมพ์ วันที่ ราคา หรือ เส้น สี สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม จุด ที่ว่าง เหล่านี้จะต้องถูกจัดองค์ประกอบให้อยู่ภายในหน้าเดียวกัน ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดจากหน่วยย่อยๆ ทั้งหมดนี้จะต้องมีเนื้อหาโดยรวมที่ตรงกับเนื้อหาอื่นๆ ที่อยู่หน้าเดียวกัน เช่นหากเป็นหน้าการเมือง เนื้อหาทั้งหมดในหน้านั้นก็ควรจะเกี่ยวกับเรื่องการเมือง หากเป็นหน้าบันเทิง หน่วยย่อยทั้งหมดก็ควรจะเกี่ยวข้องกับเรื่องบันเทิง เช่นเดียวกันในหน้าอื่นๆ กระบวนการนี้ก็คือกระบวนการ "เข้าหน้า" (reverse-departmentization) และเมื่อมีหน้าต่างๆ มากพอที่จะสามารถรวมเป็นเล่มย่อยๆ ได้ หน้าต่างๆ เหล่านั้นก็ถูกรวบรวมเข้าไว้ด้วยกันเป็นเล่มย่อยๆ กระบวนการนี้เรียกว่า "เข้าเล่มย่อย" (reverse sectionization) และท้ายที่สุด เล่มย่อยๆ เหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นส่วนย่อยหน้าหนึ่ง ส่วนย่อยกีฬา ส่วนย่อยบันเทิง ส่วนย่อยโฆษณา จะต้องถูกนำมารวมเข้าด้วยกันผ่านกระบวนการ "เข้าเล่มเดียว" (reverse unitization)

กระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนเป็นกระบวนการรวบรวม/ประสาน/เข้าด้วยกันเพื่อให้มีความหมายในแต่ละส่วน/ ในแต่ละระดับ กระบวนการนี้เรียกว่า "integration"²⁸ คือกระบวนการรวบรวมสิ่งย่อยๆ ที่มีความหมายในแต่ละชั้นหรือมีค่าบางอย่างมารวมเข้าด้วยกันเพื่อหาความหมายในระดับรวม (whole value/meaning)

หากเปรียบกระบวนการ "differentiation" เป็น "กระบวนการอ่าน" (ในทางสัทวิทยาเรียกว่ากระบวนการการถอดรหัส-decoding) แล้ว เช่นนั้นกระบวนการ "integration" ก็เปรียบได้กับ "กระบวนการเขียน" หรือผลิตหนังสือพิมพ์ (ในทางสัทวิทยาเรียกว่ากระบวนการใส่รหัส-encoding) นั่นเอง

การผ่าแบ่งในระดับนี้ ทำให้เรามองเห็นและเข้าใจหน่วยย่อยที่ประกอบกันเป็นหนังสือพิมพ์ได้ และเมื่อเราเข้าใจความหมายของหน่วยย่อยทั้งหมด เราก็สามารถมองเห็นภาพรวมของโครงสร้างทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน จากข้อค้นพบในบทที่ 4 และ 5 โครงสร้างทางความคิดและโครงสร้างทางกายภาพนี้ จะได้กล่าวต่อไปว่าภายใต้กระบวนการใส่รหัส การเขียน หรือการผลิตหนังสือพิมพ์นั้น มีกฎเกณฑ์หรือไวยากรณ์ใดที่เป็นตัวควบคุมตรรกะภายใน (internal logic) ตัวหนังสือพิมพ์ให้ดำรงอยู่อย่างทุกวันนี้

²⁸ ในพจนานุกรม คำว่า "integrate" แปลว่า รวมเข้าด้วยกัน, ทำให้เป็นหน่วย ก้อนเดียวกัน รวบรวม รวมกัน ทำให้สมบูรณ์ขึ้นมา (สอ เสถบุตร)